

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Sylvie Korbařová

**PRÁVNÍ ÚPRAVA TURISTIKY
A VYBRANÝCH VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT
V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce: 31. 1. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že tento vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 211 784 znaků včetně mezer.

Sylvie Korbařová

V Praze dne _____

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala své rodině i blízkým, kteří mi vždy byli a jsou oporou v mých studiích i v životě. Dále bych ráda poděkovala doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D. za odborné vedení této práce a cenné rady.

Obsah

1. Úvod.....	1
1.1. Věcné vymezení problematiky.....	1
1.2. Cíl práce a její stručný přehled	2
1.3. Ústavněprávní základy	3
2. Prameny právní úpravy.....	6
2.1. Stručný přehled pramenů práva životního prostředí	6
2.2. Ochrana jednotlivých složek životního prostředí.....	7
2.3. Zákon o vodách.....	8
2.4. Zákon o lesích.....	10
2.4.1. Obecný přehled.....	10
2.4.2. Úprava přestupků.....	12
2.5. Zákon o ochraně přírody a krajiny	13
2.5.1. Obecný přehled.....	13
2.5.2. Úprava přestupků.....	21
2.5.3. Novela zákona	22
3. Právní úprava turistiky	27
3.1. Turistika a pěší turistika.....	27
3.2. Pobyt ve zvláště chráněných územích	36
3.2.1. Táboření, bivakování a nocování	36
3.2.2. Rozdělávání ohňů.....	46
3.3. Odpady v přírodě	52
3.4. Programy na podporu turistiky	55
4. Právní úprava vybraných volnočasových aktivit.....	59
4.1. Vodáctví.....	59
4.2. Jízda na koni	63
4.3. Jízda na kole.....	67
4.4. Běžkování a mushering.....	69
4.5. Horolezectví.....	72
4.6. Organizace běžeckých, orientačních a cyklistických závodů	75
4.7. Organizace fotografických workshopů	80
5. Závěr.....	84
Seznam použitých zkratk	88
Literatura	89
Abstrakt	95

1. Úvod

1.1. Věcné vymezení problematiky

Životní prostředí jako takové, i jeho ochrana, je s postupující dobou stále palčivějším problémem a probíranějším tématem. Příroda nás obklopující vždy byla, je a bude součástí nás samých, a bude ovlivňovat naše životy i jejich kvalitu.

Sama příroda však musí čelit nám lidem, společnosti a civilizaci, které jí, mnohdy i neúmyslně, ubližují a přispívají tím k její devastaci. K této devastaci mohou vést i volnočasové aktivity, jež jsou předmětem této práce.

Nicméně volnočasové aktivity provozované v přírodě mají prokazatelně pozitivní vliv na fyzickou i duševní kondici člověka. Jejich provozování se dočkává stále větší popularity, ovšem vzhledem k „symbióze“, z které by měli profitovat jak turisté tak příroda, je nutné tyto aktivity regulovat tak, aby nedocházelo k poškozování přírody, ale spíše naopak k posílení jejího postavení a ochrany pomocí vzdělávání, osvěty. Vztah turistů k přírodě se posilován nejen jmenovaným vzděláváním a osvětou, ale i samotným pohybem a pobytem v ní. A právě díky pozitivnímu vztahu turistů k přírodě mají oni sami inspiraci pro aktivní zapojování se do její ochrany. Se zvyšující se popularitou trávení volného času v přírodě bohužel souvisí i množství problémů, které často vznikají kvůli méně uvědomělým turistům. Opouštění stezek v klidových zónách národních parků, táboření na místech se zákazem, odpadky odhazované okolo turistických cest, poškozování nižších lesních porostů jízdou mimo cesty v lese na kole v letním období či na běžkách v období zimním, nezodpovědné rozdělování otevřených ohňů v přírodě a mnoho dalšího. Ekologická výchova a jiné výchovné akce a přednášky (nezřídka provozované správami národních parků či jinými orgány ochrany přírody nebo neziskovými organizacemi) se snaží tyto negativní dopady omezit právě prevencí a osvětou.

Významným pojmem souvisejícím s provozováním turistiky, sportovních i jiných aktivit a cestováním za nimi je rovněž udržitelný cestovní ruch. Ten je „...*chápán jako zajišťování potřeb účastníků cestovního ruchu takovým způsobem, který pomáhá rozvoji území s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot a vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti, aniž by ohrozil uspokojení potřeb budoucích generací.*“¹ Tento vyjadřuje vztah mezi šetrným využíváním přírody a snahou neomezovat nad nutnou míru uspokojování potřeb lidí. Zmiňuje i ekonomický aspekt cestovního ruchu,

¹ STEJSKAL, V.: Právní aspekty udržitelného cestovního ruchu v národních parcích; in AUCI 3/2016; str. 51

který je jeho velmi významnou součástí. Rozvíjející se cestovní ruch s sebou totiž kromě zvětšujícího se negativního dopadu na naši planetu přináší i obživu pro mnoho lidí a poskytuje významné finanční příspěvky do mnoha státních kas. „ ... podle Světové organizace cestovního ruchu (World Tourist Organization, UNWTO) jen mezinárodní cestovní ruch představuje asi 25 až 30% všech světových služeb a zaměstnává přes 100 miliónů lidí.“² Generální sekretář Světové organizace cestovního ruchu Taleb Rifai se k problematice cestovního ruchu vyjádřil následovně: „ ... U příležitosti Světového dne životního prostředí v roce 2015, si připomínáme naši nesmírnou odpovědnost chránit naše životní prostředí s ohledem na volby, které činíme. Jedna miliarda turistů je jedna miliarda příležitostí k urychlení přechodu na odpovědné jednání.... U příležitosti Světového dne životního prostředí, bych se rád připojil k mezinárodnímu společenství a vyzval všechny turisty, aby se chovali na svých cestách u vědomí společné odpovědnosti za stav přírody na planetě a chovali se ve vztahu k přírodě při konzumaci služeb cestovního ruchu opatrně.“³

Tato práce pojímá vybrané téma z pohledu práva životního prostředí a jeho ochrany, zejména vzhledem k popularitě provozování turistiky i dalších vybraných aktivit v rámci výjimečných částí naší přírody chráněných územní ochranou. Národní parky, chráněné krajinné oblasti a další zvláště chráněná území představují výjimečné soustředění nedotknuté nebo člověkem méně ovlivněné přírody, a proto jsou pro tyto aktivity pro turisty, sportovce i milovníky přírody tak častým a oblíbeným prostředím.

1.2. Cíl práce a její stručný přehled

Cílem této práce je vytvořit souhrnný dokument popisující problematiku provozování vybraných volnočasových aktivit v přírodě, jako je turistika, táboření, vodáctví a další, které jsou v České republice tak oblíbené.

Práce je v podstatě rozdělena do **dvou částí**. Do části výkladové a do části věnující se konkrétním aktivitám.

Část výkladová se věnuje pramenům práva a několika základním zákonům, jež upravují problematiku této práce. Tato výkladová část napomáhá čtenáři zorientovat se

² STEJSKAL, V.: Právní aspekty udržitelného cestovního ruchu v národních parcích; in AUCI 3/2016; str. 50

³ STEJSKAL, V.: Právní aspekty udržitelného cestovního ruchu v národních parcích; in AUCI 3/2016; str. 50-51, z proslovu generálního sekretáře UNWTO Taleba Rifaie, překlad: Stejskal, V., 29. 11. 2015; originální znění proslovu dostupné na: <http://media.unwto.org/press-release/2015-06-05/message-unwto-secretary-general-taleb-rifai-occasion-world-environment-day-> (dne 29. 1. 2018)

v systému ochrany jednotlivých složek životního prostředí. Dále charakterizuje některé významné pojmy, bez kterých by výklad k jednotlivým aktivitám nebyl úplný. Rovněž popisuje možnosti omezení pohybu v některých oblastech a výčty zákazů a povinností vztahujících se na pohyb, pobyt a aktivity v přírodě, stejně tak jako udělování výjimek z těchto omezení a další.

Dále je ve stručnosti zmíněna **obecná problematika přestupků** upravených vybranými zákony, aby bylo téma kompletní. Jednotlivé přestupky vztahující se ke konkrétním aktivitám jsou uvedeny v daných podkapitolách.

Ve výkladové části je rovněž obsažena problematika poměrně nedávno přijaté **novely** zákona č.114/1992 Sb.⁴, o ochraně přírody a krajiny, která upravila jeho podstatnou část. Vzhledem k tomu je uveden přehled změn významných z pohledu této práce a popisuje tedy ve stručnosti aktuální stav právní úpravy a její největší změny. Zmiňuje rovněž nové instituty a uvádí některá přechodná ustanovení, která upravují vztah některých původních institutů a institutů zavedených novelou zákona.

V **další části** se práce věnuje jednotlivým aktivitám, přičemž poněkud výsadní postavení má turistika, jak již plyne z názvu diplomové práce, a dále pobyt ve zvláště chráněných územích s turistikou související. Dále se práce probírá vybrané volnočasové aktivity. U všech uvedených aktivit je vždy probrána aktivita sama, dále aspekty a podmínky jejího provozování na různých územích a případná omezení či zákazy a na ně navazující přestupky.

Práce se snaží uchopit téma komplexně a srozumitelně i pro ne odbornou veřejnost a tím vytvořit dokument umožňující utvořit si základní přehled této problematiky- od výkladu relevantních a s tématem souvisejících základů problematiky, přes prameny práva a samotnou právní úpravu vybraných aktivit, až po odpovědnost při porušení těchto právních předpisů.

1.3. Ústavněprávní základy

Základy práva životního prostředí nalezneme v systému pramenů práva České republiky již na ústavní úrovni. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava (dále pouze Ústava), jakožto dokument nejvyšší právní síly a dokument zakládající samotnou Českou republiku, ve své Preambuli uvádí: „*My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ...*

⁴ zákon č. 123/2017 Sb.

odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, ... prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.“ Společně s čl. 7 Ústavy, který stanoví, že: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.*“, tak ovšem zakotvuje pouze obecný postoj České republiky k ochraně životního prostředí.

Konkrétnější úpravu ochrany životního prostředí na ústavně-právní úrovni nalezneme v usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále pouze Listina).

Článek, který výslovně zakotvuje základní práva a povinnosti týkající se životního prostředí a jeho ochrany, je **čl. 35 Listiny**. Tento zakotvuje právo každého na příznivé životní prostředí, právo na včasné a úplné informace a dále zákaz ohrožování a poškozování životního prostředí, přírodních zdrojů, druhového bohatství přírody a kulturních památek nad míru stanovenou zákonem.

Na samém závěru čl. 35 odst. 3 Listiny uvádí: „*Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem*“. Tímto zákonodárce zakotvuje, že počítá s jistou mírou ohrožování a poškozování životního prostředí, která je v dnešní době průmyslu, dopravy a celkového životního stylu lidstva nevyhnutelná a její meze jsou stanoveny právě zákony. Zároveň tedy funguje jako korektiv zásady legální licence, která je formulována jak v Ústavě tak v Listině: v Ústavě: „*Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno...*“⁵, a dále obdobně v Listině: „*Každý může činit, co není zákonem zakázáno,...*“⁶.

Problematika ochrany životního prostředí ovšem není v Listině vyčerpána čl. 35 Listiny, byť je jeho postavení nejvýraznější vzhledem k jednotnosti předmětu úpravy. Nejvýznamnějším článkem Listiny bude pro tuto práci **čl. 14 Listiny zakotvující svobodu pohybu a pobytu**.

Čl. 14 odst. 1 uvádí: „*Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.*“ Realizace tohoto práva probíhá mimo jiné i v případě provozování aktivit, jež jsou hlavními tématy této práce – turistika, táboření a další volnočasové aktivity provozované v přírodě, od jízdy na kole až po pořádání sportovních událostí. V odst. 3 jmenovaného článku jsou uvedeny situace a

⁵ čl. 2 odst. 4 Ústavy

⁶ čl. 2 odst. 3 Listiny

podmínky, za kterých mohou být tyto svobody omezeny: „Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.“ A právě jmenovaná ochrana přírody je tedy důvodem některých omezení volného pohybu a pobytu v přírodě.

Svoboda pohybu i její omezení jsou mimo jiné blíže upraveny v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále pouze ZOPK), který se této problematice věnuje z několika úhlů pohledu. Jednak upravuje právo na volný průchod v té přírodě a krajině ⁷, která nepodléhá přísnějším ustanovením či případným omezením, a dále upravuje omezení volného pohybu na některých zvláště chráněných územích. Dalším významným předpisem, vztahujícím se na velkou část české přírody, je zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon, který upravuje omezení pohybu a pobytu na pozemcích plnících funkce lesa.

Tématem úzce souvisejícím s volným pohybem a pobytem je **veřejné užívání**, které lze považovat i za zákonné rozšíření svobody pohybu a pobytu. ⁸ Veřejné užívání je neurčitý právní pojem, ohledně kterého neexistuje jednotná právní úprava. Lze jej charakterizovat jako: „právní režim některých všeobecně přístupných materiálních statků, které mohou být užívány předem neomezeným okruhem osob.“ ⁹ Důvodem roztržitosti právní úpravy tohoto institutu je zejména specifická oblast, které pod něj spadají. Veřejné užívání se vztahuje (budeme-li mluvit pouze o oboru práva životního prostředí) na les, povrchové vody, krajinu, ovzduší i půdu a další. Každá ze složek životního prostředí, jak jsou demonstrativně vyjmenovány v § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí (dále pouze ZŽP), je natolik specifická, že je jejich úprava svěřena jednotlivým zákonům. Jako příklad lze uvést obecné nakládání s vodami, které, při splnění daných podmínek, umožňuje pro vlastní potřebu odebírat povrchové vody ¹⁰, nebo právo každého vstupovat do lesa, sbírat pro vlastní potřebu lesní plody a klest. ¹¹

⁷ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸ MÁCHA, A.; Veřejné užívání jako subjektivní právo; dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/verejne-uzivani-jako-subjektivni-pravo.aspx> (dne 29. 1. 2018)

⁹ HENDRYCH, D.; Právní slovník, 3. Vydání; C. H. Beck, Praha 2001; str. 1229

¹⁰ § 6 ve spojitosti s § 8 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů

¹¹ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a doplnění některých zákonů

2. Prameny právní úpravy

2.1. Stručný přehled pramenů práva životního prostředí

Právní úprava ochrany životního prostředí je velmi roztržštěná. Dotýká se problematiky zahrnuté jak v právu správním, tak v právu trestním, dále např. specifické problematiky odpovědnosti za ztráty na životním prostředí, která je zahrnuta v právu občanském, a další.

Prameny práva lze rozdělit do několika skupin dle různých hledisek. Jednou z možností je **dělení dle rozsahu jejich působnosti**.¹²

První skupinou tedy budou **předpisy průřezové**, které se ve věci ochrany vztahují k životnímu prostředí jako k celku. Mimo zmíněnou Ústavu a Listinu, které, jak bylo rozvedeno v úvodu, zakotvují ústavní rovinu ochrany životního prostředí, lze uvést např. ZŽP. Tento předpis, ačkoliv tak jeho název mylně napovídá, není předpisem, který by měl jakoukoliv sjednocující funkci nebo který by byl kodexem v oblasti práva životního prostředí. Jeho postavení v systému práva není nikterak nadřazené, je pouze předpisem s právní silou běžného zákona, což mu zabraňuje sloužit jako rámec pro vytváření dalších zákonů týkajících se životního prostředí. Přesto může tento zákon působit jako výkladová pomůcka při aplikaci zákonů upravujících problematiku ochrany životního prostředí.

ZŽP v rámci svého poměrně stručného obsahu upravuje část základů práva životního prostředí. V několika paragrafech vysvětluje a konkretizuje elementární pojmy práva životního prostředí, jako např. trvale udržitelný rozvoj, což je jeden z nejdůležitějších pojmů a zároveň principů, který prostupuje celým právem životního prostředí. Klade důraz na využívání obnovitelných zdrojů, zachovávání biodiverzity a ochranu přirozených funkcí ekosystémů. Mezi další pojmy upravené tímto předpisem náleží např. ekosystém, ekologická stabilita nebo ekologická újma. Zákon v dalších částech upravuje zásady ochrany životního prostředí, povinnosti při ochraně životního prostředí a případnou odpovědnost za porušení těchto povinností. Ustanovení zakotvená v tomto zákoně mohou být ovšem sama o sobě aplikována většinou jen společně s jinými zákony.

Druhou skupinou budou **předpisy složkové**. Tyto se mohou dále dělit podle jejich účelu. Skupina zákonů upravující organizaci ochrany životního, skupina zákonů upravující

¹² dělení dle DAMOHORSKÝ, M. A KOL.; Právo životního prostředí, 3. vydání; C. H. Beck; 2010; str. 33 a násl.

odpovědnost v ochraně životního prostředí, dále zákony s průřezovými nástroji ochrany životního prostředí, zákony o ochraně před specifickými zdroji ohrožení životního prostředí a na závěr významná skupina zákonů zabezpečující ochranu jednotlivých složek životního prostředí.

Význam a zároveň demonstrativní výčet jednotlivých složek životního prostředí je zmíněn již v ZŽP v §2: „*Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“¹³

Některým z výše jmenovaných zákonů, které jsou z pohledu této diplomové práce nejvýznamnější, se bude práce věnovat v následujících kapitolách a podkapitolách.

2.2. Ochrana jednotlivých složek životního prostředí

„*Životní prostředí je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje.*“¹⁴ jak uvádí ZŽP. Na první dojem by se tedy mohlo zdát, že životní prostředí je ucelený všeobjímající pojem zahrnující jednoduše vše co tvoří příroda a co živé organismy potřebují k existenci a vývoji. V další větě téhož ustanovení ovšem demonstrativně vyjmenovává jeho složky, což může být vnímáno jednak jako konkretizace pojmu životní prostředí a jednak jako základ systematiky právní úpravy, která je v českém právním řádu v oblasti úpravy jednotlivých složek životního prostředí realizována. Uvádí tedy: „*Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.*“¹⁵ Tento výčet představuje hlavní složky životního prostředí, dále se do této skupiny složkové ochrany životního prostředí řadí zejména les, příroda a krajina, rostlinstvo a živočišstvo.¹⁶

Předmětem práva životního prostředí není ovšem pouze životní prostředí samo o sobě, ale spíše úprava společenských vztahů, která má zajistit jeho ochranu. Tyto společenské vztahy mohou vznikat na základě využívání přírodních zdrojů a jejich případného omezení či zákazů, dále na základě postupů orgánů ochrany přírody povolujících výjimky z těchto zákazů, vyznačováním zvláště chráněných území, omezením pohybu a vstupu v některých částech území České republiky a mnoha dalších. Všechny tyto činnosti a aktivity vedou k ochraně přírody a jejích složek, což je hlavním předmětem a účelem veškeré právní úpravy

¹³ § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

¹⁴ § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředím

¹⁵ § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

¹⁶ DAMOHORSKÝ, M. A KOL.; Právo životního prostředí, 3. vydání; C. H. Beck; 2010; str. 31 a násled.

životního prostředí. ZŽP definuje ochranu životního prostředí mezi základními pojmy: „Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje nebo odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.“¹⁷ Ochrana životního prostředí tedy zahrnuje dva typy ochrany, které by se daly nazvat preventivní a následná. Preventivní typ ochrany popsáný v uvedeném ustanovení praktikovaný jako předcházení znečišťování či poškozování a následný typ ochrany praktikovaný jako činnosti, jimiž se již uskutečněné znečištění nebo poškození omezuje nebo odstraňuje.

Ačkoliv jsou všechny složky životního prostředí velmi provázané a jejich vzájemný vliv je nepopiratelný, právní úprava jednotlivých složek životního prostředí je často rozřazena do jednotlivých právních předpisů. Důvodem samostatné úpravy jednotlivých složek životního prostředí je jak specifičnost složek samotných tak nároky, které jsou kladeny na jejich ochranu. Aby byla ochrana jednotlivých složek dostatečně efektivní, je potřeba se vždy zaměřit na jednotlivou složku životního prostředí a právní úpravu tak přizpůsobit této konkrétní problematice. Mezi zákony upravující ochranu jednotlivých složek životního prostředí lze zařadit zejména zákon č. 114/1992, o ochraně přírody a krajiny, zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, zákon č. 289/1995 Sb., o lesích, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a další. Některé z těchto zákonů, které svým obsahem souvisejí s tématem této práce, jsou podrobněji rozebrány v následujících podkapitolách.

2.3. Zákon o vodách

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (dále pouze VZ) je jedním ze složkových zákonů, jak jsou popsány výše.

Voda je důležitou složkou přírody, která spolu se vzduchem vytváří základní předpoklady života na zemi. Kromě její role ve fungování ekosystémů, v životě rostlin i živočichů je rovněž významná pro mnoho činností, které jsou dnes již pro život člověka nezbytné a proto je třeba poskytovat vodě dostatečnou ochranu. Ochrana vody se zaměřuje zejména na dvě oblasti ochrany: ochranu kvality a ochranu kvantity vody.

¹⁷ § 9 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

VZ se zaměřuje, jak uvádí v úvodních ustanoveních, na ochranu povrchových a podzemních vod, upravuje podmínky využívání vodních zdrojů v hospodářství a pro zachování a zlepšení jakosti vod, vytváří podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajišťuje bezpečnost vodních děl.¹⁸

Ve svých úvodních ustanoveních vymezuje též **pojmy** týkající se problematiky vod a jejich ochrany.¹⁹ Mezi nejvýznamnější z pohledu této práce patří:

- povrchové vody: vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu,
- podzemní vody: vody přirozeně se vyskytující pod zemským povrchem,
- vodní útvar: vymezené významné soustředění povrchových vod, tyto se dělí na vodní útvary povrchové vody a vodní útvary vody podzemní,
- útvary povrchové vody: vymezené soustředění povrchové vody, např. jezero, vodní nádrž, voda v korytu vodního toku.

Zákon upravuje **dvojití nakládání s vodami**- obecné a zvláštní. Dále upravuje základní povinnosti při nakládání s nimi- zdůrazňuje mimo jiné povinnost dbát o jejich ochranu a hospodárné a účelné užívání.²⁰

Obecné nakládání s vodami se týká pouze povrchových vod. Umožňuje za splnění podmínek každému pro vlastní potřebu odebírat povrchové vody nebo s nimi nakládat. Významné z pohledu této práce je nakládání s vodami užíváním povrchových vod k plavbě.²¹ K tomu není třeba souhlasu vodoprávního úřadu, jedná se tedy o klasické obecné nakládání s vodami. K plavbě jsou užívána tzv. plavidla. Jejich provozovatelé jsou pochopitelně povinni vybavit je tak, aby nevypouštěli odpadní vody a dále zabránit jejich únikům.

Podrobněji se plavbě, konkrétně plavbě v podobě klasického vodáctví, bude práce věnovat v podkapitole 4.1. Vodáctví.

Ostatní činnosti, kterými se nakládá jak s povrchovou tak s podzemní vodou a ke kterým je potřeba povolení či souhlasu, jsou považovány za **zvláštní nakládání**. Povolení i souhlas jsou administrativními nástroji ochrany vody, vychází z principu prevence i předběžné opatrnosti, chrání jakost i množství vody, stejně jako brání znečištění či vypouštění odpadních vod.

¹⁸ § 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

¹⁹ § 2 - § 2a zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

²⁰ § 5 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

²¹ § 7 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

VZ jako celek se příliš podrobně hlavním tématem této práce nezabývá, nicméně náleží mezi významné složkové předpisy práva životního prostředí a je základním kamenem pro úpravu jedné z vybraných volnočasových aktivit probraných v rámci této práce- vodáctví.

22

2.4. Zákon o lesích

2.4.1. Obecný přehled

Nenahraditelnost lesa jako složky životního prostředí, význam ochrany a obnovy lesa a rovněž podporu trvale udržitelného hospodaření v lese zakotvuje zákon č. 289/1995 Sb., o lesích (dále pouze LZ).

V úvodu této podkapitoly je třeba upřesnit, jak LZ definuje **termín les**. Tento obecný termín *les* či *lesy* je specifikován v úvodních ustanoveních LZ, kde je uvedena následující kombinace: „*Pro účely tohoto zákona se rozumí lesem lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa,...*“²³, a dále: „*Pro účely tohoto zákona se rozumí lesními porosty stromy a keře lesních dřevin, které v daných podmínkách plní funkci lesa.*“²⁴. Faktorem určujícím zda se jedná o les či nikoliv je tedy plnění funkce lesa.

Lesy plní zejména **dvě základní funkce: produkční a mimoprodukční**.²⁵ Produkční funkce je funkcí hospodářskou, která spočívá zejména v těžbě dřeva. Mezi mimoprodukční funkce náleží schopnosti lesa pozitivně ovlivňovat životní prostředí v podobě tvorby kyslíku a absorpce oxidu uhličitého, zachycování prachu a bránění eroze půdy. V neposlední řadě plní les další významnou mimoprodukční funkci, a tou je rekreace a trávení volného času.

Lesy jako takové jsou tedy pro nás důležité jak z hlediska hospodářského tak svými dalšími funkcemi, které ve výsledku nad funkcí produkční převažují. Je tedy nutné, aby podléhaly náležitě úpravě a ochraně. Lesy pravidelně čelí mnoha vnějším vlivům, které na ně mohou nepříznivě působit. Mohou být ohrožovány přírodními vlivy jako jsou škůdci, silný vítr, velká pokrývka sněhu nebo vlivy pocházejícími přímo od člověka jako jízda na kole či na koni mimo stezky, rozdělávání ohňů mimo vyhrazená místa a další. Lesy jsou chráněny

²² problematika vodáctví viz podkapitola 4.1. Vodáctví

²³ § 2 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴ § 2 písm. c) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁵ § 2 písm. b) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

prostřednictvím LZ i ZOPK, kde jsou zakotveny jako **významné krajinné prvky** ²⁶, které náleží do obecné ochrany přírody a krajiny (ve stručnosti popsáno v podkapitole 2.5.1. Obecný přehled). Blíže jsou ovšem lesy upraveny LZ.

Výkon práva na volný pohyb a pobyt se pochopitelně vztahuje i na pohyb a pobyt v lese v podobě **obecného užívání lesů**. ²⁷ Vzhledem k tomu a vzhledem k významu lesů je proto třeba dbát zejména na jeho ochranu a zachování, což je jeden z hlavních cílů LZ. Z tohoto důvodu zákon ukládá množství povinností jak nespécifikovaným adresátům, kteří využívají práva obecného užívání lesů, tak vlastníkům lesa. Základní povinnost, ze které vychází i všechny ostatní tímto zákonem stanovené povinnosti, je uvedena mezi prvními ustanoveními: „*Každý si musí počínat tak, aby nedocházelo k ohrožování nebo poškozování lesů, jakož i objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese.*“ ²⁸ Jak bylo řečeno v úvodu podkapitoly, zachování lesů je jedním z hlavních cílů ochrany lesů a tedy i LZ. LZ specifikuje tzv. obecné užívání lesů jako právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, sbírat lesní plody a na zemi ležící klest. ²⁹ Omezením tohoto práva je významná podmínka, kterou je uvedená „vlastní potřeba“. Na základě tohoto ustanovení není tedy dovoleno sbírat lesní plody či klest např. za účelem prodeje. Jako doplnění tohoto práva jsou samozřejmě stanoveny i povinnosti uživatelů lesa. Při obecném užívání lesů nesmí docházet k poškozování lesa, narušování lesního prostředí a dále je třeba dbát pokynů vlastníka, nájemce nebo jeho zaměstnanců. ³⁰ Právo na volný pohyb a pobyt může být dle Listiny rovněž omezeno, jak bylo podrobněji rozepsáno v úvodní kapitole. Toto omezení je v LZ realizováno možnostmi omezení nebo vyloučení vstupu do lesa. ³¹ Omezení práva na volný pohyb a pobyt je dále realizováno ve výčtu zákazů některých činností v lese. ³² Blíže k této problematice v podkapitole 3.1. Turistika a pěší turistika.

Přímými omezeními volného pohybu jsou následující zákazy: „*vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu*“ ³³, „*vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví*“ ³⁴, „*mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole,*

²⁶ § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷ § 19 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁸ § 11 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁹ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁰ § 19 odst. 1, věta druhá zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³¹ § 19 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³² § 20 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³³ § 20 odst. 1 písm. h) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁴ § 20 odst. 1 písm. i) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

na koni, na lyžích nebo na saních“³⁵. Jako další základní zákazy významné pro tuto práci lze uvést zákaz: „... rušit klid a ticho“³⁶, „... kouřit, rozdělávat nebo udržovat otevřené ohně a tábořit mimo vyhrazená místa“³⁷, s tím související zákaz „...odhazovat hořící nebo doutnající předměty“³⁸ a nakonec zákaz „... znečišťovat les odpady a odpadky“³⁹. Jistým rozšířením zákazu rozdělávat nebo udržovat oheň na území lesa je zákaz jej rozdělávat či udržovat také do vzdálenosti 50 m od okraje lesa⁴⁰. Toto omezení se tedy vztahuje i na území vně lesa a sleduje tím jeho ochranu před hrozbou šíření ohně a požáru. Blíže bude problematika táboření a rozdělávání ohňů zpracována v podkapitole 3.2. Pobyť ve zvláště chráněných oblastech. Omezení volnočasových aktivit za účelem ochrany lesa se rovněž projevuje v podmínkách pro konání organizovaných nebo sportovních akcí.⁴¹ Tato problematika bude rovněž blíže probrána v příslušné podkapitole 4.6. Organizace běžeckých, orientačních a cyklistických závodů této práce.

2.4.2. Úprava přestupků

Dále se LZ vzhledem ke snaze o komplexnější úpravu problematiky věnuje i sankcím a stanoví některé přestupky a pokuty.⁴²

LZ má ve věci ukládání sankcí postavení zvláštního zákona, tedy pokud LZ nestanoví jinak, použijí se obecné předpisy o přestupcích.⁴³ Pokuty dle LZ ukládá orgán státní správy lesů.⁴⁴ K zahájení řízení o uložení pokuty stanoví LZ subjektivní (1 rok ode dne, kdy se orgán státní správy lesů o porušení povinnosti dozvěděl) a objektivní promlčecí lhůtu (3 roky ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo, pokud porušení stále netrvá).⁴⁵ Stanovení výše pokuty záleží na správním uvážení orgánu státní správy lesů (formulace „uloží pokutu až do výše...“), přičemž tento musí přihlížet k: závažnost, způsobu spáchání, době trvání a následkům protiprávního jednání.⁴⁶ Dále je zdůrazněno, že uložení pokuty nejsou dotčeny

³⁵ § 20 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁶ § 20 odst. 1 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁷ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁸ § 20 odst. 1 písm. l) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁹ § 20 odst. 1 písm. o) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴⁰ § 20 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴¹ § 20 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴² Hlava devátá zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴³ § 53 odst. 2 § 53 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon; obecný zákon např. zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁴⁴ § 53 odst. 2 a § 54 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴⁵ § 56 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴⁶ § 56 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

další povinnosti k náhradě škody nebo k odstranění protiprávního stavu ani k poplatkům dle LZ.⁴⁷ Vybrané pokuty jsou příjmem Státního fondu životního prostředí.⁴⁸

LZ uvádí dvě skupiny činností, za které lze uložit pokuty, které jsou z pohledu této práce relevantní.

První skupina je v LZ pojmenovaná „Přestupky“.⁴⁹ Ta uvádí taxativní výčet činností, za které lze uložit pokuty až ve výši 5.000 Kč nebo 15.000 Kč.⁵⁰ Jedná se např. o rušení klidu a ticha, porušování zákazu vjezdu a stání motorových vozidel a další.

Druhá skupina, pojmenovaná LZ „Pokuty“⁵¹, uvádí rovněž taxativní výčet činností, za které lze uložit pokuty, nicméně vždy se jedná o závažnějších porušení LZ. Za tyto činnosti lze uložit pokuty až do výše 100.000 Kč nebo 1.000.000 Kč. Jako příklad činnosti, za kterou lze uložit pokutu až do výše 100.000 Kč lze uvést neoprávněné sbírání semen a plodů lesních stromů.

Jednotlivé přestupky, které se vztahují k tématu práce, jsou uvedeny u konkrétních volnočasových aktivit v příslušných podkapitolách, nicméně jeden z přestupků se bezpochyby vztahuje na veškeré volnočasové aktivity uvedené v této práci. „*Přestupku se dopustí ten, kdo v rámci obecného užívání lesa v lese... ruší klid a ticho, ...*“⁵² Za tento přestupek lze uložit pokutu až do výše 5.000 Kč.

2.5. Zákon o ochraně přírody a krajiny

2.5.1. Obecný přehled

ZOPK je významnou součástí české právní úpravy ochrany životního prostředí. Má oproti jiným právním předpisům upravujícím složkovou ochranu životního prostředí odlišné postavení. Je vůči nim v **postavení zvláštního zákona, lex specialis**. To značí, že v případě neshodující se právní úpravy ZOPK s jiným předpisem upravujícím ochranu životního prostředí, bude mít **přednost právní úprava obsažená v ZOPK**.⁵³

⁴⁷ § 56 odst. 4 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴⁸ § 56 odst. 6 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴⁹ § 53 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁵⁰ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁵¹ § 54 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁵² § 53 odst. 1 písm. a) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁵³ STEJSKAL, V.; Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde Praha, a.s., Praha 2006, str.: 420

ZOPK je postaven na základě jednoho z principů ochrany životního prostředí, tím je princip komplexní a integrované ochrany, který připomíná, že poškozování a jakékoliv negativní vlivy působící na jednu složku životního prostředí vzápětí přechází do složky jiné a tomuto je nutno přizpůsobit i právní úpravu dané problematiky ochrany životního prostředí. Jako příklad lze uvést chemické látky užívané při hnojení zemědělské půdy a poté přecházející do vody a lesní půdy a mnoho dalších případů. Stejně tak tato zásada připomíná např. fakt, že nelze uskutečňovat ochranu druhovou v případě, kdy nebude zajištěna příslušná ochrana biotopů a přírodních ekosystémů jako celku.

Komplexnost úpravy je rovněž vyjádřena v úvodních paragrafech ZOPK, které popisují účel zákona⁵⁴ a ochranu přírody a krajiny⁵⁵. Účel zákona mluví o kombinaci rozličných aktivit: udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, o šetrném hospodaření s přírodními zdroji a zároveň o vytvoření soustavy Natura 2000. Ustanovení věnující se charakteristice ochrany přírody a krajiny specifikují způsoby zajišťování této ochrany, vyjmenovávají rovněž jak postupy týkající se obecné ochrany tak postupy, které řeší ochranu zvláštní, dále např. zjišťování ochrany prostřednictvím spoluúčasti v procesu územního plánování a další. Zákon v těchto ustanoveních tedy zdůrazňuje, jak je již výše uvedeno, nutnost ochrany přírody a krajiny jako celku, neboť pouze taková ochrana bude schopna sledovat vytyčené cíle. Systematika zákona je založena na obecné ochraně přírody a krajiny a zvláštní ochraně jejích vybraných částí.⁵⁶

Obecná ochrana přírody a krajiny je upravena v části druhé ZOPK.⁵⁷ Obecná ochrana se vztahuje na veškerou přírodu a krajinu, posílena může být dalšími instituty ZOPK uvedenými níže, např. zvláštní územní ochranou. Vzhledem k tématu této práce je zde uvedeno pouze několik nástrojů, prostřednictvím kterých je ochrana uskutečňována. Ve stručnosti jsou jimi mimo jiné:

- významné krajinné prvky⁵⁸: jsou charakterizovány mezi pojmy ZOPK jako hodnotné části krajiny, které vytváří její typický vzhled nebo přispívají k udržení její stability, zákon

⁵⁴ § 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵⁵ § 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵⁶ DAMOHORSKÝ, M. A KOLEKTIV; Právo životního prostředí, 3. vydání; C. H. Beck; 2010; str. 364

⁵⁷ § 4-13 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵⁸ § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

uvádí jejich taxativní výčet (lesy, rašeliniště, vodní toky, a další ⁵⁹), který je dále rozšířen o možnost registrace jiných významných krajinných prvků ⁶⁰

- obecná ochrana rostlin a živočichů ⁶¹: je stanovena minimální a základní ochrana rostlin a živočichů, která spočívá zejména v ochraně před zničením, poškozováním, sběrem či odchyttem
- ochrana neživé přírody ⁶²: zahrnuje ochranu jeskyní před ničením, poškozováním nebo jejich upravováním a dále ochranu a povinnosti týkající se paleontologických nálezů

Významná z hlediska této práce v rámci obecné ochrany přírody a krajiny (a ochrany neživé přírody) je **ochrana jeskyní**, které jsou rovněž jedním z cílů turistů a jejich návštěvnost má vzestupnou tendenci.

Ochrana jeskyní je dvojí. Jednak jejich ochrana v rámci obecné ochrany přírody a krajiny, kde ZOPK zakotvuje speciální ustanovení na ochranu jeskyní, a jednak na jeskyně se vztahující i ostatní ustanovení ZOPK (např. ustanovení o zvláště chráněných územích, apod.).

ZOPK na úvod charakterizuje, co jsou jeskyně: „*Jeskyně jsou podzemní prostory vzniklé působením přírodních sil, včetně jejich výplní a přírodních jevů v nich.*“ ⁶³ Obecně není vstup do jeskyní zakázán, ZOPK zakazuje pouze ničení, poškozování, upravování jeskyní nebo jejich jiné měnění. ⁶⁴ Z těchto činností lze udělit výjimku ze dvou taxativně stanovených důvodů: v zájmu ochrany jeskyně nebo v případě, kdy jiný veřejný zájem (chráněný ZOPK nebo jiným zákonem) výrazně převažuje nad zájmem ochrany jeskyně. ⁶⁵ Jeskyně je dále chráněna před průzkumem a výzkumem potřebou povolení pro jejich vykonávání, ZOPK zároveň ovšem stanoví kdo je oprávněn provádět průzkum i bez tohoto povolení. ⁶⁶ Přírodní jevy související s jeskyněmi za jeskyně považovány nejsou, přesto pobírají stejnou ochranu jako jeskyně samotné. ⁶⁷

Tato ustanovení poskytují ochranu všem jeskyním na území České republiky, objeveným i neobjeveným. ZOPK rovněž zakotvuje povinnost oznámit zjištění nové jeskyně při dobývání nebo jiných geologických pracích. ⁶⁸

⁵⁹ § 3 odst. 1 písm. b) č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁰ § 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶¹ § 5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶² § 10 - § 11 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶³ § 10 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁴ § 10 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁵ § 10 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁶ § 10 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁷ § 10 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁸ § 10 odst. 5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Jeskyňe nacházející se na zvláště chráněných územích jsou rovněž chráněny v rámci těchto území. V České republice se nachází 14 veřejnosti zpřístupněných jeskyních komplexů a všechny se nacházejí na některém zvláště chráněném území a je jim tedy poskytována v jejich rámci i ochrana.⁶⁹

V případě hrozícího poškození je možné vstup do jeskyní omezit, jak je blíže probráno níže.⁷⁰

Jeskyňe jsou chráněny i pomocí sankcí a přestupků uvedených v ZOPK. Přestupku se dopustí ten, kdo „... *poškozuje nebo ničí jeskyni nebo její součást, nebo porušuje jiné povinnosti stanovené k ochraně jeskyní § 10, ...*“⁷¹ Za tento přestupek lze udělit pokutu až do výše 20.000 Kč.⁷²

Obecná ochrana tedy představuje formu základní ochrany a zakotvuje základní povinnosti ve vztahu k přírodě a krajině, které jsou dále rozvinuty **specifickou zvláštní ochranou přírody a krajiny**, která se vztahuje na vybrané části přírody a krajiny a dělí se na územní a druhovou. Územní ochrana je z pohledu této práce významnější, proto se jí bude věnovat podrobněji.

Územní ochrana přírody se týká oblastí, které jsou z důvodů stanovených v ZOPK hodnotné a je nutno je zvýšeně chránit. Tyto oblasti jsou označovány jako zvláště chráněná území a zákon je rozděluje do šesti kategorií, z nichž každá má odlišnou charakteristiku a jejíž ochrana je přizpůsobena právě této zvláštní povaze oblastí. ZOPK je dělí na národní parky (dále pouze NP), chráněné krajinné oblasti (dále pouze CHKO), národní přírodní rezervace (dále pouze NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (dále pouze NPP) a přírodní památky (dále pouze PP).

Každá kategorie zvláště chráněných území je chráněna dle ZOPK základními a bližšími ochrannými podmínkami.

Základní ochranné podmínky jsou společné pro celou kategorii zvláště chráněných území a za splnění daných podmínek je možné z nich udělit výjimku.⁷³

⁶⁹ STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; bod 8., str. 108-109

⁷⁰ § 64 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷¹ § 87 odst. 2 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷² § 87 odst. 4 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷³ § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Podmínky udělení uvedené **výjimky** tedy jsou: 1) jiný veřejný zájem převažující nad zájmem ochrany přírody, 2) udělení výjimky v zájmu ochrany přírody, 3) činnost, která je povolována, významně neovlivní stav zvláště chráněného území. Je nutno zdůraznit, že vzhledem k tématu této práce se k problematice základních ochranných podmínek bude práce vracet téměř ve všech následujících podkapitolách. **Možnost udělení výjimky z výše uvedených důvodů se tedy bude základních ochranných podmínek týkat pokaždé, kdy budou v práci zmíněny.**

Pro úplnost je záhodno uvést kompletní výčet případů, kdy lze tyto výjimky udělit. Výjimku za výše uvedených podmínek lze tedy udělit v případě:

- základních ochranných podmínek NP ⁷⁴
- části bližších ochranných podmínek NP České Švýcarsko ⁷⁵
- klidových území ve věci pohybu mimo cesty a trasy ⁷⁶
- základních ochranných podmínek CHKO ⁷⁷
- základních ochranných podmínek NPR ⁷⁸
- základních ochranných podmínek PR ⁷⁹
- zákazu změn či poškozování NPP či jejich hospodářského využívání, pokud by tím hrozilo poškozování ⁸⁰
- zákazu změn či poškozování PP či jejich hospodářského využívání, pokud by tím hrozilo poškozování ⁸¹.

Výjimky povolují příslušné orgány ochrany přírody rozhodnutím. V případě, že se výjimka vztahuje na blíže neurčený počet adresátů, orgán ochrany přírody může též výjimku vydat opatřením obecné povahy. ⁸²

Rovněž je nutno zdůraznit, že tyto výjimky orgány ochrany přírody vydávají *ad hoc* a na jejich vydání neexistuje žádný právní nárok, což vyplývá z formulace příslušného

⁷⁴ § 16 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷⁵ § 16a odst. 1 a odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷⁶ § 17 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷⁷ § 26 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷⁸ § 29 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁷⁹ § 34 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁰ § 35 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸¹ § 36 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸² § 43 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

ustanovení: „*Výjimky ze zákazů ... může orgán ochrany přírody povolit...*“⁸³ nikoliv „musí“ či „povoluje“.

Bližší ochranné podmínky jsou specifičtější a vztahují se pouze na jednu danou oblast. U NP jsou po novele upraveny přímo v ZOPK⁸⁴, u CHKO jsou vyhlášovány nařízením vlády České republiky⁸⁵ a u ostatních zvláště chráněných území jsou vyhlášovány orgánem ochrany přírody, který vyhláší i daná zvláště chráněná území. Bližší ochranné podmínky vymezují činnosti, které mohou být uskutečňovány pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody. Tyto souhlasy vydávají orgány ochrany přírody v podobě rozhodnutí, nebo jde-li o blíže neurčený počet adresátů, opatřením obecné povahy.⁸⁶

Kromě základních a bližších ochranných podmínek ZOPK upravuje rovněž další nástroje ochrany zvláště chráněných území. Jsou jimi plány péče a ochranná pásma.

Plány péče jsou nyní dvojího druhu: Plány péče o NPR, PR, NPP, PP a CHKO⁸⁷ (dále pouze Plány péče) a dále Zásady péče o NP⁸⁸. Plány péče jsou odborně zpracovanými dokumenty, které navrhují opatření na zachování nebo zlepšení stavu zvláště chráněného území. Zásady péče o NP jsou rovněž odborně zpracované dokumenty, které mají obdobný význam jako plány péče. Navíc je zde zmíněna problematika dlouhodobých cílů ochrany NP a jejich poslání. Jde tedy o specifický typ Plánů péče vztahujících se na ostatní zvláště chráněná území vyjma NP.

Ochranná pásma⁸⁹ jsou oblasti sousedící se zvláště chráněnými územími, které plní roli bariér chránících dané území před negativními vlivy z okolí. Ochranná pásma mohou být vyhlášena pouze u NP, NPR, PR, NPP, PP, nikoliv u CHKO, tato možnost byla zrušena jednou z minulých novel.⁹⁰ Ochranné pásmo vzniká buď vyhlášením orgánem, který vyhlásil i danou zvláště chráněnou oblast nebo vzniká ex lege v šíři 50 metrů od hranic zvláště chráněného území. ZOPK dává možnost orgánu ochrany přírody zabránit vzniku ochranného pásma ex lege v případě, že v zakládacím dokumentu zvláště chráněného území vznik

⁸³ § 43 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁴ § 16a - § 16d zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁵ § 25 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁶ § 44b zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁷ § 38 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁸ § 38a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁹ § 37 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁰ zákon č. 381/2009 Sb.

ochranného pásma přímo vyloučí. Ve všech ochranných pásmech lze „... vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody.“⁹¹

Kategorizace zvláště chráněných území značí mimo jiné i význam a úroveň ochrany daného území. Jak již bylo uvedeno výše, zvláště chráněná území se dělí do šesti kategorií.

První z nich jsou **NP**.⁹² NP jsou rozsáhlá, člověkem minimálně zasažená, území, která jsou jedinečná a významná v národním nebo mezinárodním měřítku. Jejich dlouhodobé cíle a poslání jsou podřízeny zachování této jedinečné oblasti, přesto jsou využívány i ke vzdělávání, výchově, výzkumu i turismu. NP jsou vyhlášovány ZOPK a jejich hranice a ochranná pásma jsou podrobně upraveny v přílohách tohoto zákona.⁹³ Jak již bylo uvedeno výše, ochrana NP je zakotvena v základních ochranných podmínkách národních parků⁹⁴ a dále v bližších ochranných podmínkách konkrétních NP, jimiž jsou NP České Švýcarsko, Krkonošský NP, NP Podyjí a NP Šumava.⁹⁵ Původní úpravu prvních, a tedy nejvíce chráněných, zón NP nahradil po novele institut klidových území NP⁹⁶, kde je omezen pohyb osob. NP mají, na rozdíl od ostatních zvláště chráněných území, také možnost a povinnost přijímat a následně zveřejňovat návštěvní řád.⁹⁷ Tento se zaměřuje na turistiku a rekreační aktivity, které jsou na území NP zakázány nebo omezeny, což je, vzhledem ke stoupající oblíbenosti trávení volného času v přírodě, čím dál aktuálnější.

CHKO⁹⁸ jsou stejně jako NP rozsáhlá území, nicméně hlavním rozdílem mezi nimi a NP je to, že na území CHKO se nachází pouze významný podíl přirozených ekosystémů lesních a travních porostů, zatímco na území NP je množství přirozených nebo člověkem málo dotčených ekosystémů převažující. CHKO jsou rozděleny do čtyř, nejméně však do tří zón odstupňované ochrany přírody.⁹⁹ Jako jediné jsou vyhlášovány vládou České republiky.

100

Dalšími zvláště chráněnými územími jsou **NPR, PR, NPP a PP**. **NPR**¹⁰¹ jsou stejně jako NP významné v celonárodním či mezinárodním měřítku na základě jejich mimořádných

⁹¹ § 37 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹² § 15 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹³ §15 - § 15d zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁴ § 16 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁵ § 16a- § 16d zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁶ § 17 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁷ § 19 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁸ § 25 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁹ § 27 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁰ § 25 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰¹ § 28 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

přírodních hodnot. Jsou územími s menší rozlohou. Dále **PR**¹⁰², které jsou rovněž menšími územími. Nemají celonárodní ani mezinárodní význam, ale jsou územími soustředěných přírodních hodnot. **NPP**¹⁰³ jsou přírodním útvarem, zejména geologickým či geomorfologickým, může jimi být i naleziště nerostů a jiné. Mají celonárodní či nadnárodní význam, na rozdíl od **PP**¹⁰⁴, které mají význam pouze regionální. **NPP** a **PP** jsou mezi zvláště chráněnými územími jedinečné tím, že je, na rozdíl od ostatních, mohl svou činností formovat i člověk.

Institutem společným pro některá zvláště chráněná území nebo jejich části je **omezení vstupu z důvodu ochrany přírody**¹⁰⁵, které stojí poněkud mimo obecnou i zvláštní ochranu přírody a krajiny. Toto omezení je možné uplatnit v případě hrozícího poškození území v: NP, NPR, NPP, první zóně CHKO anebo v jeskyních. Tato hrozba poškození se váže zejména na nadměrnou návštěvnost, která přímo souvisí s turismem. Omezení může spočívat buď v úplném nebo částečném zákazu přístupu veřejnosti a je tedy také realizací čl. 14 odst. 3 Listiny, který umožňuje omezení svobody pohybu a pobytu z důvodu ochrany přírody. S ohledem na výčet míst, kde může být toto omezení užito, je třeba jej brát v úvahu i v rámci výkladu jednotlivých aktivit, jež jsou tématem této práce.

Toto omezení je přijímáno prostřednictvím opatření obecné povahy orgánem ochrany přírody, který je projedná s dotčenými obcemi. Jeho přijetí však nezávisí pouze na správním uvážení, ale na tom, zda jsou splněny předpoklady tohoto omezení, a tedy hrozí-li poškození daného území zejména nadměrnou návštěvností. I v případě, kdy bude tento předpoklad naplněn, je třeba dbát na to, „...aby šlo z hlediska územního, věcného i osobního o nejmenší omezení, které ještě postačuje k dosažení zákonem stanoveného cíle, tedy předejiti poškození území...“¹⁰⁶, což je projevem jistého požadavku subsidiarity.

Obdobným institutem je možnost **omezení a zákazu činnosti**.¹⁰⁷ Ten, na rozdíl od výše uvedeného, je možný užít na veškeré obecně i zvláště chráněné části přírody. Spočívá v možnosti stanovení podmínek či zakázání činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu části přírody.

¹⁰² § 33 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰³ § 35 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁴ § 36 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁵ § 64 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁶ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2010, č. j. 7 Ao 6/2010 - 44

¹⁰⁷ § 66 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Do kategorie **druhové ochrany** dle ZOPK spadá následující: ochrana zvláště chráněných rostlin, ochrana zvláště chráněných živočichů, ochrana památných stromů a zvláštní ochrana nerostů. Vzhledem k tématu této práce se výklad dále druhové ochraně věnovat nebude.

Jelikož je ZOPK založen na principu komplexnosti, jak je uvedeno v úvodu této podkapitoly, upravuje i další aspekty ochrany přírody a krajiny.

Mimo jiné realizuje několik článků Listiny zabývajících se problematikou životního prostředí a jeho ochrany, jak je zmíněno již v úvodu této práce. Ovšem z pohledu této práce je zřejmě nejvýznamnější úprava a umožnění výkonu práva volného pohybu¹⁰⁸ a rovněž i jeho zákonná omezení¹⁰⁹.

2.5.2. Úprava přestupků

Poslední část ZOPK upravuje odpovědnost na úseku ochrany přírody.¹¹⁰ Projevuje se zde zásada odpovědnosti původce, když zákon uvádí, že kdo spáchá na přírodě nějakou škodu, je povinen vrátit ji do původního stavu. Dále zakotvuje možnost souběhu této povinnosti navrácení přírody do původního stavu s povinností náhrady škody a s možností postihu za přestupek, protiprávní jednání nebo trestný čin. Zákon dále vyjmenovává konkrétní případy spáchání přestupků a protiprávních jednání, stanovuje maximální výše pokut za tyto přestupky a stručně popisuje vybírání a vymáhání pokut. Jednotlivé přestupky vztahující se ke konkrétním volnočasovým aktivitám uvedeným v této práci jsou vždy uvedeny u daných podkapitol.

Některé přestupky uvedené ZOPK se ovšem vztahují na všechny aktivity uvedené v této práci, toto je nutné brát v potaz u jednotlivých volnočasových aktivit v dalších kapitolách této práce.

Mezi nimi je nutno jmenovat přestupky, kterých se fyzická osoba dopustí tím, že:

- „...nedovoleně mění či ruší dochovaný stav přírody ve zvláště chráněném území...“¹¹¹
- „... vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu...“¹¹²

¹⁰⁸ § 63 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁹ § 64 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁰ § 86 – § 89 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹¹ § 87 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹² § 87 odst. 1 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

- „... nedodržíme omezení nebo zákaz vstupu vyhlášený podle § 64, ...“¹¹³

Za tři výše uvedené přestupky lze uložit pokutu do výše 10.000 Kč.¹¹⁴

- „... zničí součást přírody ve zvláště chráněném území...“¹¹⁵
- „... poškozují nebo ničí jeskyni nebo její součást, nebo porušují jiné povinnosti stanovené k ochraně jeskyní § 10, ...“¹¹⁶
- „... porušuje ustanovení návštěvního řádu národního parku vydaného podle § 19, ...“¹¹⁷

Za tři výše uvedené přestupky lze uložit pokutu do výše 20.000 Kč.¹¹⁸

- „... poškodí nebo zničí...zvláště chráněné území či jeho část, ...“¹¹⁹
- „... nedodržíme omezení či zákaz činnosti vyslovený podle § 66, ...“¹²⁰
- „... neplní podmínky výjimky udělené podle § 43...“¹²¹
- „... vykonává ve zvláště chráněném území ... činnost zakázanou nebo vykonává činnost, pro kterou je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody bez tohoto souhlasu, ...“¹²²

Za poslední uvedené přestupky lze uložit pokutu až do výše 100.000 Kč.¹²³

2.5.3. Novela zákona

ZOPK byl v poslední době (2015-2017) velmi diskutovaným tématem. Rozcházející se postoje Poslanecké sněmovny, Senátu a prezidenta republiky zapříčinily dlouhý proces přijímání novely navrhované vládou České republiky již v roce 2015. Role ZOPK byla nakonec poslední přijatou velkou novelou, zákonem č. 123/2017 Sb. (dále pouze novela), posílena. Nejvýznamnější změny zákona spočívaly zejména v právní úpravě národních parků. Přestože změny ZOPK byly rozsáhlejší, vzhledem k tématu této práce budou zmíněna pouze ustanovení, která s ní, ať již přímo či nepřímo, souvisí.

¹¹³ § 87 odst. 1 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁴ § 87 odst. 4 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁵ § 87 odst. 2 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁶ § 87 odst. 2 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁷ § 87 odst. 2 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁸ § 87 odst. 4 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹⁹ § 87 odst. 3 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²⁰ § 87 odst. 3 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²¹ § 87 odst. 3 písm. l) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²² § 87 odst. 3 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²³ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

K úvodnímu ustanovení Hlavy druhé ZOPK, které se týká **NP a jejich definic, cílů a poslání**, je nutno zmínit, že jej novela zákona ve srovnání s původním zněním zcela přepracovala: „*Posláním národních parků je naplňovat dlouhodobé cíle ochrany národních parků a také umožnit využití území národních parků k trvale udržitelnému rozvoji, ke vzdělávání, výchově, výzkumu a k přírodě šetrnému turistickému využití, a to způsoby, které nejsou v rozporu s dlouhodobými cíli ochrany národního parku.*“¹²⁴ Nově je zde v rámci poslání národních parků přiřazeno ke vzdělávacímu a vědeckému a výzkumnému využití i využití turistické, což svědčí o stoupajícím zájmu veřejnosti o rekreaci v přírodě a na území národních parků.

Další významnou změnou je **způsob zakládání NP**. Dle původní úpravy byly parky zakládány přijetím nového zákona.¹²⁵ Nyní jsou národní parky založeny samotným ZOPK¹²⁶ a předmět ochrany a vymezení hranic jsou uvedeny v přílohách tohoto zákona.

Novelou byly rovněž upraveny jak **základní tak bližší ochranné podmínky NP**. Základní ochranné podmínky NP, společné pro všechny NP, byly pouze přizpůsobeny aktuálním problémům v oblasti ochrany životního prostředí. Jako příklad lze uvést v poslední době oblíbené létání s drony, které může způsobit v přírodě mnoho škod.¹²⁷ Bližší ochranné podmínky národních parků, vztahující se k jednotlivým národním parkům a doposud vyhlášené právním předpisem, kterým byl založen samotný NP, jsou dle novely upraveny přímo v ZOPK.¹²⁸

Zcela přepracovaná je **zónace NP**. Místo původní úpravy rozdělující národní parky do tří zón, přičemž tyto byly značeny dle čísel I. - III. zóna NP, jsou nyní národní parky rozděleny na zóny přírodní, zóny přírodě blízké, zóny soustředěné péče o přírodu a zóny kulturní krajiny.¹²⁹ Významnou změnou je nová možnost **vyhlásit klidová území NP**: „*Klidová území národního parku jsou území s omezeným pohybem osob z důvodu umožnění nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených.*“¹³⁰ V minulosti se omezení pohybu v NP týkalo I. zón NP. Nyní má být pohyb omezen v oblastech klidových zón, přičemž: „*Má jít o selektivní přístup, oproti dosavadnímu (paušálnímu) zákazu vstupu do I. zóny mimo vyhrazené*

¹²⁴ § 15 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²⁵ § 15 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění dle zákona č. 319/2016 Sb.

¹²⁶ § 15a-§15d zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²⁷ např. § 16 odst. 1 písm. l) a §16 odst. 2 písm. s) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²⁸ § 16a-§16d zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹²⁹ § 18 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹³⁰ § 17 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

cesty.“¹³¹ Úprava pohybu osob v klidových zónách je dále novelou konkretizována tak, že na vyznačených cestách mohou být rovněž stanoveny podmínky rozsahu, způsobu i času pohybu.¹³²

Vzhledem k problémům a nejasnostem, které mohou nastat vždy v „přechodné“ období, kdy přijatá novela nabývá účinnosti, jsou přijímána **přechodná ustanovení**. Stejně tomu je i v případě novely ZOPK.¹³³

Přechodná ustanovení mimo jiné upravují změny v problematice **zónace NP a vymezení klidových území**. Dosavadní první zóny národních parků se považují za zóny přírodní¹³⁴ a zároveň rovněž za klidová území dle § 17 ZOPK.¹³⁵ Toto platí až do doby, kdy budou postupem dle ZOPK vyznačeny jak zóny národních parků, tak jejich klidová území, přičemž projednávání vymezení zón musí započít nejpозději do dvou let od 1. 6. 2017, tedy do 1. 6. 2019¹³⁶, a stejně tak řízení o vymezení klidových území¹³⁷. Zóny národních parků budou upraveny vyhláškami Ministerstva životního prostředí¹³⁸, zatímco klidová území opatřeními obecné povahy Ministerstva životního prostředí¹³⁹.

Přechodná ustanovení se dále věnují i **návštěvním řádům**. Dosavadní návštěvní řády jsou platné po dobu v nich uvedenou, zákon však tuto platnost omezuje nejdéle na dobu 3 let ode dne své účinnosti, tedy do 1. 6. 2020.¹⁴⁰

Novela rovněž mění jejich postavení. Dosud byly konkretizací zákonné úpravy a vytvoření komplexnějšího přehledu pravidel chování na území národních parků. Byly vydávány orgány ochrany přírody národních parků, tedy Správami národních parků, jako opatření obecné povahy. Dle novely se návštěvní řád stává pouze „*informativním souborem dokumentů. Protiprávní jednání turistů, sportovců a jiných návštěvníků národního parku bude napříště sankcionováno přímo dle zákona o ochraně přírody a krajiny jako porušení zákona, opatření obecné povahy či rozhodnutí.*“¹⁴¹

¹³¹ STEJSKAL, V.: K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č.114/1992 Sb., o vyhlásování klidových území národních parků; České právo životního prostředí 2/2017; str. 13

¹³² § 17 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹³³ čl. II zákona č. 123/2017 Sb.

¹³⁴ čl. II bod 3. zákona č. 123/2017 Sb.

¹³⁵ čl. II bod 6. zákona č. 123/2017 Sb.

¹³⁶ čl. II bod 5. zákona č. 123/2017 Sb.

¹³⁷ čl. II. bod 6. zákona č. 123/2017 Sb.

¹³⁸ § 18 odst. 5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹³⁹ § 17 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁴⁰ čl. II bod 9. zákona č. 123/2017 Sb.

¹⁴¹ STEJSKAL, V.; Nová právní úprava národních parků; České právo životního prostředí 1/2017; str. 28

S tímto souvisí i ustanovení ZOPK věnující se přestupkům fyzických osob, kde se uvádí: „Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že... porušuje ustanovení návštěvního řádu národního parku vydaného podle § 19.“¹⁴² Za tento přestupek může být uložena pokuta až 20.000 Kč.¹⁴³

Otázka postavení návštěvních řádů však nespočívá pouze v přijetí novely a jí přijatých změn, které návštěvní řády zakotvují již pouze jako informativní soubor dokumentů.¹⁴⁴ Jedná se i o jejich aktuálnost. Vzhledem k právní formě aktuálně platných návštěvních řádů¹⁴⁵ a vzhledem k novele, která jejich postavení oslabuje, je jasné, že jejich ustanovení musí být vykládána v souladu s aktuálním zněním ZOPK, jak plyne z právní teorie. V Souboru je k problematice návštěvních řádů mimo jiné uvedeno stanovisko Ministerstva životního prostředí, které, byť se vztahuje na tehdejší znění návštěvního řádu jednoho z NP, je použitelné na veškeré návštěvní řády: „Ministerstvo životního prostředí nadále trvá na stanovisku. Do vyhlášky (návštěvního řádu) nelze dát zákaz, jenž jde nad rámec zákona.“¹⁴⁶ Naopak v případě návštěvních řádů, které mají právní formu opatření obecné povahy, lze jejich ustanovení vykládat jako opatření obecné povahy ve smyslu § 43 ZOPK, tedy jako udělení výjimky týkající se blíže neurčeného okruhu osob či jako vyhrazení míst a tras pro provozování dané aktivity, což umožňují některé základní ochranné podmínky.

Pro úplnost je nutné uvést aktuální právní formu a datum přijetí jednotlivých návštěvních řádů:

- Národní park České Švýcarsko: vyhláška č. 1/2001 Správy Národního parku České Švýcarsko, ze dne 26. 6. 2001
- Krkonošský národní park: opatření obecné povahy č. 2/2010 Správy Krkonošského národního, ze dne 16. 9. 2010
- Národní park Šumava: opatření obecné povahy č. 1/2013 Správy Národního parku Šumava, ze dne 15. 4. 2013

¹⁴² § 87 odst. 2 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁴³ § 87 odst. 4 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁴⁴ STEJSKAL, V.; Nová právní úprava národních parků; České právo životního prostředí 1/2017; str. 28

¹⁴⁵ vzhledem k datům přijetí některých návštěvních řádů je zcela zřejmé, že jejich ustanovení nemohou být aktuální a je třeba k tomuto přihlížet při výkladu

¹⁴⁶ AUTORSKÝ KOLEKTIV; Soubor stanovisek k ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005; Ministerstvo životního prostředí; edice Planeta 2005, odborný časopis pro životní prostředí ročník XII, číslo 7/2005; 2005; str. 52; § 19; dostupné na [https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/\\$FILE/Planeta%202005_6.pdf](https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/$FILE/Planeta%202005_6.pdf) (dne 29. 1. 2018)

- Národní park Podyjí: vyhláška č. 22/95 Správy Národního parku Podyjí, ze dne 6. 4. 1994.

Na základě výše uvedeného je nutno vykládat ustanovení návštěvních řádu jednotlivých národních parků uvedená v rámci jednotlivých témat této práce (tedy zejména v rámci kapitoly 3. Právní úprava turistiky a kapitoly 4. Právní úprava vybraných volnočasových aktivit).

Novela ZOPK je samozřejmě nezměrně obsáhlejší, nicméně tato vybraná ustanovení jsou svým obsahem významná pro dané téma této práce. K některým dalším ustanovením, která novelou rovněž prošla, se bude práce vracet při rozpracování témat v následujících kapitolách.

ZOPK je tedy významným právním předpisem snažícím se o komplexní úpravu problematiky ochrany přírody a krajiny, a tedy životního prostředí. Jím zakotvená obecná ochrana přírody a krajiny, stejně jako ochrana zvláště chráněných území i druhů, dále rozvedení výčtu i působnosti orgánů ochrany přírody, stejně jako mnoho dalších témat, kterých se ZOPK dotýká, ale jejichž předmět není tématem této diplomové práce, zaručují mimo zákonného zakotvení některých základních práv a svobod uvedených v Listině, i přehledný soubor právních norem, které se umožňují v problematice ochrany přírody a krajiny, alespoň v základech, poměrně rychle zorientovat i odborníkům z jiných oborů než právnických.

3. Právní úprava turistiky

3.1. Turistika a pěší turistika

Turistika včetně turistiky pěší nabývá v České republice čím dál větší popularity. Trávení volného času v přírodě, ať na kole, na koni či pěšky, ať po značených turistických trasách či pouhé toulání neznačeným terénem, prospívá fyzickému zdraví i duševní pohodě. Turistika i pěší turistika jsou projevem svobody pohybu i pobytu, zakotvených v čl. 14 Listiny, jelikož k jejich realizaci jsou tyto svobody nezpochybnitelně nutné. Turismus a s ním spojený cestovní ruch ovšem mohou mít na přírodu i životní prostředí velmi negativní dopad. Tyto svobody mohou být tedy z důvodu ochrany přírody zákonem omezeny.

Volný pohyb se v rámci realizace turismu projevuje **volným přístupem do přírody a krajiny**.¹⁴⁷

Hranice práva na volný pohyb v rámci pěší turistiky se liší podle území, na kterém se člověk pohybuje. V zásadě se člověk může v rámci pěší turistiky pohybovat zejména na **několika typech území**, které se dají rozdělit na:

- soukromé pozemky fyzických osob
- pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce či jiné právnické osoby
- jeskyně
- lesy
- zvláště chráněná území a k nim náležející ochranná pásma

Prvními z nich, hrající nejméně významnou roli, jelikož se na ně právo volného pohybu nevztahuje nebo vztahuje pouze výjimečně a omezeně, jsou **pozemky v soukromém vlastnictví fyzických osob**. Tyto jsou zakotveny zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále pouze OZ). Ten nejprve specifikuje, co jsou to věci a dále, z pohledu této práce důležitější, co jsou věci hmotné: „*Věc v právním smyslu (dále jen věc) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.*“¹⁴⁸ „*Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu.*“¹⁴⁹ Dalším dělením věcí je dělení na movité a nemovité, čímž se výklad dostává k problematice pozemků. Nemovité věci jako celek a specifikované

¹⁴⁷ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁴⁸ § 489 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁴⁹ § 496 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OZ jako: „...*pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením*...“¹⁵⁰ jsou těmi věcmi v právním smyslu, které teoreticky umožňují realizaci práva na volný pohyb a pobyt. Listina zaručuje svobodu pohybu a pobytu¹⁵¹ a zároveň zakotvuje možnost omezit tyto svobody¹⁵², jak je probráno v úvodní kapitole. OZ dále stanoví co je vlastnictvím: „*Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.*“¹⁵³ a na to navazuje ustanovením o právech vlastníka ke svému vlastnictví takto: „*Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit.*“¹⁵⁴ Z výčtu těchto ustanovení vyplývá závěr, který shrnuje celou problematiku volného pohybu a pobytu ve vztahu k soukromému vlastnictví nemovitostí. Vzhledem k možnosti, kterou zakotvuje Listina (tedy omezení svobody pohybu a pobytu z důvodu práv a svobod druhých) ve spojitosti s ustanoveními OZ (které zakotvují právo vlastníka v mezích právního řádu volně nakládat se svým vlastnictvím a jiné z tohoto vyloučit) z tohoto vyplývá, že svoboda pohybu a pobytu v tomto případě nemůže být realizována. Výjimka (která se týká životního prostředí, jeho ochrany a volného pohybu a pobytu) z výhradního práva vlastníka pozemku, a to s pozemkem libovolně nakládat a jiné osoby z tohoto vyloučit, je popsána v ZOPK.

Touto výjimkou je vstup pracovníků orgánů ochrany přírody na pozemky (dále pouze pracovníků OOP).¹⁵⁵ Toto ustanovení se vztahuje jak na pozemky v soukromém vlastnictví tak na pozemky ve vlastnictví státu a veškeré další pozemky, kromě prostorů a objektů užívaných ozbrojenými silami a ozbrojenými sbory, které se řídí zvláštními předpisy. Zde ZOPK „*upozorňuje na specialitu právních předpisů z oblasti resortu Ministerstva obrany pro vstup pracovníků orgánů ochrany přírody do prostorů a objektů užívaných ozbrojenými silami.*“¹⁵⁶ Toto ustanovení dbající na realizaci ochrany životního prostředí a s ním spojené kontrolování a jiné činnosti tedy umožňuje vstup pracovníků OOP na soukromé pozemky a je rovněž projevem čl. 11 odst. 3 Listiny, který stanoví, že: „*Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.*“ Pro to, aby byl tento vstup na soukromé pozemky zákonný, je stanoveno několik povinností a podmínek. Těmito povinnostmi a podmínkami jsou: prokázání se služebním průkazem, vstup pouze v nezbytných případech, vstup pouze při plnění úkolů, které vyplývají

¹⁵⁰ § 498 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁵¹ čl. 14 odst. 1 Listiny

¹⁵² čl. 14 odst. 3 Listiny

¹⁵³ § 1011 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁵⁴ § 1012 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁵⁵ § 62 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁵⁶ STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; str. 344

ze ZOPK či jiných předpisů zabezpečujících ochranu přírody a krajiny. Jsou-li splněny všechny podmínky, tento vstup na soukromý pozemek může být proveden i bez předchozího ohlášení. Naopak při nesplnění některé z těchto podmínek není vlastník povinen vstup na pozemek strpět. Soukromé vlastnictví je stále ovšem chráněno, pracovníci OOP jsou povinni „...co nejvíce šetřit dotčené pozemky i dotčená práva vlastníka.“¹⁵⁷ Další ochranou soukromého vlastnictví jako jednoho ze základních práv a svobod je odpovědnost „za škody způsobené pracovníky orgánů ochrany přírody při výkonu jejich činnosti...“¹⁵⁸ státu a nemožnost se této odpovědnosti zprostit.

Na druhém typu území, na kterém lze provozovat pěší turistiku, probíhá skutečná a bezprostřední realizace svobody pohybu a pobytu v přírodě a krajině, která tedy „představuje i určité omezení výkonu vlastnického práva vlastníků pozemků v krajině.“¹⁵⁹ Přístup do krajiny je kromě realizace svobody pohybu i zakotvením povinností, omezení a pravidel pro výkon této svobody. Společně s omezením pohybu v některých zvláště chráněných územích (nebo jejich částech) a jeskyních¹⁶⁰, se tedy jedná o případy, kdy je realizováno omezení jednoho ze základních práv a svobod, jak bylo již několikrát uvedeno výše, a tedy svobody pohybu a pobytu: „Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné...na vymezených územích těž z důvodu ochrany přírody.“¹⁶¹ **Právo na volný průchod přes pozemky**¹⁶² zakotvené v ZOPK se vztahuje pouze na **pozemky odlišné od pozemků ve vlastnictví fyzických osob**. Na ty se vztahuje právní úprava dle OZ popsaná výše, a tedy je zde realizovatelné a často i realizované právo vlastníka jiné osoby vyloučit. **Právo na volný průchod se tedy vztahuje pouze na pozemky „...ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby...“**¹⁶³. Výkon tohoto práva volného průchodu je omezen jednak podmínkami a povinnostmi procházejícího a jednak výčtem pozemků, na které se volný průchod nevztahuje. Mezi podmínky k výkonu práva volného průchodu náleží nezpůsobení škody na majetku či zdraví jiného, dále nezasahování do práv na ochranu osobnosti, které jsou zakotveny již na ústavněprávní úrovni, a do práv sousedských, jak jsou specifikována v OZ¹⁶⁴. Rovněž musí být splněna povinnost respektovat oprávněné zájmy vlastníka (případně

¹⁵⁷ § 62 odst. 1, zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁵⁸ § 62 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁵⁹ STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; str. 345

¹⁶⁰ viz níže

¹⁶¹ čl. 14 odst. 3 Listiny

¹⁶² § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶³ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶⁴ § 1011 - 1044 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

nájemce) a obecně závazné právní předpisy. Právo volného průchodu (dle výkladu výše) se ovšem nevztahuje na všechny pozemky, které má stát, obec či jiná právnická osoba ve vlastnictví či nájmu. Tyto výjimky tvoří: „*zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat.*“¹⁶⁵ V případě pozemků, na které se právo volného průchodu vztahuje, je právně zakotvena jistota, která zajišťuje realizaci tohoto práva, jak je již uvedeno v úvodu této práce. Tou je povinnost vlastníka volný průchod umožnit i v případě, kdy je pozemek oplocen či jinak ohrazen.¹⁶⁶

Jeskyně jsou upraveny v rámci obecné ochrany přírody a krajiny ZOPK. Ta zapovídá ničení, poškozování nebo upravování jeskyní nebo jejich jiné měnění.¹⁶⁷ Nezmiňuje konkrétní zákaz vstupu. Nicméně toto omezení může být přijato, hrozí-li poškození jeskyně, zejména nadměrnou návštěvností.¹⁶⁸

Úprava volného pohybu odlišná od právní úpravy volného pohybu v přírodě a krajině je nezbytná v případě **lesů**. Lesy jsou chráněny dle ZOPK jako významné krajinné prvky¹⁶⁹ a „*jako takové jsou i předmětem ochrany přírody a krajiny*“¹⁷⁰. Blíže lesy upravuje LZ. Lesy jsou předmětem veřejného užívání a „*každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí...*“¹⁷¹ V zásadě je tedy v lesích pěší turistiku možné provádět bez omezení, ať na značených či na neznačených cestách. Právo na volný pohyb je LZ ovšem rovněž omezeno. K tomuto omezení může dojít ze dvou taxativně stanovených důvodů.¹⁷² Prvním z nich je ochrana lesa a druhým je ochrana zdraví a bezpečnost občanů. O tomto omezení rozhoduje příslušný orgán státní správy lesů buď z vlastního podnětu anebo na návrh vlastníka lesa. To může mít trvání nejdéle tři měsíce a maximálně o další tři měsíce může být prodlouženo.¹⁷³ Volný pohyb je omezen konkrétními zákazy některých činností. Mezi ty, které se vztahují na pěší turistiku, náleží zákaz: „*vstupovat do míst oplocených nebo označených zákazem vstupu*“¹⁷⁴ a dále „*vstupovat do porostů, kde se provádí těžba, manipulace nebo doprava dříví*“.¹⁷⁵

¹⁶⁵ § 63 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶⁶ § 63 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶⁷ § 10 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁶⁸ § 64 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; problematika blíže probrána v podkapitole 2.5.1. Obecný přehled

¹⁶⁹ § 3 odst. 1 písm. b) a § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁷⁰ DAMOHORSKÝ, M. A KOLEKTIV; Právo životního prostředí, 3. vydání; C. H. Beck; 2010; str. 319, marg. č.: 1132

¹⁷¹ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷² § 19 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷³ § 19 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷⁴ § 20 odst. 1 písm. h) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

Oba tyto zákazy rovněž naplňují skutkovou podstatu **přestupku**, který LZ upravuje takto: „*Přestupku se dopustí ten, kdo v rámci obecného užívání lesa v lese... vstoupí do oplocených míst nebo zákazem vstupu označených míst,...*“¹⁷⁶ Za tento přestupek lze uložit pokutu až do výše 5.000 Kč.¹⁷⁷

Odlišná situace ovšem nastává v případě, kdy se les nachází na zvláště chráněném území a dochází tedy ke kolizi právní úpravy zvláště chráněného území a lesů. V těchto místech se bude volný vstup, a tedy pěší turistika řídit dle ZOPK jako zvláštního zákona, jak stanoví LZ.¹⁷⁸ Z toho vyplývá, že v situaci, kdy se pěší turista pohybuje na území lesa, kde platí dle LZ právo každého vstupovat do lesa¹⁷⁹, a zároveň se nachází např. na území NP, konkrétně v klidovém území NP dle ZOPK, kde je zakázán pohyb osob mimo cesty¹⁸⁰, bude nucen se řídit tímto zákazem dle ZOPK jako *lex specialis* vůči LZ. Tato speciální úprava zvláště chráněných území je probrána v následující části této podkapitoly.

Zvláště chráněná území jsou taková území, která jsou: „... *přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná...*“¹⁸¹. Z toho důvodu je tedy pochopitelně nutný vyšší stupeň ochrany. Vzhledem k výjimečnosti těchto území jsou pochopitelně pro pěší turistiku velmi atraktivní a jako taková jsou povětšinou protkána značenými cestami, naučnými stezkami a dalšími. Jednotlivá zvláště chráněná území se od sebe úpravou volného pohybu a pěší turistiky ovšem velmi liší, a to zejména intenzitou ochrany.

NP jsou v omezování pěší turistiky a pěšího pohybu turistů (společně s NPR) nejpřísnější. **Základní ochranné podmínky**, které jsou pro všechny NP shodné, nevyužívají ovšem možnosti dané Listinou spočívající v omezení svobody pohybu. Volný pohyb je na území všech NP shodně upraven, respektive omezen, pomocí klidových území národních parků¹⁸², které již byly v krátkosti zmíněny v podkapitole 2.5.3. Novela zákona, a jsou novinkou v úpravě národních parků. Smyslem zakotvení klidových území je volný pohyb omezit pouze v místech, kde se skutečně vyskytují citlivé ekosystémy a druhy.¹⁸³ „*Má jít o*

¹⁷⁵ § 20 odst. 1 písm. i) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷⁶ § 53 odst. 1 písm. h) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷⁷ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷⁸ § 19 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁷⁹ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

¹⁸⁰ §17 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸¹ § 14 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸² § 17 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸³ STEJSKAL, V.; K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o vyhlášení klidových území národních parků; České právo životního prostředí 2/2017; str. 13

selektivní přístup, oproti dosavadnímu (paušálnímu) zákazu vstupu do I. zóny mimo vyhrazené cesty“. ¹⁸⁴ Vzhledem k formulaci, kterou užívá ZOPK „... *lze dovést, že klidová území by mohla být vyhlášena napříč zónami...“.* ¹⁸⁵ Díky tomu tedy vzniká přílehavější úprava oblastí, kde je třeba omezit volný pohyb osob, a v dřívějších I. zónách NP (pokud jim nebudou přesně odpovídat nově vyhlášená klidová území) bude možné se volně pohybovat. V klidových územích platí zákaz pohybu mimo značené cesty a trasy (výjimka samozřejmě platí pro vlastníky pozemků a další vybrané osoby). Na těchto značených cestách je rovněž možné stanovit rozsah, způsob a čas pohybu. ¹⁸⁶ Volný pohyb zde tedy může být omezen nejen prostorově, tedy pohybem po stezkách, ale rovněž těmito dalšími podmínkami, které jsou u jednotlivých tras stanoveny specificky. Ovšem vzhledem k povaze a smyslu klidových území, který spočívá v selektivním přístupu a který rovněž připouští, že tato zvýšená ochrana není třeba po celý rok, nastává situace, kdy opatření obecné povahy, kterým se klidová území vyhláší, nemusí mít účinnost trvajíc po celý rok. „*V podstatě to znamená, že opatření obecné povahy po část roku účinné bude a po část roku ne.*“ ¹⁸⁷

Bližší ochranné podmínky NP jsou jednotlivě zakotveny pro každý NP a odpovídají specifickým potřebám daného NP. Přesto se bližší ochranné podmínky jednotlivých NP omezení volného pohybu nevěnují.

Naproti tomu se **návštěvní řády** jednotlivých NP pěší turistice věnují blíže.

Návštěvní řád **NP České Švýcarsko** upravuje volný pohyb v podstatě pouze zopakováním zákazu volného pohybu v I. zóně NP mimo vyznačené cesty. Zajímavou konkretizací ZOPK je: „...*, za cesty vyznačené se souhlasem Správy NP jsou považovány cesty vyznačené Klubem českých turistů nebo Správou NP“.* ¹⁸⁸

Krkonošský NP rovněž ve svém návštěvním řádu spíše kopíruje ZOPK v původním znění. Upřesněním úpravy volného pohybu a pěší turistiky je ovšem: „*Na trasy vyznačené výhradně zimním tyčovým značením (trasy jen se zimním provozem) je z důvodu zabránění poškození půdního krytu a vegetace vstup povolen jen za dostatečné sněhové pokrývky.*“ ¹⁸⁹

¹⁸⁴ STEJSKAL, V.; K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o vyhlášení klidových území národních parků; České právo životního prostředí 2/2017; str. 13

¹⁸⁵ Ibid., str. 14

¹⁸⁶ § 17 odst. 2, věta druhá zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁸⁷ STEJSKAL, V.; K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o vyhlášení klidových území národních parků; České právo životního prostředí 2/2017; str. 17

¹⁸⁸ čl. 5 odst. 1 písm. a) vyhláška č. 1/2001, Návštěvní řád Národního parku České Švýcarsko; dostupné na <https://www.ceskesvycarsko.cz/cs/navstevni-rad-narodniho-parku-ceske-svycarsko> (dne 29. 12. 2017)

¹⁸⁹ čl. 2 odst. 3 opatření obecné povahy č. 2/2010 Sb., Návštěvní řád Krkonošského národního parku; dostupné na <http://www.krnap.cz/navstevni-rad-krnap/> (dne 29. 12. 2017)

NP Šumava v návštěvním řádu zdůrazňuje roli a výslovně jmenuje Klub českých turistů, který vyznačuje turistické cesty.¹⁹⁰ Šumava rovněž využívá možnosti dané zákonem a spočívající v časovém omezení vstupu a vjezdu, které se týká daných tras vyjmenovaných v Příloze 1 návštěvního řádu.

Návštěvní řád NP Podyjí specifikuje, či spíše opakuje, ustanovení ZOPK v původním znění.¹⁹¹

Úprava pěší turistiky a volného pohybu v **CHKO** je výrazně volnější než na území NP. V základních ochranných podmínkách není pěší turistika upravena nijak. Bližší ochranné podmínky upravují jednotlivé CHKO jak je uvedeno v zákoně. Jako příklad lze uvést dvě nejnovější CHKO: Brdy vyhlášené v roce 2015 a Poodří vyhlášené v roce 2017. V CHKO Brdy i CHKO Poodří se bližší ochranné podmínky věnují problematice pěší turistiky pouze z pohledu vyznačování pěších tras, které jsou podmíněny souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody. Obecně tedy pěší turistika v CHKO není nijak omezena a nevztahuje se na ní žádná zvýšená ochrana. Vzhledem k tomu, není-li v bližších ochranných podmínkách stanoveno jinak¹⁹², se na území CHKO vztahuje obecná úprava přístupu do krajiny dle ZOPK.¹⁹³ Volný pohyb je tedy v oblastech CHKO prakticky neomezen.

V **NPR**, vzhledem k jejich celonárodnímu či mezinárodnímu významu, obdobnému jako u NP, je úprava pěší turistiky opět v přísnějším režimu. Úprava NPR je tedy obdobná jako v klidových územích NP- ZOPK uvádí: „*Na celém území NPR je zakázáno... vstupovat ... mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody...*“.¹⁹⁴ Opět zde tedy hrají nezastupitelnou roli značené cesty, obdobně jako ve vybraných oblastech NP, a volný pohyb a pěší turistika je dle základních ochranných podmínek v ZOPK tudíž omezen pouze na pohyb po značených cestách. Samotné značení turistických cest v základních ochranných podmínkách ovšem upraveno není. Tato úprava může být odlišná v bližších ochranných podmínkách. Jako příklad lze uvést momentálně nejnovější **NPR Velký Špičák**, která byla

¹⁹⁰ čl. 3 odst. 1 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dostupné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 29. 12. 2017)

¹⁹¹ čl. 4 vyhlášky 22/95 Správy národního parku Podyjí; dohledatelné na <http://www.nppodyji.cz/navstevni-rad> (dne 18. 1. 2018)

¹⁹² dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/statni-sprava/pravni-predpisy/zrizovaci-listiny-chko/> (dne 29. 12. 2017)

¹⁹³ § 63 a § 64 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁹⁴ § 29 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

vyhlášena 15. 4. 2017.¹⁹⁵ Příslušná vyhláška nijak neomezuje pěší turistiku či volný pohyb, jelikož toto už je upraveno základními ochrannými podmínkami, ale vyjadřuje se, na rozdíl od ZOPK, ke značení turistických cest, které podléhá souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody.¹⁹⁶

Významnou roli v pohybu na území NP i NPR hraje **Klub českých turistů** (dále pouze KČT), který svou dlouhodobou činností umožňuje fungování rozsáhlé sítě turistických tras přes celé území České republiky. KČT (kromě cest značených jednotlivými Správami NP) je institucí umožňující volný pohyb, a tedy pěší turistiku v klidových zónách NP anebo na celých územích NPR pomocí značených cest a tras.

„Značení turistických tras je tedy činností, při níž se vybrané a hodnotné cesty v terénu označují normalizovanými symboly (značkami) a vybavují dalšími informačními prvky (např. směrovkami, vývěsními mapami), které zabezpečují i odborně nevyspělým turistům a cestující veřejnosti spolehlivé sledování cesty. Turistické značené trasy jsou však i spolehlivou oporou zkušeným turistům především v horách a ve všech prostorách, kde označují jediné průchodné cesty. Umožňují rovněž průchod zvláště chráněnými částmi přírody (rezervacemi) a dalšími chráněnými oblastmi.“¹⁹⁷

PR jsou maloplošná území regionálního významu, jejichž ochrana je opět o něco slabší než u výše jmenovaných území. ZOPK v základních ochranných podmínkách pěší turistiku nijak neomezuje, pěší pohyb na těchto zvláště chráněných územích tedy podléhá právu volného průchodu, jinak mohou stanovit opět pouze specifické bližší ochranné podmínky. Jako příklad lze uvést PR Kobyla vyhlášenou dne 10. 9. 2010.¹⁹⁸ Ačkoliv zde není nijak omezena pěší turistika, jediné omezení, které se pěší turistiky týká, je vyznačování turistických tras podmíněné souhlasem orgánu ochrany přírody.¹⁹⁹

¹⁹⁵ vyhláška č. 110/2017 Sb., o vyhlášení Národní přírodní rezervace Velký Špičák a stanovení jejích bližších ochranných podmínek; dostupné na

http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?SHOW_ONE=1&ID=503 (dne 24. 1. 2018)

¹⁹⁶ Ibid., § 3 písm. b)

¹⁹⁷ Učební texty pro značkaře, díl M, Vývoj turistického značení u nás a značení turistických tras ve většině evropských zemí, KČT, 2012, Úvod, str. 1

¹⁹⁸ nařízení č. 2/2010 Sb. Správy CHKO Český kras, kterým se zřizuje PR Kobyla, stanoví její bližší ochranné podmínky; dostupné na

http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=219 (dne 2. 1. 2018)

¹⁹⁹ Ibid., § 3 písm. g)

NPP a PP jsou v ZOPK spíše specifikovány jako pojem a ochrana je zde zmíněna pouze okrajově. Bližší ochranné podmínky NPP a PP jsou tedy prakticky jediným právním nástrojem ochrany, který může (vyjma minima zakotveného v ZOPK) stanovit ochranné podmínky NPP a PP. PP Syslí louky u Loděnice, která byla vyhlášena 1. 4. 2010²⁰⁰, ve svých bližších ochranných podmínkách uvádí pouze jediné omezení týkající se pěší turistiky, a to vyznačování turistických tras podléhající souhlasu orgánu ochrany přírody.²⁰¹ Speciálně Syslí louky u Loděnice však spadají pod obecně přísnější ochranu vztahující se na CHKO, jelikož se rozkládají na území CHKO Český kras.

Při pěším i jakémkoliv jiném pohybu v přírodě a krajině je vždy třeba sledovat, na jakém území se turista nachází, a přizpůsobit tomu své chování. „*Problém v praxi může činit, že osoba využívající právo na volný průchod krajinou není schopna (není to v praxi většinou reálné a možné i přes pokrok v technice GPS apod.) určit, na kterém pozemku se nachází (otázka hranic pozemku) a v čím vlastnictví se pozemek nachází.*“²⁰² Tato teze se dá obdobně užít i na pohyb zvláště chráněnými územími. Přestože jsou tato území zřetelně značena, může se stát, že turista značku přehlédne a nevědomky se dostane např. z CHKO do NP či naopak.

Oblastmi náležejícími ke zvláště chráněným územím jsou rovněž **ochranná pásma**, která slouží jako bariéra pro zvláště chráněná území před vlivy z okolí. Jejich úprava je obsažena jak obecně v ZOPK²⁰³ tak může být obsažena konkrétněji v bližších ochranných podmínkách. ZOPK pěší turistiku v ochranných pásmech nijak neomezuje, jinak tomu může být v bližších ochranných podmínkách, které mohou pěší pohyb turistů omezit jak na samém zvláště chráněném území tak na území ochranných pásem k nim náležejícím.

Na závěr je nutno připomenout, jak již bylo probráno v podkapitole 2.5.2. Úprava přestupků, že ZOPK mimo jiné uvádí, že: „*Fyzická osoba s dopustí přestupku tím, že ... porušuje ustanovení návštěvního řádu národního parku vydaného podle § 19, ...*“²⁰⁴ a dále: „*...tím, že... vykonává ve zvláště chráněném území ... činnost zakázanou nebo vykonává činnost, pro kterou je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody, bez tohoto souhlasu.*“²⁰⁵

²⁰⁰ nařízení Správy CHKO Český kras č. 1/2010 Sb., kterým se zřizuje PP „Syslí louky u Loděnice“ a stanoví její bližší ochranné podmínky; dostupné na http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=13552 (dne 2. 1. 2018)

²⁰¹ Ibid., § 3 písm. c)

²⁰² STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; str. 346

²⁰³ § 37 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁰⁴ § 87 odst. 2 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁰⁵ § 87 odst. 3 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Stejně tak je ZOPK za přestupek považováno vykonávání zakázané činnosti v ochranném pásmu.²⁰⁶

Jako **příklad přestupku** v tomto případě lze tedy uvést pohyb mimo cesty a stezky v klidových územích anebo na celém území NPR. Obě tyto činnosti jsou činnostmi jasně zakázanými ZOPK a lze je tedy pokutovat až do výše 100.000 Kč.²⁰⁷

Pěší turistika je tedy aktivitou, která je zčásti omezována v zájmu ochrany přírody jak základními, tak bližšími ochrannými podmínkami, a nakonec i návštěvními řády NP. Tato omezení mohou být dále upravována udělením výjimek či souhlasů k činnostem nebo naopak omezením pohybu či činnosti, jak byly popsány v podkapitole 2.5.1. Obecný přehled. Přesto jsou tato omezení zakotvena pouze v nejnútnejší míře, tedy pouze tak, aby byla zachována a zároveň nebyla poškozována příroda, ve které se turisté pohybují, ale bylo možné provozovat tuto, v dnešních dnech tak oblíbenou, aktivitu.

3.2. Pobyť ve zvláště chráněných územích

3.2.1. Táboření, bivakování a nocování

Nocování, táboření i bivakování jsou pojmy naplňující stejný účel a sledující shodný výsledek- strávení noci v přírodě, ať už na zvláště chráněném území, v lese nebo pouze v přírodě a krajinně chráněné obecnou ochranou. Přesto se tyto pojmy významně liší svým výkladem a v důsledku toho i tím, na jakém území lze nocovat, tábořit či bivakovat.

Český právní řád používá pouze dva z těchto termínů, nocování a táboření, přičemž ani jeden z nich nijak nespecifikuje ani nevykládá.

Pojem nocování je tedy neurčitým právním pojmem, který není žádným zákonem specifikován. Přesto je pojmem mnohem jasnějším než další uvedené. Pod pojem nocování lze totiž jasně zahrnout jakoukoliv činnost, jejíž výsledek je jakýmkoliv způsobem strávit noc přespáním na daném území. Pojem nocování je tedy pojmem zastřešujícím jak táboření tak bivakování. Přesto je tento termín užíván ZOPK jen výjimečně (viz níže).

Táboření je dalším z neurčitých právních pojmů. Co může být při výkladu tohoto pojmu nápomocno, je Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992-

²⁰⁶ § 87 odst. 1 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁰⁷ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

2005 (dále pouze Soubor).²⁰⁸ Ačkoliv byl Soubor vydán v roce 2005 a ZOPK mezitím prošel několika novelami, lze mnoho jeho výkladů užít i na aktuální právní úpravu. Soubor uvádí: „*Tábořením... se rozumí souhrn různých činností umožňujících vícedenní pobyt v přírodě spojený s přenocováním, a to obvykle ve stanech (stavění stanů, příprava stravy, hygiena, likvidace odpadků atd.*“²⁰⁹ Z toho lze vyvodit několik podmínek pro to, aby mohla být činnost považována za táboření. Aktivita tedy musí být:

- vícedenní
- ve stanech
- spojená s přípravou stravy, hygienou, likvidací odpadků, atd.

Pouze v případě splnění těchto podmínek lze aktivitu považovat za táboření. Přestože zákonem tedy není tento pojem vyjasněn, užívá jej jak ZOPK tak LZ.

Posledním ze tří významných pojmů je tedy pojem **bivakování**. Oficiální webová stránka Ministerstva životního prostředí²¹⁰ v jedné ze svých tiskových zpráv uvádí: „*Správy CHKO vycházely z toho, že bivakování lze charakterizovat jako přenocování, při kterém se nebuduje žádný přístřešek (ani celtou přehozenou přes šňůru), žádným způsobem se neupravuje místo přespání ani zde nedojde k viditelným změnám (např. polámání rostlin – pouhé slehnutí trávy nevedí) a jde o aktivitu osamocенého jedince (nikoli tedy skupiny osob, byť by se na místě sešla náhodně).*“²¹¹ Tato tisková zpráva vyšla na základě sporu, který započal v roce 2007, kdy Martin Hytřha dle tehdy účinného ZOPK požádal o udělení výjimky za účelem získat na 10 let povolení k bivakování na území NP a CHKO a zároveň měl vůli se sám zavázat k dodržování podmínek jako nerozdělávání ohně, minimální plochou na bivak, atd.²¹² O udělení této výjimky měla dle tehdy účinného zákona rozhodovat vláda, která udělení výjimky zamítla.²¹³ Hytřha se na základě nesplnění procesních náležitostí a nedostatku v absenci odůvodnění obrátil na Městský soud v Praze, který na základě těchto

²⁰⁸ AUTORSKÝ KOLEKTIV; Soubor stanovisek k ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005; Ministerstvo životního prostředí; edice Planeta 2005, odborný časopis pro životní prostředí ročník XII, číslo 7/2005; 2005; dostupné na [https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/\\$FILE/Planeta%202005_6.pdf](https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/$FILE/Planeta%202005_6.pdf) (dne 2. 1. 2018)

²⁰⁹ Ibid.; str. 51

²¹⁰ viz www.ochranaprirody.cz (dne 3. 1. 2018)

²¹¹ dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/pro-novinare/tiskove-zpravy/bivakovat-v-chranene-krajinne-oblasti-ano-ale-jen-nekde/> (dne 3. 1. 2018)

²¹² podrobnosti v rozsudku Městského soudu ze dne 29. 6. 2010; č. j. 7 Ca 19/2008 – 33

²¹³ usnesení vlády č. 1399, dostupné na [https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DB3FEF2AE4F7F65AC12575660023DAE2/\\$FILE/1399%20uv071212.1399.pdf](https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DB3FEF2AE4F7F65AC12575660023DAE2/$FILE/1399%20uv071212.1399.pdf) (dne 3. 1. 2018)

argumentů usnesení vlády zrušil a věc tedy vrátil k projednání. V mezidobí ovšem proběhla novelizace ZOPK a rozhodování o výjimkách bylo opět přeneseno na Ministerstvo životního prostředí a v důsledku toho na příslušné orgány ochrany přírody. Jako příkladné usnesení orgánu ochrany přírody lze uvést usnesení tehdejší Správy CHKO Poodří, která celou záležitost uzavřela zastavením řízení pro bezpředmětnost. V usnesení zejména rozlišuje táboření a bivakování a tyto uvádí jako naprosto odlišné pojmy. „Činnost pro kterou žadatel požaduje povolení výjimky totiž nespadá pod zákaz táboření uvedený v § 26 odst. 1 písm. b) ZOPK a tudíž tuto činnost lze vykonávat bez povolení výjimky ve smyslu ust. § 43 odst. 3 zák. č. 114/1992 Sb.“²¹⁴ Dále uvádí rovněž: „Správa CHKO tedy došla k závěru, že volné přespání pod širým nebem (bivak) definované žadatelem nespadá pod termín táboření a tudíž předmět žádosti žadatele není zákonem zakázán.“²¹⁵ Bivakování lze tedy považovat za nocování v přírodě bez užití přístřešku, ovšem při jeho provozování je pochopitelně nutno dodržovat dalších zákazy a omezené dané ochrannými podmínkami.

Na základě **zásady legální licence**, která je zakotvena jak v Listině tak v Ústavě, je tedy lze vyložit, že tyto aktivity je obecně možné realizovat, není-li to zákonem zakázáno, regulováno či omezeno. Obdobnou úvahou, a opět na základě zásady legální licence ve spojitosti s logickým výkladem pomocí argumentu *a fortiori*, lze tedy vyvodit následující pravidla:

- 1) Není-li dovoleno nocovat, není dovoleno ani tábořit či bivakovat.
- 2) Není-li dovoleno tábořit, je dovoleno nocovat (nebude-li toto nocování naplňovat výklad táboření dle Souboru) i bivakovat.

Obecná ochrana přírody a krajiny nocování, táboření ani bivakování nijak nezmiňuje a neupravuje. Lze tedy opět pomocí zásady legální licence dojít k závěru, že není-li žádná z těchto aktivit zakázána, je tedy obecně povolena. Za předpokladu dodržení dalších podmínek a případných jiných předpisů upravujících např. jiné specifické oblasti. ZOPK se touto problematikou zabývá pouze v části týkající se zvláštní územní ochrany.

²¹⁴ usnesení Správy CHKO Poodří č. j. 0001/PO/2011-3, dostupné na https://aa.ecn.cz/img_upload/0e368c428386e437f54a09ef37ee14eb/TZ___bivakovani_povoleno___priloha.pdf (dne 3. 1. 2018)

²¹⁵ Ibid.

Úprava NP je pochopitelně mezi zvláště chráněnými územími nejpřísnější. Přesto je nynější úprava mírnější než úprava účinná do 1. července 2017.²¹⁶ Omezení táboření dle tehdejší úpravy základních ochranných podmínek národních parků znělo takto: „*Na celém území národních parků je zakázáno... tábořit... mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.*“²¹⁷ Dle účinné právní úpravy základních ochranných podmínek NP je omezení užší: „*Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno... tábořit mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.*“²¹⁸ Zákaz táboření se tedy v současnosti nevztahuje na zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, ale stále se vztahuje na ostatní plochy NP. Základní ochranné podmínky mohou být a jsou dále rozšířeny.

Prvním rozšířením vztahujícím se na všechny NP jsou **klidová území NP**, kde je zakázán jakýkoliv pohyb mimo cesty a trasy.²¹⁹ Na základě výkladové metody *a fortiori* v podobě *a maiori ad minus* lze ovšem jasně vyvodit, že je-li zakázán jakýkoliv pohyb mimo vyznačené trasy, je tím spíše zakázáno mimo trasy tábořit.

Dalším rozšířením jsou **bližší ochranné podmínky**. ZOPK však v bližších ochranných podmínkách zmiňuje problematiku přespávání venku pouze u **NP České Švýcarsko**. Ty uvádějí: „*Na celém území Národního parku České Švýcarsko je zakázáno... nocovat v přírodě mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody...*“²²⁰. Z toho lze vyvodit, i na základě výše uvedeného výkladu týkajícího se nocování a bivakování, že (vyjma území NP České Švýcarsko) bude možné kdekoliv v NP volně nocovat či bivakovat, avšak za dodržení zákazu vstupu mimo značené cesty a za předpokladu, že tyto aktivity nebudou naplňovat definici pojmu táboření dle Souboru. Což ovšem představuje jistý paradox a v praxi i nerealizovatelnost nocování a bivakování v NP za dodržení této podmínky, pokud turista nebude chtít nocovat přímo na značené trase.

Návštěvní řády se mohou k problematice rovněž vyjadřovat.

NP České Švýcarsko v návštěvním řádu pouze stručně uvádí, že: „*Na území NP lze pouze na místech vyhrazených se souhlasem Správy NP: ... ve volné přírodě tábořit, rozdělávat ohně a nocovat,...*“²²¹

²¹⁶ zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění zákona č. 39/2015 Sb.

²¹⁷ § 16 odst. 1 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění zákona č. 39/2015 Sb.

²¹⁸ § 16 odst. 2 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²¹⁹ § 17 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²²⁰ § 16a odst. 1 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²²¹ čl. 4 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 1/2001 Správy Národního parku České Švýcarsko; dohledatelné na <https://www.ceskesvycarsko.cz/cs/navstevni-rad-narodniho-parku-ceske-svycarsko> (dne 2. 1. 2018)

Krkonošský NP ve svém návštěvním řádu nezakotvuje žádná další omezení. Problematika táboření a přespávání v NP je ovšem častým tématem a předmětem otázek, proto lze toto téma najít i na oficiálních webových stránkách Krkonošského NP v sekci FAQ, kde je položena otázka a následující odpověď Správy Krkonošského NP:

„Kde všude jsou přístřešky k přenocování, které jsem viděl na hřebenech? Rád bych v nich při přechodu hor přenocoval.

Správa KRNAP na několika místech postavila přístřešky před nepřízní počasí. Ty ale nejsou primárně určeny k přenocování, nejsou k tomu vybaveny (toalety apod.). Najdete je na Ručičkách, nad Krakonošovou snídaní, na Janouškově cestě, na rozcestí U Čtyřech pánů, na Rovinkách, Svozu, Malé Martinovce, Krásné pláni, Klínovkách, Černém potoce, Rejdišti, V Končinách, na Cestníku, Václaváku, Černého hoře, Rohu hranic, u albeřického hraničního přechodu a pod Lesním hřebenem.“ ²²² Z tohoto lze částečně vyvodit i postoj NP k nocování na území NP v těchto přístřešcích. Vzhledem k tomu, že Správa NP uvádí, že k nocování nejsou určeny, nicméně zde není zakázáno, dá se předpokládat, že přespávání v těchto přístřešcích nelze nijak sankcionovat, samozřejmě za předpokladu dodržení všech ostatních ochranných podmínek jako např. zákaz odstraňování odpadů. ²²³

NP Podyjí v návštěvním řádu specifikuje znění zákona účinného ke dni 1. května 1995, kdy byl návštěvní řád přijat. ²²⁴ Extenzivně vykládá zákaz táboření daný zákonem a uvádí: *„Na celém území NP je ve smyslu § 16 zákona zakázáno:… tábořit, bivakovat… mimo místa vyhrazená se souhlasem Správy NP, …“* ²²⁵ Návštěvní řád je zde ovšem třeba vykládat ve smyslu ZOPK (i s přihlédnutím k tomu, kdy byl návštěvní řád přijat, toto vyplývá i z logiky věci), jako předpisu vyšší právní síly, zejména po novele ²²⁶, která postavení návštěvních řádů významně oslabuje.

Návštěvní řád NP Šumava je mnohem obsáhlejší a popisnější. Stejně jako v úpravě pohybu na značených cestách pouze v některém časovém období, jak práce uváděla v předchozí podkapitole, předbíhá šumavský návštěvní řád tehdejší právní úpravu. Ačkoliv jeho účinnost nastala 1. května 2013 za účinnosti ZOPK před novelami, který nedovoloval táboření v rámci celé plochy NP, tak v souladu s aktuální právní úpravou ²²⁷ tento návštěvní

²²² dostupné na <http://www.krnep.cz/faq/> (dne 2. 1. 2018)

²²³ § 16 odst. 1 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²²⁴ vyhláška 22/95 Správy národního parku Podyjí; dostupné na <http://www.nppodyji.cz/navstevni-rad> (dne 2. 1. 2018)

²²⁵ čl. 3 písm. b) vyhlášky 22/95 Správy národního parku Podyjí; dostupné na <http://www.nppodyji.cz/navstevni-rad> (dne 2. 1. 2018)

²²⁶ zákon č. 123/2017 Sb.

²²⁷ § 16 odst. 2 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

řád dovoluje tábořit v zastavěném území obcí. Dále uvádí, že kromě veřejných tábořišť „... jsou na území národního parku místa označená jako nocoviště, která lze využít k přenocování pouze na jednu noc, a to v době od 18:00 do 9:00 hodin...“²²⁸. Dále k tzv. nouzovým nocovištím na území NP Šumava v podkapitole 3.4. Programy na podporu turistiky.

ZOPK upravuje táboření na území **CHKO** v jejich základních ochranných podmínkách. Na rozdíl od NP je ovšem zákaz táboření plošný: „Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno... tábořit... mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, ...“²²⁹. Nocování ani konkrétnější pojem bivakování nejsou v ZOPK upraveny. Z toho lze vyvodit, že strávení noci na území CHKO způsobem, který nebude odpovídat pojmu táboření, jak jej popisuje Soubor, není zakázáno, a tudíž je povoleno kdekoliv na území CHKO (samozřejmě za předpokladu respektování obecné ochrany přírody a krajiny, omezení pohybu osob dle § 64 ZOPK a obdobných případů). Odlišně mohou samozřejmě opět stanovit bližší ochranné podmínky. Obdobně jako je uvedeno výše u Krkonošského NP jsou i na území CHKO Jeseníky vybudovány přístřešky, které sice nejsou určeny k nocování, ale to v těchto místech není ani zakázáno. Některé z nich jsou všeobecně známé, jako např. Jelení studánka²³⁰. Další z nich je např. Přístřešek na Medvědí, který byl vybudován díky programu Lesů ČR „Program 2020“²³¹, který bude práce zmiňovat i v podkapitole 3.4. Programy na podporu turistiky.

NPR jsou základními ochrannými podmínkami upraveny obdobně jako NP, jak již bylo uvedeno výše. Mimo zákazu vstupu mimo značené cesty²³², ze kterého lze logicky vyvodit, že tím spíše nebude možné na území NPR tábořit stejně jako v případě NP, ZOPK výslovně zakazuje i táboření.²³³ Zákazem táboření, nikoliv nocování, zde ovšem vzniká obdobná situace, jako je tomu u NP. Nocování ani bivakování zákonem tedy zakázáno není, ovšem vzhledem k zakazu vstupu mimo značené cesty je jediným možným způsobem, jak nocovat na území NPR a neporušovat zákon, nocovat přímo na značené cestě, což je v praxi opět nerealizovatelné.

²²⁸ čl. 8 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dostupné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 2. 1. 2018)

²²⁹ § 26 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²³⁰ <http://www.boudy.info/bouda.php?txt=cz&id=43> (dne 2. 1. 2018)

²³¹ dostupné na <https://lesy-cr.cz/tiskova-zprava/diky-lesum-cr-slouzi-turistum-v-jesenikach-dalsi-pristresek/> (dne 30. 1. 2018)

²³² § 29 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²³³ § 29 písm. j) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Pro **NP, CHKO a NPR** platí společný zákaz táboření mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, ze kterého lze výkladem (opět za základě zásady legální licence) vyvodit, že nebude-li pozemek v soukromém vlastnictví fyzické osoby a bude-li zastavěným územím obce nebo zastavitelnou plochou obce, je dovoleno na těchto místech tábořit. V praxi ovšem může být problém s realizací této aktivity. „*Problém v praxi může činit, že osoba využívající právo na volný průchod krajinou není schopna (není to v praxi většinou reálné a možné, i přes pokrok v technice GPS apod.) určit, na kterém pozemku se nachází (otázka hranic pozemku) a v čím vlastnictví se pozemek nachází.*“²³⁴ Obdobně lze soudit i o tomto případě, kdy turista prakticky nemůže vědět, zda se nachází na zastavitelné ploše obce nebo těsně před překročením hranice NP či jiné zvláště chráněné oblasti, není-li tato hranice nějak označena. Další věc je celková realizovatelnost táboření na těchto územích. Postavit si stan těsně za zahradami náležícími obyvatelům obce a neočekávat minimálně udívané pohledy se zdá poněkud nereálné, samozřejmě nepočítaje oficiálně zřízené kempy a tábořiště.

Ochrana **PR, NPP a PP** je v ZOPK stanovena velmi stručně. Platí, stejně jako u ostatních zvláště chráněných oblastí, obecná ochrana přírody a krajiny. Veškeré činnosti na těchto územích provozované tedy musí být v souladu s jejich ochranou. Nocování, táboření ani bivakování není na těchto územích ZOPK upraveno, jinak tomu může být v bližších ochranných podmínkách těchto území. Lze ovšem říci, že na základě srovnání úpravy velkoplošných chráněných území s obecně méně přísnou ochranou PR, NPP a PP bude omezení nocování, táboření i bivakování spíše mírnější. Rovněž tak lze usuzovat i z výkladu pojmu bivakování uvedeného výše, který směřuje k závěru, že bivakování jako takové nelze považovat za činnost, která má potenciál k poškozování přírody, zejm. v případě dodržení ostatních ochranných podmínek. Vzhledem k mlčení ZOPK lze tedy předpokládat, že je táboření, nocování i bivakování povoleno, nestanoví-li bližší ochranné podmínky jinak.

Jiná situace ovšem nastane v případě, že se území PR, NPP nebo PP rozkládá na pozemcích určených k plnění funkce lesa. Poté se na ně vztahuje (vzhledem ke specialitě ZOPK k LZ, a tedy subsidiaritě LZ k ZOPK) úprava táboření, nocování a bivakování zakotvená v LZ²³⁵, která bude stejně tak užitá i u ostatních zvláště chráněných území, nezakotví-li ZOPK úpravu odlišnou.

²³⁴ STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; str. 346

²³⁵ viz dále

V úvahu je třeba brát i udělování výjimek na některých zvláště chráněných územích, které by mohlo jak táboření tak i bivakování či nocování umožnit.²³⁶

Ochranná pásma ve spojitosti s tábořením upravuje ZOPK pouze v případě NP. Na tomto území není táboření přímo plošně zakázáno, ale je pouze podmíněno souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody.²³⁷ Tento souhlas není třeba v případě, kdy se táboří na místě vyhrazeném orgánem ochrany přírody, jako je tomu v předchozích případech. Opět se zde opakuje situace, kdy je regulováno táboření, nikoliv nocování či bivakování. Pomocí stejného výkladu jako v předchozích případech lze tedy vyvodit, že nocování obecně možné na území ochranných pásem je, nicméně nesmí splňovat předpoklady táboření, jak je uvedeno v Souboru.

Problematika **přestupků** upravených ZOPK je probrána v podkapitole 2.5.3. Přestupky upravené zákonem o ochraně přírody a krajiny. Zde tedy práce uvede pouze jako příklad nocování na území NP České Švýcarsko. To je bližšími ochrannými podmínkami zakázáno. Nocování na tomto území bez příslušné výjimky tedy naplňuje jednu ze skutkových podstat přestupku zakotvených ZOPK (§ 87 odst. 3 písm. n) ZOPK) a za tuto je možno udělit pokutu až 100.000 Kč.²³⁸

Odlišně jsou upraveny **lesy**. Základ ochrany lesa, jak již bylo uvedeno výše, je dán z jeho povahy významného krajinného prvku.²³⁹ Jelikož je tedy chráněn před poškozováním a ničením, je nutno veškeré aktivity na jeho území konat v souladu s touto ochranou.

LZ z výše uvedených pojmů (nocování, táboření, bivakování) zmiňuje pouze pojem táboření. LZ v příslušné části nejprve zakotvuje: „*Každý má právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí, ...při tom je povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí....*“²⁴⁰ (Problematika omezení vstupu na vybraná území je blíže probrána v předchozí kapitole.) Vzhledem k logickému výkladu je tedy zřejmé, že v místech, kde je omezen či zakázán pohyb, bude tedy stejně tak omezeno či zakázáno jakékoliv nocování. LZ poté mezi výčtem zákazů některých aktivit uvádí rovněž: „*V lesích je zakázáno... tábořit mimo vyhrazená místa, ...*“²⁴¹. LZ se tedy s problematikou nocování potýká obdobně jako ZOPK ve většině svých

²³⁶ § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; udělování výjimek blíže probráno v podkapitole 2.5.1. Obecný přehled

²³⁷ § 37 odst. 3 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²³⁸ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²³⁹ § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁴⁰ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴¹ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

ustanovení. Při užití stejné úvahy jako výše je tedy vzhledem k zákazu táboření, ovšem nikoliv nocování či konkrétně bivakování, možné na území lesa strávit noc způsobem, který nebude pojmu táboření odpovídat. Tedy ve zkratce: bez stanu či přístřešku a s podmínkou jednonočního pobytu. A samozřejmě za dodržení povinností, kdy je každý např.: „...*povinen les nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí...*“²⁴², a zákazů jako např.: „... *rušit klid a ticho, ...*“²⁴³.

Vzhledem k **vzájemnému vztahu LZ a ZOPK** je ovšem nutno vyložit (a částečně zopakovat) problematiku i v tomto světle. Jak již bylo uvedeno výše, ZOPK má vůči LZ postavení zvláštního zákona.²⁴⁴ LZ má tedy vůči ZOPK postavení zákona obecného, *lex generalis*, který je užit v případě, kdy zvláštní zákon nestanoví jinak. Z tohoto vztahu vyplývá, že v místech, kde se na zvláště chráněných územích vyskytují lesy, bude užitá právní úprava ZOPK, bude-li stanovit jinak než LZ. Nebude-li se ZOPK k problematice vyjadřovat, pak se užije úprava vztahující se na lesy.

LZ dále stanoví, že porušování zákazu rušit klid a ticho, stejně jako porušení zákazu táboření mimo vyhrazená místa, je naplněním skutkové podstaty přestupků uvedených v LZ²⁴⁵ a na základě toho může být uložena pokuta až 5.000 Kč.

Obecná problematika táboření, byť je jeho úprava poměrně roztráštěná vzhledem k několika různým typům území a stupňům ochrany zvláště chráněných území, má jednu společnou nedokonalost. Zákony opakovaně užívají fráze, kdy je zakázáno táboření „*mimo vyhrazená místa*“²⁴⁶, „*mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody*“²⁴⁷ nebo obdobně omezeno nocování.²⁴⁸ Nicméně prakticky neexistuje, či je velmi obtížně dohledatelný, souvislý soupis těchto míst vyhrazených k táboření či nocování, což by bylo vhodné a realizovatelné alespoň v jednotlivých zvláště chráněných územích (samozřejmě těch, kde je toto omezení aplikováno) a což by velmi usnadnilo orientaci v této problematice i dodržování právních předpisů. Mezi tato místa samozřejmě náleží klasické kempy, nicméně z logiky věci se bude práce dále věnovat spíše tzv. nocování ve volné přírodě. V praxi, pokud turisté touží po „volném“ nocování, bývá situace řešena ignorací zákazů nebo přespáváním v přístřešcích, jak je uvedeno výše (přístřešky Krkonošského NP či Přístřešek na Medvědí 2020 v

²⁴² § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴³ § 20 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴⁴ § 19 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴⁵ § 53 odst. 1 písm. a) a f) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴⁶ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁴⁷ § 16 odst. 2 písm. o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁴⁸ § 16a odst. 1 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Jeseníkách). Ačkoliv na základě zásady „co není zakázáno, je dovoleno“ je na některých místech nocování povoleno, nepanuje mezi turisty jistota, což může být pro řadu z nich nepřijatelné.

Výjimku představuje **NP Šumava**, který ve svém návštěvním řádu zakotvuje existenci nocovišť a základní pravidla jejich využití.²⁴⁹ Dále na svých internetových stránkách poskytuje seznam těchto nocovišť, jejich mapu²⁵⁰ a GPS souřadnice²⁵¹. Takovéto řešení je velmi příznivé pro turisty a umožňuje rozvoj turistiky tohoto typu v dané oblasti. Nicméně systém nouzových nocovišť má i svá negativa.

Takto se k této problematice staví **Správa Krkonošského NP** v reakci na dotaz ohledně zřízení nocovišť obdobných jako v NP Šumava: „*Krkonoše a Šumava jsou odlišná pohoří. V Krkonoších na rozdíl od Šumavy máme i v hřebenové části hor dostatečný počet ubytovacích subjektů – bud, hotelů a penzionů, jejichž služeb mohou turisté využít. Není tedy nutné vytvářet systém „nouzových“ nocovišť. Zajištění servisu (toalety) pro takováto nocoviště by stálo nemalé finanční prostředky, které nejsou k dispozici, a přineslo by s sebou další zatížení turistických cest automobilovou dopravou.*“²⁵²

Otázkou je, zda zřízení takovýchto nocovišť opravdu slouží zejména v případě nouze a nedostatku ubytovacích kapacit nebo se spíše jedná o způsob jak legálně umožnit stanování milovníkům turistiky a „volného nocování“ ve výjimečném prostředí NP, aniž by hrozilo jakékoliv poškození přírody a porušení zákazů. Objektivně lze říci, že ta skupina turistů, která vyhledává ubytování v hotelech či penzionech, pravděpodobně po zřízení nocovišť nezačne masově vyhledávat tuto možnost, zejména (jako je tomu v NP Šumava) jedná-li se o nocoviště v podstatě bez sociálního zařízení a mimořádně s barelem nepitné vody. Právě naopak je možné, že ti, kteří se nenechají odradit zákazy táboření a nocování, budou dobrovolně a s radostí přespávat na těchto značených nocovištích v rámci jistoty a vnitřního klidu. Problémem samozřejmě může být, jak uvádí Správa Krkonošského NP, zajištění servisu a finančních prostředků, které je nutné jak pro zřízení nocovišť, tak pro jejich obsluhu, vynaložit. Stejně důležitou roli hraje také ekologická uvědomělost a vzdělanost návštěvníků, která ovlivní chování turistů, jež může být pro přírodu devastující, jako např. odhazování odpadků. Nicméně lze předpokládat a doufat, že turisté, kteří by měli zájem o využívání nouzových nocovišť, budou tzv. milovníci přírody, a takovéto chování nedopustí a pravidla

²⁴⁹ čl. 8 opatření obecné povahy 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava, dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 4. 1. 2018)

²⁵⁰ http://www.npsumava.cz/gallery/13/4160-nouzova_nocoviste_2011.pdf (dne 4. 1. 2018)

²⁵¹ <http://www.npsumava.cz/cz/1426/sekce/prehled-nocovist/> (dne 4. 1. 2018)

²⁵² dohledatelné na <http://www.krnep.cz/faq/> (dne 7.1.2018)

těchto vyznačených míst určených k přespávání budou bez problémů a automaticky dodržovat. Pozitiva v nárůstu turismu, zvýšení popularity a sympatií k dané zvláště chráněné oblasti a ve výsledku i přispění k většímu přehledu správ NP o místech, kde pěší turisté přespávají, nad negativy převažují.

Na závěr tématu je vhodné uvést odborné **vyjádření Krkonošského NP v jeho Plánu Péče**, který ve stručnosti popisuje aktuální situaci ohledně nocování „na divoko“ a shrnuje celou situaci, její aspekty, i dopady na NP následovně: *„Na území NP a jeho ochranného pásma nejsou vyhrazena nekomerční tábořiště s možností přenocování ve stanu nebo pod přístřeškem, příp. s možností rozdělání ohně. V ochranném pásmu NP existují komerční kempy a autokempy, které však zřídka využijí lidé vyznávající filozofii vandrování a táboření ve volné přírodě. Pohybují se spíše skrytě, řada z nich přespává na území NP „nadivoko“, ale zatím nepůsobí viditelné škody. Vybudováním veřejných tábořišť je možné zkvalitnit prožitkové vnímání lidí s tímto stylem života, na druhou stranu se objevuje riziko špatného naplánování a realizace jehož důsledkem pak může být antropizace vyhrazených lokalit (sešlap, odpadky, divoké záchody, ohniště, hluk). Vzhledem k současnému spíše malému rozšíření této rekreační formy a relativně slušnému i když pololegálnímu chování představuje tato forma mírné ohrožení NP. V případě vyhlášení legálních tábořišť se však míra ohrožení NP může zvýšit až na střední a vysokou.“*²⁵³

3.2.2. Rozdělávání ohňů

*„Téměř 90 % všech lesních požárů lze připsat právě nezodpovědným návštěvníkům.“*²⁵⁴, jak uvádí NP České Švýcarsko na svých webových stránkách. Problematika rozdělávání ohňů je v našich končinách s dlouhou trampskou tradicí, kdy je pobyt v přírodě spojován s posedáváním a popíjením u ohně a zpíváním písní, velmi častým tématem při pobytu v přírodě. Hasičský záchranný sbor ČR v Moravskoslezském kraji na svých webových stránkách uvádí: *„Příčinou lesního požáru může být přírodní jev (blesk), ale v naprosté většině se jedná o lidskou nedbalost. V takovém případě jde nejčastěji o odhozený nedopalek cigarety nebo nerespektování zákazu zakládání ohňů v lese či následně jejich nedostatečné*

²⁵³ Plán péče; Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020); Část A- Rozbory; Správa Krkonošského národního parku; Vrchlabí; 2010; podkapitola 6.2.4.12. Táboření a vandrování, str. 159-160; dostupné na http://www.krnap.cz/data/File/legislativa/plan_pece_2010_2020/pp-krnap_cast-a_text-final.pdf (dne 28. 1. 2018)

²⁵⁴ dostupné na http://www.npcs.cz/pravidla-pro-navstevu-narodniho-parku#S_dronem (dne 4. 1. 2018), část „S cigaretou a zápalkami“

uhašení.“²⁵⁵ To je důvodem přísného omezování rozdělování ohňů jak ve zvláště chráněných územích tak v lesích. Rozdělování ohňů ovšem představuje největší riziko zejména pro lesy, kde jsou podmínky pro jeho šíření velmi příznivé, jak vyplývá i z výše uvedeného.

Obecná ochrana přírody a krajiny se o rozdělování ohňů nijak nezmiňuje. ZOPK se touto problematikou, stejně jako u táboření, věnuje pouze v části upravující zvláště chráněná území. Rozdělování ohňů na zvláště chráněných územích je společně s tábořením upraveno buď stejným ustanovením jako je tomu např. u CHKO²⁵⁶, anebo alespoň upraveno v rámci stejného odstavce a zcela shodně, jako je tomu u základních ochranných podmínek NP²⁵⁷. Vzhledem ke svázanosti témat rozdělování ohňů a nocování v přírodě některé podrobnosti pro ně společné práce uvádí pouze v předchozí podkapitole.

Na území NP platí zákaz rozdělování ohňů v tomto rozsahu: „*Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno... rozdělovat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,...*“²⁵⁸ Z toho vyplývá, že na celém území NP platí tento zákaz a že z něj existují dvě výjimky:

- první je rozdělování ohně na zastavěném území obce nebo zastavitelné ploše obce²⁵⁹
- druhá je rozdělování ohně na vyhrazeném místě.

Ačkoliv základní ochranné podmínky NP mohou být rozšířeny ochrannými podmínkami bližšími, v případě rozdělování ohňů tomu tak není, a v bližších ochranných podmínkách NP není rozdělování ohňů vůbec zmíněno.

Návštěvní řády ovšem mohou a nemusí problematiku upravovat blíže.

NP České Švýcarsko v návštěvním řádu ve shodě se ZOPK uvádí, že jak tábořit tak rozdělovat ohně lze pouze na místech vyhrazených se souhlasem Správy NP²⁶⁰. Obdobně tak uvádí v návštěvním řádu i NP Podyjí²⁶¹.

²⁵⁵ dostupné na <http://www.hzscr.cz/clanek/pozarni-prevence-hasici-radi-lesni-pozary.aspx> (dne 4. 1. 2018)

²⁵⁶ § 26 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁵⁷ § 16 odst. 2 písm. o) a písm. p) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁵⁸ § 16 odst. 2 písm. p) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁵⁹ problematika zastavěných území obcí a zastavitelných ploch obcí blíže rozebrána v podkapitole 3.2.1. Táboření, bivakování a nocování

²⁶⁰ čl. 4 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 1/2001 Správy Národního parku České Švýcarsko, dohledatelné na <https://www.ceskesvycarsko.cz/cs/navstevni-rad-narodniho-parku-ceske-svycarsko> (dne 5. 1. 2018)

²⁶¹ čl. 3 písm. b) vyhlášky č. 22/95 Správy NP Podyjí, dohledatelné na <http://www.nppodyji.cz/navstevni-rad> (5. 1. 2018)

Návštěvní řád Krkonošského NP úpravu rozdělování ohňů na svém území ponechává pouze na ZOPK.

NP Šumava v návštěvním řádu upravuje rozdělování ohňů společně s tábořením. Jak je již uvedeno výše, návštěvní řád zde umožňuje, navzdory tehdejšímu znění obdobně jako aktuální znění ZOPK, jak táboření, tak rozdělování ohňů v zastavěných území obcí a na veřejných tábořištích. Na místech nouzových nocovišť (rovněž zmíněno výše v podkapitole 3.2.1. Táboření, bivakování a nocování) je ovšem zákaz rozdělování ohňů stanoven jako jedna z podmínek přenocování.

Rozdělování ohňů v **CHKO** je opět základními ochrannými podmínkami v ZOPK upraveno shodně s tábořením na území CHKO. A stejně tak i rozdělování ohňů v NPR s úpravou táboření tamtéž. Tedy platí plošný zákaz rozdělování ohňů na celém jejich území mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Rozdíly mohou opět spočívat v bližších ochranných podmínkách jednotlivých zvláště chráněných území.

Další zvláště chráněná území, **PR, NPP ani PP** nejsou v ZOPK z pohledu problematiky rozdělování ohňů nijak upravena. Výkladem stejným jako je uvedený výše, tedy na základě zásady legální licence, lze dojít k závěru, že není-li rozdělování ohňů na těchto územích zakázáno, je tedy dovoleno.

Ochranná pásma nejsou z hlediska rozdělování ohňů nijak upravena. Ovšem na jejich území, které slouží jako bariéra před negativními vlivy z okolí zvláště chráněných území (vyjma CHKO), mohou být vymezeny činnosti a zásahy, které jsou vázány souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody.²⁶² Mezi tyto činnosti lze zahrnout i rozdělování ohňů.

Přestupky upravené ZOPK jsou blíže probrány v podkapitole 2.5.2. Úprava přestupků. Zákaz rozdělování ohňů na jmenovaných územích a jeho porušení je naplněním jedné ze skutkových podstat přestupků v ZOPK (§ 87 odst. 3 písm. n) ZOPK) a za jeho porušení může být uložena pokuta až 100.000 Kč.²⁶³

Výjimku z výše uvedeného tvoří takové situace, kdy se na zvláště chráněných územích vyskytují **lesy**, které jsou upraveny LZ. LZ rozdělování ohňů upravuje odlišně, a vzhledem k jeho postavení vůči ZOPK, nestanoví-li ZOPK ohledně rozdělování ohňů na zvláště

²⁶² § 37 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁶³ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

chráněných území jinak, použije se v rámci zvláště chráněných území na lesy LZ, jak je probráno níže.

Lesy jsou tedy chráněny ZOPK jako **významné krajinné prvky**. Současně a podrobněji jsou chráněny LZ, jehož účel je mimo jiné zachování lesů, péče o les a obnova lesa jako národního bohatství.²⁶⁴ Tento účel LZ prozařuje celým zákonem a projevuje se i v dalších ustanoveních, např. v základních povinnostech: „*Každý si musí počínat tak, aby nedocházelo k ohrožování nebo poškozování lesů,...*“²⁶⁵ Lesy je, jak bylo uvedeno v úvodu této podkapitoly, třeba ve věci rozdělování ohňů zvýšeně chránit, zejména s ohledem na jejich choulostivost. Z tohoto důvodu také LZ zajišťuje přísnější ochranu ve věci rozdělování ohňů než ZOPK. LZ dále zakotvuje mj. veřejné užívání lesů. To v souvislosti s rozdělováním ohňů zahrnuje:

- sbírat tam pro vlastní potřebu lesní plody a suchou na zemi ležící klest
- povinnost nepoškozovat, nenarušovat lesní prostředí.

Sběr suché na zemi ležící klesti je tématem volně souvisejícím s rozdělováním ohňů. Zákon tento pojem nijak nevykládá. „*V praxi je ze strany orgánů státní správy vnímán tak, že se jedná o tzv. „nehroubí“.* Lesnický slovník naučný ISBN 80-7084-111-7, © Ministerstvo zemědělství, 1994, definuje pojem nehroubí následovně: „*Nehroubí (nehručie) – nadzemní část stromu s tloušťkou menší než 7 cm v kůře.*““²⁶⁶ Z tohoto tedy vyplývá, že pro volný sběr klesti, je třeba splnit následující podmínky:

- klest musí být suchá
- na zemi ležící
- v průměru měřeném bez kůry nesmí být silnější než 7 cm.

Konkrétněji k tématu rozdělování ohňů hovoří LZ v dalších ustanoveních. A jak je uvedeno výše, zakotvuje tedy přísnější ochranu lesa ve věci rozdělování ohňů než ZOPK na kterémkoliv jiném území.

Zmiňuje-li se ZOPK o rozdělování ohňů, většinou jeho zmínka zní např.: „*Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno... tábořit a rozdělovat ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.*“²⁶⁷ A tím je jeho úprava rozdělování ohňů

²⁶⁴ § 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁶⁵ § 11 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁶⁶ DROBNÍK, J., Lesní zákon: komentář; Wolters Kluwer ČR; Praha 2010; str. 53, bod 4.

²⁶⁷ §26 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

na daném typu chráněného území vyčerpána. Na rozdíl od toho je LZ mnohem konkrétnější, což je vzhledem k možným škodám na území lesů, rozkládajících se jak na zvláště chráněných území tak mimo ně, příhodné. Mezi zakázané činnosti v lese patří:

- kouření²⁶⁸
- rozdělávání otevřeného ohně²⁶⁹
- udržování otevřeného ohně²⁷⁰
- odhazování hořících a doutnajících předmětů²⁷¹.

LZ oproti ZOPK tedy konkretizuje „rozdělávání ohně“ na „rozdělávání a udržování otevřeného ohně“. Přičemž **za otevřený oheň lze považovat:** „*oheň, kde není zabráněno styku plamenů s okolním prostředím – kdy tedy může dojít k rozšíření ohně na okolní prostředí. Je lhostejné, zda je oheň ohněm otevřeným po celou dobu hoření (ohnišť) nebo jen po určitý krátký časový úsek (po dobu přikládání do zahradního grilu s dvířky či poklopem).*“.

²⁷²

Zákazy jsou dále LZ rozšířeny i **za hranice lesa**, a to konkrétně zákazem rozdělávání a udržování otevřeného ohně do 50 m vzdálenosti od jeho okraje.²⁷³ Tento zákaz se intenzivně dotýká také pozemků využívaných jako rekreační oblasti, tedy chaty, kempy, tábořiště a další, kde v rámci 50 metrového pásma okolo lesa platí rovněž. Z tohoto zákazu nelze povolovat výjimky na rozdíl od běžného rozdělávání a udržování otevřeného ohně na území lesa (stejně jako kouření)²⁷⁴, což se může zdát poměrně nelogické, zejm. z důvodu dopadu např. na rekreanty v chatové osadě nacházející se v tomto ochranném pásmu. Ti tudíž nemohou ani grilovat na klasickém grilu či v zahradním krbu. Naopak zákaz odhazování hořících nebo doutnajících předmětů, ze kterého z logiky věci udělit výjimku nelze, se vztahuje pouze na území v lese, nikoliv na území 50 metrového pásma, což může představovat paradoxní situaci, jelikož např. odhození nedopalku z cigarety či žhavé sirky (kouření není rovněž v ochranném pásmu lesa zakázáno) pouze procházejícím turistou může představovat větší riziko než rekreanti grilující v otevřeném krbu na své zahrádce, kteří jsou ohledně rozdělaného ohně obezřetní zejména z toho důvodu, že grilují na svém soukromém pozemku, který by byl společně s jejich majetkem, ohrožen jako první.

²⁶⁸ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁶⁹ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷⁰ § 20 odst. 1 písm. k) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷¹ § 20 odst. 1 písm. l) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷² DROBNÍK, J., Lesní zákon: komentář; Wolters Kluwer ČR; Praha 2010; str. 59, K odst. 2, bod 2.

²⁷³ § 20 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷⁴ § 20 odst. 4 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

Pomocí výkladu co je otevřený oheň tedy lze vyvodit, že v lese, stejně jako v jeho ochranném pásmu, je zakázáno nejen rozdělovat oheň, ale, z pohledu trampů a jiných turistů využívajících legální možnosti bivakování v lese, může následně představovat problém i jakákoliv příprava teplého pokrmu na vařiči. Vzhledem k výkladu, který uvádí, že: „*Za oheň jsou považovány plameny vzniklé v důsledku oxidace hořlavého materiálu.*“²⁷⁵, nelze za dodržení zákona používat ani plynový ani benzinový vařič či ohřev na pevném palivu, které jasně splňují uvedenou definici. Naopak se nabízí zcela legální možnost tzv. „samoohřevu“, který funguje na základě chemické reakce a ve speciálním obalu předem připravený pokrm ohřeje pomocí páry.

LZ v rámci ochrany lesů zakotvuje i několik možných **přestupků**, jež lze ve spojitosti s rozdělováním ohňů spáchat. Prvním z přestupků je do vzdálenosti 50 m od okraje lesa rozdělovat nebo udržovat otevřený oheň, stejně jako v lese odhazovat hořící nebo doutnající předměty.²⁷⁶ Za tyto je možné uložit pokutu až 15.000 Kč.²⁷⁷ Stejná výše pokuty může být uložena i v případě přestupku kouření na území lesa.²⁷⁸

Rozdělování a udržování otevřeného ohně je činností v lese zakázanou § 20 odst. 1 písm. k) LZ. Proto porušení tohoto zákazu spadá pod činnosti, za které lze uložit pokutu až 100.000 Kč: „*Orgán státní správy lesů uloží pokutu až do výše 100.000 Kč tomu, kdo... provádí činnosti v lese zakázané,...*“²⁷⁹

Ochrana lesa kvůli požárům je nesmírně důležitá. Les plní, jak již bylo zmíněno v podkapitole 2.4. Zákon o lesích, zejména dvě základní funkce: produkční a mimoprodukční.²⁸⁰ Produkční funkce je funkcí hospodářskou, mimoprodukční funkce jsou např. tvorba kyslíku a absorpce oxidu uhličitého, zachycování prachu, nebo zabraňování eroze půdy. A samozřejmě také poskytování prostoru na trávení volného času a turistiku. Zákazy ohledně rozdělování ohně a ostatní s nimi příbuzné zákazy jsou pochopitelné a nutné, zejména z důvodu časté nezkušenosti s bezpečným rozdělováním, udržováním i hašením ohně a s tím související nezodpovědnosti návštěvníků lesa.

²⁷⁵ DROBNÍK, J., Lesní zákon: komentář; Wolters Kluwer ČR; Praha 2010, str. 59, k odst. 2, bod 2.

²⁷⁶ § 53 odst. 1 písm. o) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷⁷ § 53 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷⁸ § 53 odst. 1 písm. s) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁷⁹ § 54 odst. 2 písm. c) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁸⁰ § 2 písm. b) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

3.3. Odpady v přírodě

„Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.“ ²⁸¹

S pohybem i pobytem v přírodě bohužel souvisí i problematika zbavování se odpadu v přírodě. Obecně pro nakládání s odpady v přírodě platí neoficiální zásada „co si do přírody přineseš, to si také odnes“. Ovšem nakládání s odpady je dlouhodobým problémem a s nárůstem popularity turismu, s nedostatečnou environmentální výchovou a kvůli bezohlednosti návštěvníků tento problém stále trvá.

Obecná ochrana přírody upravená ZOPK se o odpadech konkrétně nezmiňuje. Stanoví pouze obecné minimum, které je doplněno dalšími ustanoveními ZOPK či jinými zákony, z nichž nejvýznamnějším je zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech (dále pouze ZO). Současně s tímto platí obecná povinnost daná ZO *„...nakládat s odpady a zbavovat se jich pouze způsobem stanoveným tímto zákonem a ostatními právními předpisy vydanými na ochranu životního prostředí.“* ²⁸² Z toho vyplývá, že ochrana přírody a krajiny je zajištěna těmito ustanoveními a další a bližší úprava je dána již územní ochranou přírody či ostatními právními předpisy.

Problematika odpadů na **zvláště chráněných územích** je tedy již v ZOPK upravena blíže.

Na **území NP** je plošně zakázáno odstraňovat odpady mající původ jinde než na území NP ²⁸³, jak uvádí základní ochranné podmínky NP. *„Zákon o ochraně přírody a krajiny pojmem „zneškodňovat odpady“ měl na mysli patrně především zákaz zakládání černých skládek,“* ²⁸⁴ Přesto tento zákaz samozřejmě platí i pro odhazování drobných odpadů, které je časté zejména v okolí cest a parkovišť. V základních ochranných podmínkách je dále uvedeno: *„Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno... odstraňovat odpady, které mají původ na území národního parku, mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, ...“* ²⁸⁵ Tento zákaz zřejmě míří na odpady vzniklé např. při udržování cest.

²⁸¹ § 3 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech

²⁸² § 12 odst. 1 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech

²⁸³ § 16 odst. 1 písm. e) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁸⁴ STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; str. 130

²⁸⁵ § 16 odst. 2 písm. j) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Otázka umístování košů (související s plošným zákazem odstraňování odpadů na celém území NP a drobných odpadků kolem cest a parkovišť), která je poměrně často nadhazována, a která se nabízí jako částečné řešení, je ovšem problematičtější než se na první pohled zdá.

Krkonošský NP se k otázce, proč nejsou v Krkonošském NP umístěny koše, vyjadřuje takto: „*Nejsou zde zcela záměrně. I v Krkonoších platí zásada, uplatňovaná ve většině národních parků v Evropě: "Co si do přírody doneseš, odnes si po sobě také zpět. Zbytky po tvé návštěvě do ní nepatří."* V minulosti jsme koše na hlavních turistických trasách měli a jedním z výsledků bylo, že když se nevyvážely denně, pravidelně jejich obsah krkavcovití ptáci a drobné šelmy roztahaly po okolí, situace v terénu tedy byla z hlediska litteringu (volně se povalujícího odpadu) ještě o poznání horší, než teď. ...“²⁸⁶ Jako další problém uvádí realizaci svozu odpadu a tím další navýšení automobilové dopravy na území NP.

Bližší ochranné podmínky NP ani jejich návštěvní řády nijak blíže odstraňování odpadů neupravují, vzhledem k jednoznačnosti a striktnosti zákazu daného základními ochrannými podmínkami další úprava ani není třeba.

CHKO upravují problematiku odpadů odlišně. Ta je zakotvena již jako první bod základních ochranných podmínek CHKO²⁸⁷. Užívá také jiný termín, zatímco na území NP je zakázáno odpady „odstraňovat“, v CHKO je zakázáno odpady „zneškodňovat“. Výraz „odstraňovat“ odpady zavedla novela ZOPK²⁸⁸, zákonodárce tím pravděpodobně ovšem má na mysli stejnou činnost jako původní zákaz na území NP a současný zákaz na území CHKO, tedy zákaz „zneškodňování odpadů“. Stejně jako na území NP tímto zákonodárce „... měl na mysli patrně především zákaz zakládání černých skládek, ...“²⁸⁹. Dalším rozdílem je možnost zneškodňovat odpady v místech vyhrazených se souhlasem orgánu ochrany přírody²⁹⁰, která na území NP chybí.

Ostatní zvláště chráněná území nejsou ZOPK ve věci odpadů nijak upravena. Stále samozřejmě platí obecná ochrana přírody a krajiny a základní povinnosti²⁹¹, se kterými odstraňování odpadů ani v nejmenším nekoresponduje.

²⁸⁶ dohledatelné na <http://www.krnep.cz/faq/> (dne 7. 1. 2018)

²⁸⁷ § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁸⁸ zákon č. 123/2017 Sb.

²⁸⁹ STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; str. 154

²⁹⁰ § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁹¹ § 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Konkrétněji lze uchopit pouze ustanovení o **NPP**, které výslovně uvádí: „*Změny či poškozování národních přírodních památek či jejich hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jejich poškození, je zakázáno.*“²⁹² a téměř shodně se vyjadřující ustanovení o PP²⁹³, přičemž odstraňování, zbavování se či zneškodňování odpadů lze jistě považovat za poškozování daného území.

K výslovné úpravě odstraňování odpadů se opět vrací **ochranná pásma**, která explicitně stanoví pouze několik základních situací, ke kterým je třeba souhlasu orgánu ochrany přírody. Mezi ně patří i odstraňování odpadů.²⁹⁴

Přestupky, jež jsou upraveny pomocí ZOPK jsou úvodně probrány v podkapitole 2.5.2. Úprava přestupků.

Jedním z přestupků uvedených v ZOPK je i takové jednání, kdy fyzická osoba: „...*vykonává ve zvláště chráněném území... činnost zakázanou...*“²⁹⁵. Odstraňování odpadů je na celém území NP výslovně zakázáno základními ochrannými podmínkami a jeho porušení tedy naplňuje tuto skutkovou podstatu.

LZ, jehož úprava se vztahuje i na ty části zvláště chráněných území, kde se rozkládají **lesy**, se věnuje problematice odpadů na jejich území konkrétněji. V ustanoveních zakládajících veřejné užívání lesů²⁹⁶ stanoví povinnost les nepoškozovat a nenarušovat lesní prostředí, což představuje základ pro výslovně uvedené zakázané činnosti. Mezi ně náleží i znečišťování lesu odpady a odpadky.²⁹⁷

Toto také představuje naplnění skutkové podstaty jednoho z **přestupků**, které LZ zakotvuje.²⁹⁸ Za přestupek odhazování odpadů nebo odpadků lze uložit pokutu až ve výši 15.000 Kč.²⁹⁹

Právní úprava obsažená v ZOPK se tedy k problematice odstraňování odpadů v oblasti nevěnuje příliš konkrétně, nicméně ochrana je poskytována zejm. interpretací a aplikací ZO, který zapracovává do českého právního řádu některé předpisy Evropské unie a jehož

²⁹² § 35 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁹³ § 36 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁹⁴ § 37 odst. 3 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁹⁵ § 87 odst. 3 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁹⁶ § 19 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁹⁷ § 20 odst. 1 písm. o) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁹⁸ § 53 odst. 1 písm. r) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

²⁹⁹ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

předmětem je mj. i nakládání s odpady při dodržování ochrany životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje.

3.4. Programy na podporu turistiky

*„Sportem je pro účely tohoto zákona každá forma tělesné činnosti, která si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů rekreačně nebo v soutěžích všech úrovní, a to individuálně nebo společně.“*³⁰⁰ Turistika a celkově provozování sportů v přírodě se postupem času stává čím dál tím populárnějším. S tím souvisí i velký počet programů na podporu turismu i turistiky. Ty mohou být vytvářené přímo **státní správou, např. některé programy Správ NP, nebo soukromými subjekty, jako některé sportovní značky** (např. Hannah).

Významné postavení, mj. i s ohledem na nenahraditelnou funkci, kterou plní při značení cest a tedy umožnění pěšího pohybu po některých částech NP či na celém území NPR, má **Klub českých turistů** (dále pouze KČT).

*„Turistické značené trasy musí turistu vést spolehlivě a bezpečně terénem tak, aby nebyl nucen cestu hledat, ale aby se mohl plně věnovat svým turistickým zájmům.“*³⁰¹ Tak uvádí KČT v úvodu jednoho ze svých Učebních textů pro značkaře.

KČT je spolkem³⁰² a jeho poslání je tedy vymezeno ve stanovách spolku a zní následovně:

„Hlavním posláním KČT je:

- a) vytváření všestranného turistického programu, podporovaného jako celoživotní aktivita, včetně mezinárodních turistických aktivit*
- b) vytváření materiálních, organizačních a metodických podmínek pro bezpečný a volný pohyb v přírodě*
- c) značení a údržba sítě turistických značených tras*

³⁰⁰ § 2 odst. 1 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

³⁰¹ Učební texty pro značkaře, díl B, Značkování pěších a lyžařských tras a terénních cyklotras, Cestovní příkaz ke značkářské činnosti, KČT, 2005, str. VII

³⁰² ve smyslu § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, zapsán ve spolkovém rejstříku spisovou značkou L 1293 u Městského soudu v Praze

- d) *ochrana přírody a krajiny*
- e) *péče o kulturní památky*
- f) *vytváření podmínek pro aktivní turistickou činnost všech občanů, včetně seniorů, rodin, dětí, mládeže a zdravotně postižených*
- g) *rozvíjení tradic KČT*
- h) *propagace turistiky jako činnosti poznávací i sportovní pro nejširší veřejnost.*“³⁰³

KČT je tedy spolkem, který se nezabývá pouze turistikou. Je spolkem, který se věnuje rovněž realizaci volného pohybu v přírodě, vytváření podmínek pro aktivní turistiku, dále se značením cest snaží pomoci ochraně přírody a krajiny, pečuje o kulturní památky a o celkové zapojení široké veřejnosti do pohybu v přírodě a rozšíření povědomí a zájmu o její ochranu.

KČT rovněž spolupracuje se státní správou České republiky. „*Klub českých turistů v roce 2004 uzavřel dohodu o vzájemné spolupráci s ministerstvem životního prostředí, již předtím uzavřel obdobnou dohodu se správami národních parků České Švýcarsko, Šumava a Krkonoše a dohodu o spolupráci při značkování turistických cest v chráněných územích. Tato spolupráce pokračuje např. v rámci přípravy CHKO Brdy.*“³⁰⁴ Role KČT je rovněž významná nejen z pohledu pěší turistiky, na jejímž poli se KČT dostala v roce 2010 až na 40 600 km značených tras po České republice³⁰⁵, ale také z pohledu dalších kategorií turistiky. Tyto kategorie jsou děleny dle způsobu pohybu v terénu, a tedy na turistiku pěší, lyžařskou, cykloturistiku, hipoturistiku a vozíčkářskou turistiku.³⁰⁶ Většina z těchto druhů turistiky je dále probrána v příslušných podkapitolách kapitoly 4. Právní úprava vybraných volnočasových aktivit.

KČT v návaznosti na první jmenované poslání vytváří i programy na podporu turismu. Těmito programy jsou většinou organizované pochody či táboření, lyžařské přejezdy, anebo procházky.³⁰⁷ Většina z těchto akcí má víceletou či dokonce dlouholetou tradici. Zřejmě nejznámější akcí KČT je slavný Pochod Praha-Prčice, který v roce 2017 konal svůj 52. ročník, a kterého se zúčastnilo přes 20.000 turistů.³⁰⁸

³⁰³ Stanovy KČT, části II. bod 8.; dostupné na <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=48509765&subjektId=737969&spis=323197> (dne 26. 1. 2018)

³⁰⁴ BALOUNOVÁ, E.: Turistické značení v Evropě- právní úprava turistického značení ve vybraných zemích Evropy; in *České právo životního prostředí* 4/2016; str. 44

³⁰⁵ Učební texty pro značkaře, díl M, Vývoj turistického značení u nás a značení turistických tras ve většině evropských zemí, KČT, 2012; str. 6

³⁰⁶ *Ibid.*; str. 1-10

³⁰⁷ dostupné na <http://www.kct.cz/cms/kalendar-turisticky-akci#kalendarakci> (dne 7. 1. 2018)

³⁰⁸ dostupné na <http://www.praha-prcice.cz/> (dne 7. 1. 2018)

Významnou roli při podpoře turismu a turistiky mohou hrát také samotné **orgány ochrany přírody**. Dobrým příkladem jsou **Správy NP**, které mohou turisty lákat nejen na jedinečnou přírodu NP, ale rovněž na množství aktivit jimi organizovaných či podporovaných. Turistika má totiž kromě negativního dopadu na přírodu NP i dopady pozitivní. Mimo ekonomického aspektu (ten se projevuje také prostřednictvím stravování, ubytování a dalších služeb v NP) jde i o jistou ekologickou výchovu, která mimo jiné pomáhá i v tom, aby si turista našel vztah k přírodě a zákazy dané zákonem chápal a dodržoval z vlastního přesvědčení a nikoliv z donucení.

Jako první příklad lze uvést **Správu NP Šumava**, která na svých webových stránkách³⁰⁹ nabízí množství programů, jež umožňují návštěvníkům poznat místní krajinu i zvěř a rovněž nabízí i sportovní aktivity. Mezi těmito programy lze jmenovat vycházky na sněžnicích, kde průvodce představuje danou oblast, nebo přednášky seznamující s životem jelenů, rysů či vlků spojené s pozorováním zvěře, či program nazvaný „Sousedská výpomoc“ věnující se životu ptactva v blízkosti lidských obydlí. NP Šumava udělal rovněž vstřícný krok směrem k pěším turistům a trampům zřízením nouzových nocovišť, která již byla zmíněna výše v podkapitole 3.2.1. Táboření, bivakování a nocování, a která naplňují ustanovení ZOPK upravující některá zvláště chráněná území o možnosti zřízení míst určených k táboření. Tímto krokem se jistě zvýšila popularita NP i mezi dalším typem turistů, kteří nyní s radostí této legální možnosti téměř „volného“ táboření využívají.

Správa Krkonošského NP v rámci ekologické výchovy vytváří programy jak pro školy tak pro veřejnost.³¹⁰ Mezi programy pro veřejnost lze jmenovat cyklus Nás učí příroda, v rámci kterého jsou organizovány jak pěší výlety za zvěří tak za rostlinami.

Správa NP České Švýcarsko podporu turismu a turistiky vykonává za pomoci právnické osoby České Švýcarsko o.p.s., která byla založena v roce 2001 (NP České Švýcarsko je jedním ze zakladatelů) a která realizuje jak programy osvěty a vzdělání tak napomáhá rozvoji udržitelného cestovního ruchu.³¹¹ Podpora turismu a turistiky může probíhat i pouhou přehlednou a atraktivně vyhlížející publikací prezentující některé turistické trasy po území NP. V případě publikace „Pěší výlety po Českosaském Švýcarsku- Turistické trasy po pravém i levém břehu Labe“ je popsáno celkem 20 pěších tras, které jsou doplněny

³⁰⁹ dostupné na <http://www.npsumava.cz/cz/1189/sekce/prehled-akci/> (dne 7. 1. 2018)

³¹⁰ dostupné na <http://www.krnap.cz/ekologicka-vychova/> (dne 7. 1. 2018)

³¹¹ dostupné na <https://ops.ceskesvycarsko.cz/cs/o-nas> (dne 12. 1. 2018)

fotografiemi, popisem cesty, časovou i kilometrovou délkou trasy, orientační mapkou i informacemi o spojení veřejnou dopravou.³¹²

Mezi dalšími zajímavými organizacemi lze jmenovat **Lesy ČR**, které jsou státním podnikem.³¹³ Lesy ČR se snaží kromě pasivního zapojení turistů, které představuje např. poskytnutí přehledu naučných stezek³¹⁴ a tipů na výlety³¹⁵, návštěvníky zapojit i aktivně. Na základě toho byl přijat „Program 2020“, který umožňuje široké veřejnosti zasílat Lesům ČR náměty a nápady na nové projekty. Program 2020 s podtitulkem „Zajištění cílů veřejného zájmu u LČR“ je dokumentem shrnujícím a zdůrazňujícím význam a funkce lesa jak produkční tak mimoprodukční. Věnuje se rovněž funkci rekreační, která je z pohledu této práce nejzajímavější. Mezi svými opatřeními uvádí např. obnovu a údržbu stezek, spolupráci s KČT, tvorbu lyžařských běžeckých tras, stejně jako cyklotras a tras pro jízdu na koních, vytváření lesních tábořišť a zabezpečených ohnišť.³¹⁶ Postoj Lesů ČR je vůči turistům i návštěvníkům vstřícný, snaha nabídnout širokou paletu volnočasových aktivit i jejich zapojení umožněním zaslání námětů k „vylepšení“ je pro celkovou osvětu a ekologické vzdělávání veřejnosti velmi prospěšné a zároveň atraktivní.

Programy na podporu turismu nejsou ovšem pouze na poli státní správy. V kombinaci s reklamou a propagováním vlastní značky je mohou tvořit a často tvoří i některé **outdoorové značky** zabývající se vybavením a oblečením do přírody. Mezi nimi lze uvést např. značku Hannah a jejich projekt „Expedice 8000“, který probíhal v druhé polovině roku 2017.³¹⁷ V popisu projektu Hannah uvádí mimo jiné: „*Přicházíme s novým principem soutěže, která má za cíl ukázat krásy české turistiky stále větší skupině lidí.*“³¹⁸ Kromě vlastní propagace a nabídky výher značky Hannah vykazuje snahu rozšířit turistiku mezi širší veřejnost a tím kromě poznávání krás české přírody samozřejmě také v důsledku toho rozšířit řady svých potencionálních zákazníků.

³¹² dostupné na https://issuu.com/ceskevycarskoo.p.s./docs/a5_brozura_final_web (dne 12. 1. 2018)

³¹³ podrobněji na <https://lesy-cr.cz/o-nas/profil-firmy/> (dne 7. 1. 2018)

³¹⁴ dostupné na <https://lesy-cr.cz/naucne-stezky/> (dne 7. 1. 2018)

³¹⁵ dostupné na <https://lesy-cr.cz/tipy-na-vylet/> (dne 7. 1. 2018)

³¹⁶ Program 2020, Lesy ČR, kapitola 6: Rekreační funkce lesa, str. 22-27; dostupné na <https://lesy-cr.cz/wp-content/uploads/2016/12/program-2020-web.pdf> (dne 7. 1. 2018)

³¹⁷ dohledatelné na <http://www.hannah.cz/hannah-expedice-8000> (dne 7. 1. 2018)

³¹⁸ dohledatelné na <http://www.hannah.cz/hannah-expedice-8000> (dne 7. 1. 2018)

4. Právní úprava vybraných volnočasových aktivit

Vzhledem k zákazům, povolením a celkové úpravě přírody a krajiny, zvláště chráněných území, lesů a dalších území, mohou být jednotlivé aktivity v rámci ochrany přírody upraveny podrobněji, podmíněny souhlasem či povinností oznámení. Každá z následujících vybraných aktivit je jedinečná a její problematika specifická, přesto veškerá jejich zákonná omezení směřují pouze k naplnění účelu celé právní úpravy věnující se životnímu prostředí a jeho ochraně, tedy „*příspěť k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, ...*“³¹⁹.

Vzhledem k obrovskému a tudíž nepopsatelnému množství možných volnočasových aktivit provozovaných v přírodě práce pochopitelně zpracovává pouze některé z nich. Jednak ty, které se u nás těší všeobecné oblibě (běžkování, jízda na kole, jízda na koni, vodáctví) a jednak ty, které jsou považovány za zajímavé téma samotnou autorkou práce (mushing, organizování závodů či fotografických workshopů).

Následujícím tématům se práce věnuje přiměřeně podrobně vzhledem k objemu jak pramenů, které mohou každou z těchto aktivit upravovat, tak následných problémů a podrobností, které mohou na základě toho vyvstat. Tato kapitola má tedy sloužit jako základní přehled úpravy dané aktivity a nabídnout případnou další odbornou literaturu v citacích a poznámkách pod čarou.

4.1. Vodáctví

Vodáctví je aktivitou na území České republiky stále oblíbenější a má u nás již dlouhou tradici. Vodáctvím se v této práci obecně myslí sjíždění řek pomocí malých plavidel poháněných vlastními silami, jmenovitě kánoe, kajaky, nafukovací čluny, rafty a jim podobná plavidla.

Základ vodáctví je vymezen VZ, který mimo jiné definuje pojem povrchové vody – jsou to vody přirozeně se vyskytující na zemském povrchu. V rámci obecného nakládání s vodami je možné je rovněž užívat na plavbu³²⁰, tedy i na vodáctví, v České republice tak oblíbené. K plavbě ani vodáctví není třeba povolení vodoprávního úřadu. Přesto je každý,

³¹⁹ § 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³²⁰ § 7 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

včetně vodáků, povinen dodržovat základní povinnosti spočívající mimo jiné v ochraně vod a dbát na jejich účelné a hospodárné využívání.³²¹

Plavba jako taková je ovšem VZ upravena velmi stručně. Bližší úpravu plavby, a tedy i vodáctví, a vysvětlení základních pojmů poskytují zákon č.114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě (dále pouze ZVP) a vyhláška č. 344/1991 Sb., řád plavební bezpečnosti (dále pouze Řád).

Pro úplnost je nutno popsat některé **stěžejní pojmy**³²² popsané ZVP:

- vodní cesta: nejčastěji vodní tok a jeho součásti, tedy vodní díla a další stavby a zařízení (např. jezy, opevnění břehů, zdvihadla a další jmenované v Příloze 1 ZVP)
- plavba: pohyb nebo stání plavidla na vodní cestě
- plavidlo: ovladatelné těleso určené k plavbě zejména za účelem přepravy osob a nákladu.

Jmenovaná plavidla se dělí na několik druhů, z pohledu vodáctví je ovšem relevantní druh jediný, a to tzv. **malé plavidlo**. To podléhá několika podmínkám, mimo jiné nesmí být delší než 20 m a není určeno pro přepravu více než 12 osob.³²³ Plavidla obecně podléhají evidenci a u každého z nich je nutné schválit jejich technickou způsobilost.³²⁴ Vodáctví je činnost provozovaná na tzv. sériově vyráběných malých plavidlech, jejichž evidence a technická způsobilost se vymyká obecné úpravě. Sériově vyráběné malé plavidlo získává schválení technické způsobilosti již na základě žádosti výrobce a plavební úřad dané plavidlo schválí prostřednictvím schválení typu plavidla.³²⁵ Další odlišnost je v evidenci těchto plavidel, již obecně plavidla podléhají zapisováním do plavebního rejstříku. Malá plavidla jsou zapisována do Rejstříku malých plavidel.³²⁶ Tato povinnost se na ně vztahuje, pokud převyšují celkovou hmotnost 1000 kg včetně povoleného zatížení, nebo pokud mají vlastní strojní motor s výkonem větším než 4 kW, nebo pokud jejich celková plocha plachet přesahuje 12 m².³²⁷ Z toho vyplývá, že na lodě typické pro provozování vodáctví se povinná evidence nevztahuje.

³²¹ § 5 odst. 1 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách

³²² § 2 písm. a), b) a c) zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³²³ více viz § 9 odst. 4 písm. b) zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³²⁴ § 9 - § 21 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³²⁵ § 12 odst. 1 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³²⁶ § 15a zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³²⁷ § 15a ve spojitosti s § 14 odst. 3 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

ZVP dále upravuje **plavební provoz**. V rámci toho rovněž upravuje způsobilost k vedení plavidel, ta hovoří o vydávání několika typů průkazů způsobilosti vůdcům plavidel, které je opravňují k jejich vedení.³²⁸ Z tohoto se ovšem vymykají plavidla běžně užívaná na vodáctví. Bez průkazu způsobilosti je totiž možné na všech vodních cestách vést malé plavidlo, nemá-li vlastní strojní pohon, celková plocha jeho plachet nepřekračuje 12 m² a jeho hmotnost včetně zatížení je nižší než 1000 kg³²⁹, do této kategorie se „vodácká“ plavidla jistě dají zařadit.

Prostřednictvím úpravy plavebního provozu ZVP zajišťuje bezpečnost a plynulost plavebního provozu, povinnosti provozovatele, vlastníka i účastníka plavebního provozu a vůdce plavidla i člena posádky. Ačkoliv se tedy na „vodácká“ plavidla nevztahuje ani povinnost evidence, ani povinnost vůdce plavidla vlastnit průkaz způsobilosti k vedení plavidla, přiměřeně se na ně vztahují pravidla plavebního provozu a povinnosti s ním spojené. Dalším předpisem zajišťujícím bezpečnost a plynulost plavebního provozu je tedy v úvodu jmenovaný Řád „..., který stanoví pravidla plavebního provozu na vnitrozemských vodních cestách České republiky a vztahuje se na všechna plavidla bez rozdílu evidence, jejich provozovatele a na všechny účastníky plavebního provozu (srov. § 1 a 2 vyhlášky).“³³⁰

Mezi velmi významnými ustanoveními ZVP lze jmenovat rovněž **ustanovení o účastnících provozu a jejich povinnostech**. Účastníkem plavebního provozu je vůdce plavidla, člen posádky, osoba koupající se nebo potápějící se na vodní cestě a další.³³¹ Tato ustanovení se tedy pochopitelně dotýkají i tzv. vodáků. „Účastník plavebního provozu je povinen zachovávat přiměřenou opatrnost a chovat se tak, aby nedošlo k ohrožení bezpečnosti a plynulosti plavebního provozu, lidského života nebo zdraví, ke vzniku škody na majetku a aby nezpůsobil nehodu v plavebním provozu nebo překážku na vodní cestě, znečištění vodní cesty nebo jiné poškození životního prostředí.“³³² a další.

Vodáctví na jmenovaných kánoích, kajacích či raftech lze provozovat na všech vodních cestách (za předpokladu dodržení zákazů a omezení daných zákony či vyhláškami) i bez evidence daného plavidla a bez průkazu způsobilosti.

³²⁸ § 24 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³²⁹ § 5 odst. 1 vyhlášky č. 42/2015 Sb., o způsobilosti osob k vedení a obsluze plavidel

³³⁰ HORÁČEK, Z., KRÁL, M., STRNAD, Z., VYTEJČKOVÁ, V.: Vodní zákon, Komentář, 3. vydání; SONDY, s.r.o.; Praha 2015; str. 30

³³¹ § 28 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³³² § 29 odst. 1 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

Češi jako národ vodáků mají splouvání řek spojené s letními prázdninami, spaním v kempech, hraním na kytaru a bohužel i s požíváním alkoholu nejen večer po zakotvení, ale i během plavby. ZVP tento problém upravuje v rámci **přestupků**: „*Fyzická osoba se jako účastník plavebního provozu na vodní cestě dopustí přestupku tím, že ... 1. vede plavidlo nebo vykonává činnost spojenou s plavbou ve stavu, ve kterém je jeho schopnost k vedení nebo k vykonávání uvedené činnosti ovlivněna požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky, nebo 2. při vedení nebo obsluze plavidla se odmítne podrobit lékařskému vyšetření ke zjištění, zda není ovlivněn požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky.*“³³³ Za tento přestupek lze uložit pokutu až 100.000 Kč.³³⁴ Je třeba zdůraznit, že tento přestupek může spáchat jakákoliv osoba, je-li účastníkem plavebního provozu, tou je např. i osoba koupající se nebo potápějící se na vodní cestě (viz výše).

ZVP rovněž zakotvuje právo osoby kontrolující (jíž je zaměstnanec plavebního úřadu pověřený výkonem státního dozoru³³⁵) zakázat plavbu plavidla v případě, že zjistí, že vůdce plavidla nebo členové posádky mají snížené schopnosti z důvodu požití alkoholu, omamné nebo psychotropní látky.

Odlišná úprava vodáctví je obsažena v ZOPK na **zvláště chráněných území**. ZOPK tuto problematiku upravuje pouze na území NP, kde v základních ochranných podmínkách zakazuje mimo zastavěné území obcí a zastavitelné plochy obcí „... *splouvání vodních toků nebo jiné vodní sporty mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, ...*“³³⁶. Z tohoto zákazu lze udělit výjimku, jak je blíže probráno v podkapitole 2.5.1. Obecný přehled.

Jmenovaná místa, která mohou být vyhrazena orgánem ochrany přírody pro splouvání vodních toků, jsou stanovena opatřeními obecnými povahy příslušné Správy NP. Této možnosti využívá Krkonošský NP a NP Šumava. Další dva NP, tedy NP České Švýcarsko a NP Podyjí spadají pod zákaz splouvání vodních toků a jiných vodních sportů zakotvený v základních ochranných podmínkách NP.

³³³ § 43 odst. 3 písm. c) zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³³⁴ § 43 odst. 15 písm. c) zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³³⁵ § 42 odst. 3 zákona č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě

³³⁶ § 16 odst. 2 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Krkonošský NP ve svém návštěvním řádu ³³⁷ umožňuje plavbu plavidlům bez motorového pohonu, za denního světla a za podmínky nástupu a výstupu z plavidla na značených místech. Při splnění těchto podmínek je možné splouvání řeky Jizery a horního toku Labe v úseku přehrada Labská-Kukačka. Splouvání Labe je ovšem omezeno minimálním průtokem vody odpouštěné z přehrady, který musí být vyšší než 10m³/s. ³³⁸

NP Šumava vyhrazuje seznam vodních toků v přílohách 3. a 4. svého návštěvního řádu. Návštěvní řád provozování vodních sportů rovněž omezuje „... *obdobím roku, denní dobou, stavem vody, druhem a počtem plavidel a stanovením nástupních, výstupních a odpočinkových míst...*“ ³³⁹. Dále uvádí další omezení v podobě placené registrace na úseku Soumarský Most - most u Pěkné vodních toků Teplá Vltava a Vltava. ³⁴⁰ Upozorňuje rovněž na zákonnou úpravu obsaženou v ZVP, tedy neumožnění splouvání vodních toků osobám pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. ³⁴¹ Na většině vodních toků NP Šumava vyhrazených pro vodní sporty je splouvání z důvodu ochrany povoleno pouze na kánoích či kajacích. ³⁴²

4.2. Jízda na koni

Jízda na koni provozovaná člověkem by mohla být teoreticky podřazena pod svobodu pohybu danou Listinou, ovšem vzhledem ke specifickým a výraznějším dopadům na povrch půdy je tato problematika upravena odlišně od běžného pohybu člověka v terénu. Význam slovního spojení „jízda na koni“ však musí být vykládán extenzivně vzhledem k účelu a cíli právní úpravy ať se týká krajiny, zvláště chráněných oblastí či lesa. Jak uvádí autor článku k probíraným ustanovením LZ: „... *ačkoliv zákonodárce v uvedeném ustanovení hovoří pouze o zákazu jízdy na koni, má tím nepochybně na mysli jakýkoliv společný pohyb koně a jezdce, tedy také vedení koně jezdcem.*“ ³⁴³ Jako odůvodnění této úvahy dokládá autor účel právní

³³⁷ tento má právní formu opatření obecné povahy a je tedy vykládán jako vyhrazení míst dle § 43 odst. 3 ZOPK stejně jako návštěvní řád NP Šumava

³³⁸ čl. 4 opatření obecné povahy č. 2/2010 Sb., Návštěvní řád Krkonošského NP; dostupné na <http://www.krnap.cz/navstevni-rad-krnap/> (dne 24. 1. 2018)

³³⁹ čl. 5 odst. 1 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 24. 1. 2018)

³⁴⁰ Ibid.

³⁴¹ Ibid., čl. 5 odst. 3

³⁴² Příloha č. 3 a 4. opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 24. 1. 2018)

³⁴³ PAVELKA, I., SKOUMAL, M.; Limity oprávnění jízdy na koni v lese podle lesního zákona; Právní rozhledy 15-16/2015; str. 522, bod IV.

úpravy, tedy ochránit povrch lesa před tíhou koně a okovaných kopyt, nehledě na to, zda jezdec na koni sedí či jej vede.

Volný průchod krajinou, jak je zakotven v ZOPK ³⁴⁴, se vztahuje na volný průchod „každého“, tím je míněno každé fyzické osoby. Tento volný průchod je podmíněn nezpůsobením škody na majetku nebo na zdraví jiné osoby, dále nezasahováním do práv druhých a do sousedských práv. ³⁴⁵ Ačkoliv se v případě jízdy na koni nejedná o běžný pohyb osoby, který je uveden v příslušném ustanovení o volném pohybu, za dodržení jmenovaných podmínek lze rozumně předpokládat, že na jízdu na koni, stejně jako na vedení koně jezdcem, které lze pod jízdu na koni také subsumovat ³⁴⁶, se bude právo volného průchodu krajinou rovněž vztahovat. Odlišná by byla situace, kdy by byl kůň způsobilý spáchat škodu např. na obděláném či osetém poli- v tuto chvíli by nesplňoval jednu z podmínek volného průchodu, a to nezpůsobení škody na majetku, a jeho pohyb by tudíž nesplňoval podmínky pro výkon práva volného průchodu.

Odlišně je jízda na koni pochopitelně řešena na **zvláště chráněných územích**.

Na území **NP** je jízda na koni omezena již základními ochrannými podmínkami, kterými je (mimo zastavěného území obcí a zastavitelné plochy obcí) omezena pouze na jízdu na silnici či místní komunikaci, případně na místech vyhrazených orgánem ochrany přírody (což jsou např. hipotrazy vyznačené KČT). ³⁴⁷ Z tohoto zákazu lze ovšem udělit výjimku ³⁴⁸. Konkrétně v problematice jízdy na koni by teoreticky výjimka mohla být udělena na základě zanedbatelného vlivu na předmět ochrany zvláště chráněného území. ³⁴⁹ To ovšem vždy záleží na typu terénu a dané oblasti. Bližší ochranné podmínky se k jízdě koňmo nijak nevyjadřují.

Naopak tomu je např. v **návštěvním řádu NP Šumava**, který explicitně umožňuje pohyb koní po jezdeckých trasách po celém území NP a rovněž zcela volný pohyb osob na koních po celém území NP vyjma I. zóny NP a lesa, kde je pohyb povolen pouze po cestách.

³⁴⁴ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁴⁵ blíže viz podkapitola 3.1. Turistika a pěší turistika

³⁴⁶ PAVELKA, I., SKOUMAL, M.; Limity oprávnění jízdy na koni v lese podle lesního zákona; Právní rozhledy 15-16/2015; str. 522, bod IV.

³⁴⁷ § 16 odst. 2 písm. m) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁴⁸ § 43 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁴⁹ blíže k problematice udělování výjimek viz podkapitola 2.5.1. Obecný přehled

³⁵⁰ Ovšem vzhledem k novelizaci ZOPK a postavení návštěvních řádů je nutno tento návštěvní řád vykládat v souladu se ZOPK, z čehož by vyplývalo, že návštěvní řád ZOPK přímo odporuje (ZOPK: zákaz jízdy na koni mimo cesty na celém území NP a návštěvní řád: umožnění jízdy na koni na celém území NP mimo lesy a I. zónu NP).

Nicméně návštěvní řád NP Šumava je opatřením obecné povahy a vzhledem k úpravě udělování výjimek je tedy možné jej vykládat jako udělení výjimky pomocí opatření obecné povahy, které se týká neurčitěho okruhu osob. ³⁵¹

Na území **CHKO** ZOPK obdobné omezení pohybu na koni neuplatňuje, jeho úprava se tedy případně řídí bližšími ochrannými podmínkami jednotlivých CHKO. Není-li bližšími ochrannými podmínkami dáno jinak, lze z této situace vyvozovat, že pohyb koňmo není na území CHKO nijak omezen a je tedy možné aplikovat právo volného průchodu za předpokladu dodržení jeho podmínek daných ZOPK a dalších ochranných podmínek. ³⁵²

NPR omezují volný pohyb jako takový ve svých základních ochranných podmínkách. ³⁵³ Na základě tohoto, a pomocí argumentu *a fortiori* v podobě *a maiori ad minus*, lze dojít k tomu, že je-li zakázáno vstupovat a vjíždět mimo cesty, je tím spíše zakázáno mimo cesty vstupovat na hřbetu koně.

PR, NPP a PP volný pohyb ani pohyb koňmo nijak neupravují. Aplikuje se tedy právo volného průchodu krajinou jak bylo popsáno v úvodu této podkapitoly. ³⁵⁴

Přestupky ³⁵⁵ ve věci jízdy na koni nejsou ZOPK výslovně upraveny. Ovšem vzhledem k tomu, že je na území NP i NPR jízda na koni omezena (nestanoví-li návštěvní řády, bližší ochranné podmínky, opatření obecné povahy či rozhodnutí jinak), porušením těchto omezení fyzická osoba spáchá přestupek tím, že „*vykonává ve zvláště chráněném území... činnost zakázanou...*“ ³⁵⁶ Za tento přestupek lze uložit pokutu ve výši až 100.000 Kč.

³⁵⁷

³⁵⁰ čl. 6 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 9. 1. 2018)

³⁵⁰ § 26 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁵¹ § 43 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁵² § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁵³ § 28 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁵⁴ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁵⁵ problematika rozvedena blíže viz podkapitola 2.5.2. Úprava přestupků

³⁵⁶ § 87 odst. 3 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁵⁷ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Jak je uvedeno i v dalších částech práce, vzhledem ke vztahu LZ a ZOPK, jelikož LZ upravuje pohyb koní odlišně, bude tedy aplikován i na těch částech zvláště chráněných území a krajiny, kde se rozkládá les. LZ jmenuje ježdění na koni mimo lesní cesty a vyznačené trasy mezi zakázanými činnostmi.³⁵⁸ Důvodem tohoto omezení je poškozování nižších porostů, semenáčků, ale např. i „omezení nebo dokonce znemožnění využívat uvedené nezpevněné součásti lesní dopravní sítě pěšími návštěvníky lesa pro chůzi v lese kvůli hlubokým dírám po koňských kopytech“.³⁵⁹ Z tohoto zákazu je ovšem možné udělit výjimku.³⁶⁰ Tu uděluje sám vlastník lesa. Stále však platí základní povinnosti při obecné ochraně přírody, a tedy na základě toho, že les je významným krajinným prvkem dle ZOPK, je chráněn před poškozováním a ničením³⁶¹ a zároveň povinnost dle LZ, která zavazuje každého při obecném užívání lesů les nepoškozovat a nenarušovat lesní prostředí³⁶². Problematický může být výklad pojmu lesní cesta. LZ tento pojem nijak nedefinuje a v „praxi je možné zaměnit lesní cestu za přibližovací linku, tedy za prostor, kterým bylo odváženo vytěžené dřevo z lesa... Skutečnost, zda se jedná o lesní cestu, či nikoliv si však lze ověřit pouze u vlastníka lesa, ..., ledaže by návštěvníci lesa o tom byli informováni jiným veřejně přístupným způsobem.“³⁶³ Jako ideální, byť v praxi velmi obtížně realizovatelné řešení, se teoreticky nabízí zavedení informačních tabulí alespoň u nejfrekventovanějších vjezdů do lesa. Případně se jako snazší řešení může jevit vytvoření přehledu stezek dané oblasti na internetu. Toto by bylo ovšem realizovatelné např. pro Lesy ČR³⁶⁴, které jsou státním podnikem, a nikoliv pro soukromé vlastníky lesů.

Naopak značené stezky, na kterých je pohyb koňmo povolen (argument *a contrario*), jsou momentálně KČT vyznačovány a dočkávají se stále větší popularity.³⁶⁵

LZ v Hlavě deváté věnující se **sankcím** explicitně uvádí, že: „Přestupku se dopustí ten, kdo v rámci obecného užívání lesa v lese ... jezdí mimo cesty a vyznačené trasy na kole,

³⁵⁸ § 20 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁵⁹ PAVELKA, I., SKOUMAL, M.; Limity oprávnění jízdy na koni v lese podle lesního zákona; Právní rozhledy 15-16/2015; str. 521, bod II.

³⁶⁰ § 20 odst. 4 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁶¹ § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁶² § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁶³ DROBNÍK, J., Lesní zákon: komentář; Wolters Kluwer ČR; Praha 2010; str. 58, Odst. 1 písm. j) bod 2.

³⁶⁴ např. „Tipy na výlety“, kde je možné zadat vyhledávaný způsob pohybu a vyhledávač poskytne seznam výletů, problém spočívá ovšem v tom, že tento vyhledávač nezahrnuje mezi způsoby pohybu i pohyb koňmo, dohledatelné na <https://lesy.cz/tipy-na-vylety/?type=®ion=&suitable=33&search> (dne 12. 1. 2018)

³⁶⁵ Učební texty pro značkaře, díl M, Vývoj turistického značení u nás a značení turistických tras ve většině evropských zemí, KČT, 2012, kapitola 4, str. 9-10

na koni, na lyžích a na saních, ... “³⁶⁶ Za tento přestupek lze uložit pokutu, která může dosahovat výše až 5.000 Kč.³⁶⁷

4.3. Jízda na kole

Jízda na kole, další z mnoha populárních aktivit provozovaných v přírodě, je aktivitou, která může bohužel zanechat v terénu i hluboké stopy, se kterými se příroda mnohdy vyrovnává jen obtížně.

Problematika jízdy na kole a **práva na volný průchod** by se dala do určité míry srovnávat se stejným problémem v případě jízdy na koni. Smyslem a účelem ustanovení o volném přístupu do krajiny³⁶⁸ je umožnění realizace práva volného pohybu dle Listiny a zároveň poskytnutí základní ochrany přírodě a krajině, která spočívá právě v omezení práva volného průchodu několika jmenovanými podmínkami.³⁶⁹ Aby byl naplněn tento smysl a účel ustanovení, lze rozumně předpokládat, že právo volného průchodu bude možné vykládat i jako „právo volného průjezdu na kole“ a „právo volného vedení kola“ (obdobně jako v předchozí podkapitole) za předpokladu dodržení daných podmínek, které se na právo volného průchodu vztahují. Tedy v případě, že bude jízda na kole způsobovat např. škodu na majetku či ničit rostliny v rámci obecné ochrany rostlin a živočichů³⁷⁰, či nebude v souladu s dalšími podmínkami danými zákonem, nelze ji do práva volného průchodu zahrnout na základě nedodržení podmínek a není tedy povolena. Z povahy věci je možné odlišně vykládat situaci, kdy je kolo jezdcem pouze vedeno. Samotná jízda na kole je vůči povrchu bezpochyby agresivnější, zejména na základě váhy jezdce a tedy tlaku kol na terén, stejně jako aktivní šlapání do pedálů a tedy pohybu kol, na rozdíl od pasivního otáčení kol v reakci na pouhé vedení kola a zároveň zanedbatelná váha samotného kola bez jezdce. V tomto případě se dá říci, že budou-li podmínky volného průchodu splněny každým, kdo jde samostatně a kolo nevede, budou splněny i tím, kdo kolo vede. Tento výklad lze tedy založit zejména na základě faktu, že kolo vedené jezdcem je prakticky nezpůsobivé způsobit jakoukoliv škodu v místech, kde ji nezpůsobí ani lidská váha a způsob chůze.

³⁶⁶ § 53 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁶⁷ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁶⁸ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁶⁹ blíže viz podkapitola 3.1. Turistika a pěší turistika

³⁷⁰ § 5 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Novela ZOPK ³⁷¹ rozšířila výčet činností zakázaných v některých zvláště chráněných územích i na jízdu na kole.

Jedním z území, kterých se tento zákaz týká, jsou **NP**, kde se zákaz jízdy na kole vztahuje pouze na jízdu mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody a zároveň pouze na území mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Jako příklad míst vyhrazených orgánem ochrany přírody ³⁷² lze jmenovat „Seznam vyhrazených tras a stezek pro jízdu na kolech“, který uvádí **návštěvní řád NP Šumava**. ³⁷³ Zmíněná místa vyhrazená orgánem ochrany přírody jsou často trasy značené KČT, se kterými zvláště chráněná území spolupracují.

Na území **CHKO** není jízda na kole upravena tak striktně jako v NP, dle zásady legální licence a absence jakéhokoliv zákazu jízdy na kole na tomto území lze jasně vyložit, že jízda na kole je povolena jak na silnicích, místních komunikacích i trasách tak i mimo ně. Výjimkou, která se ale dotýká spíše organizace sportovních závodů a akcí, je zákaz pořádat soutěže na jízdních kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. ³⁷⁴ Bližší ochranné podmínky CHKO mohou úpravu jízdy na kole upravovat odlišně a mohou jízdu na kole mimo cesty např. podmiňovat souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody.

ZOPK na území **NPR** striktně omezuje volnost pohybu pomocí zákazu vstupovat a vjíždět mimo vyznačené cesty. ³⁷⁵ Z tohoto tedy jasně vyplývá, že zákaz se vztahuje i na pohyb na kole. Přesto zákon explicitně zakotvuje (a zároveň i rozšiřuje zákaz pohybu mimo cesty a stezky) i výslovný zákaz jízdy na kole mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. ³⁷⁶

Další zvláště chráněná území ani ochranná pásma nejsou ZOPK nijak speciálně upravena (samozřejmě mimo obecnou ochranu přírody a krajiny, stejně jako rostlin a živočichů), jinak mohou stanovit bližší ochranné podmínky v případě PR, NPP a PP anebo vyhlášovacím dokumentem ochranného pásma.

³⁷¹ zákon č. 123/2017 Sb.

³⁷² dle § 43 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁷³ Příloha 2 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 12. 1. 2018)

³⁷⁴ § 26 odst. 2 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁷⁵ § 29 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁷⁶ § 29 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Přestupky ³⁷⁷ ve věci jízdy na kole nejsou ZOPK výslovně upraveny stejně jako jízda na koni. Sama problematika jízdy na kole je však v základu upravena stejnými ustanoveními jako jízda na koni. Vzhledem k výše uvedeným omezením lze opět vyvodit odpovědnost na základě porušení těchto omezení. Fyzická osoba tento přestupek spáchá tak, že „*vykonává ve zvláště chráněném území... činnost zakázanou...*“ ³⁷⁸ Za tento přestupek je opět možné uložit pokutu ve výši až 100.000 Kč. ³⁷⁹

Úpravou, která je obecná ke zvláštnímu právnímu předpisu- ZOPK, je LZ, který je aplikován i v oblastech zvláště chráněných území v případě, kdy ZOPK nestanoví jinak. Lesy se rozkládají i na významné části zvláště chráněných území, proto je úprava LZ velmi významná i pro ně. LZ zakotvuje právo každého vstupovat do lesa při současném dodržování některých povinností, jako nepoškozovat a nenarušovat lesní prostředí a dalších, jak již bylo v práci uvedeno výše. Dále LZ uvádí výčet zakázaných činností, mezi kterými uvádí i zákaz jízdy na kole mimo lesní cesty a vyznačené trasy. ³⁸⁰ ³⁸¹ Tento zákaz ovšem opět není bezvýjimečný, vlastník lesa může tuto výjimku povolit ³⁸². Na základě těchto výjimek na území lesních pozemků mohou vznikat např. tzv. singltreky, downhilly či bikrosové tratě, což jsou upravené cyklistické stezky zpravidla značené v obtížném terénu.

LZ upravuje **sankce** ve věci pohybu na kole stejně jako ve věci pohybu na koni. V Hlavě deváté tedy, stejně jako je uvedeno v předchozí podkapitole explicitně uvádí, že ten, kdo jezdí mimo cesty či vyznačené trasy na kole, se dopouští přestupku ³⁸³ a může mu být uložena pokuta, která dosahuje výše až 5.000 Kč. ³⁸⁴

4.4. Běžkování a mushering

Běžkování a mushering jsou zimními sporty méně náročnými pro životní prostředí než např. lyžování (kde pravidelně vyvstávají problémy s výstavbou zimních středisek, kácením lesů, provozem vleků, i umělým zasněžováním), zejména z důvodu využití vlastní síly,

³⁷⁷ problematika rozvedena blíže viz podkapitola 2.5.2. Úprava přestupků

³⁷⁸ § 87 odst. 3 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁷⁹ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁸⁰ § 20 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁸¹ pojem „lesní stezka“ viz podkapitola 4.2. Jízda na koni

³⁸² § 20 odst. 4 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁸³ § 53 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁸⁴ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

v případě musheringu síly psí. A jsou-li provozovány na přiměřené vrstvě sněhu, nejsou ani způsobilé narušit terén nebo poškodit sazeničky stromů.

Je opět otázkou, zda se na běžkování i mushering **vztahuje právo volného průchodu**.³⁸⁵ Smyslem tohoto ustanovení je umožnění práva volného pohybu na vybraných pozemcích za splnění daných podmínek.³⁸⁶ Z logiky věci lze tedy předpokládat, že při splnění daných podmínek (nutno zdůraznit nezpůsobení škody na majetku, např. jízdou při nevhodných či nedostatečných sněhových podmínkách a tím pádem možné poškození rostlin či terénu) je možné pod toto právo volného průchodu zahrnout i tyto dva sporty. V případě musheringu se může jednat o invazivnější pohyb a možnost většího poškození. Kombinace psích tlapek (které samy o sobě spáchají minimální škody), rychlosti a váhy saní, které způsobí nemalé tření, mohou být v případě nedostatečné sněhové pokrývky pro rostliny i terén fatální. Pro využívání práva volného průchodu ovšem stále platí mimo jiné i podmínky nezpůsobení škody na majetku, v tomto případě na půdě.³⁸⁷

ZOPK ve **zvláště chráněných územích** běžkování ani mushering přímo neupravuje. Tyto oblasti tedy podléhají obecné ochraně přírody a krajiny. ZOPK dále dává prostor případné úpravě pomocí bližších ochranných podmínek či jiných předpisů.

Mimo to lze logicky vyvodit zákaz či omezení běžkování a musheringu v některých oblastech pomocí jiných zákazů jmenovaných ZOPK. **Klidová území NP** striktně zakazují jakýkoliv pohyb mimo cesty nebo trasy.³⁸⁸ Obdobné omezení se vztahuje i na **NPR**, kde ZOPK zakotvuje zákaz vstupu a vjíždění mimo cesty a trasy.³⁸⁹ Z toho lze logickým výkladem vyvodit (konkrétně argumentem *a maiori ad minus*), že je-li zakázán vstup a vjezd mimo cesty, je jistě zakázáno i běžkování a mushering mimo cesty.

Podrobně upravuje běžecké lyžování pouze návštěvní řád **NP Šumava**.³⁹⁰ Ten explicitně uvádí, že po značených lyžařských cestách je pohyb osob na lyžích možný po

³⁸⁵ § 63 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; blíže k tématu právo na volný průchod viz podkapitola 3.1. Turistika a pěší turistika a podkapitola 4.2. Jízda na koni a 4.3. Jízda na kole

³⁸⁶ udělování výjimek blíže probráno viz podkapitola 2.5.1. Obecný přehled

³⁸⁷ blíže k podmínkám a problematice práva volného průchodu viz podkapitola 3.1. Turistika a pěší turistika

³⁸⁸ § 17 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁸⁹ § 29 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁹⁰ čl. 3 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 13. 1. 2018)

celém NP. Rovněž uvádí možnost běžeckého lyžování na tzv. běžkařských okruzích v blízkosti obcí, na kterých je možno provozovat tuto aktivitu, ačkoliv nejsou typickými značenými cestami. Pohyb běžců na území NP Šumava je rovněž možný v těch částech NP, které jsou bezlesé a mimo území I. zóny NP. Sám návštěvní řád odkazuje na webové stránky <http://bilastopa.cz/>, které návštěvníkům poskytují komplexní informace o běžeckých trasách a o aktuálním stavu stop. Toto napomáhá jisté právní jistotě, kdy si běžkař může být sám jist, že se pohybuje v místech, kde se zcela jistě pohybovat smí a neporušuje tímto tedy žádný právní předpis.

Za obdobnou a příbuznou problematiku se může považovat i **skialpinismus**. Krkonošský NP udělal vstřícný krok směrem k této aktivitě, a rovněž v rámci minimalizace hrozeb lavin, které mohou být způsobeny neopatrným pohybem v terénu, se rozhodl vyznačit několik skialpinistických cest.³⁹¹

Pohyb běžkařů i musherů je výslovně upraven na **území lesů**. (Jak již bylo několikrát uvedeno výše, úprava LZ se užije i na zvláště chráněná území, nestanoví-li ZOPK jinak.) Z důvodu možného poškození lesních porostů, semenáčků a rostlin je právní úprava pohybu na lesních pozemcích přísnější. Základem pro pohyb v lesích je obecné právo vstupovat do lesa na vlastní nebezpečí a na to navazující povinnosti jako les nepoškozovat a nenarušovat lesní prostředí.³⁹² Dále zákazy jmenují mimo jiné i zákaz „*mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních, ...*“³⁹³. Běžkování lze jasně označit za pohyb na lyžích. Mushing, což je tedy jízda se psím spřežením, kdy je vodič táhnut na saních, lze jistě podřadit pod jízdu na saních. Z tohoto zákazu tedy jasně vyplývá, že běžkování i mushing lze provozovat na území lesa pouze na lesních cestách a značených cestách určených pro danou aktivitu. Z těchto aktivit může vlastník lesa povolit výjimky³⁹⁴, nicméně z logiky věci, pravděpodobnosti zničení či poškození nižších porostů a rostlin, nerovnosti terénu mezi stromy a nebezpečí spočívající v samotné jízdě mezi stromy (zejména v případě musheringu) by se žádost o tuto výjimku zdála minimálně překvapivá.

³⁹¹ tisková zpráva Krkonošského NP z 12.2016 <http://www.krnep.cz/aktuality/tz-v-zimni-sezone-s-respektem-k-prirode/> (dne 13. 1. 2018) a popis skialpinistických tras na území Krkonošského NP <http://www.krnep.cz/popis-tras/> (dne 13. 1. 2018)

³⁹² § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁹³ § 20 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁹⁴ § 20 odst. 4 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

LZ hovoří rovněž o **přestupku** ve věci jízdy na lyžích a na saních. Vzhledem k výše uvedenému je nepochybné, že pod tento přestupek spadá běžkování i mushering. Tento přestupek je opět upraven stejným ustanovením, jako tomu bylo v předchozích dvou podkapitolách (tedy stejným ustanovením jako jízda na kole či koni). V Hlavě deváté tedy explicitně uvádí, že ten, kdo jezdí mimo cesty či vyznačené trasy na lyžích či saních, se dopouští přestupku³⁹⁵ a pokuta za toto chování může dosahovat až 5.000 Kč.³⁹⁶

4.5. Horolezectví

Horolezectví v jakémkoliv jeho podobě je pro mnoho lidí nejen sportem a způsobem jak trávit svůj volný čas v přírodě, ale i životním stylem. Tento životní styl a čas strávený lezením na skalách může být ovšem v případě nedodržení některých omezení či zákazů pro přírodu velkou zátěží, a některá poškození na ní spáchaná se mohou následně eliminovat jen velmi obtížně či vůbec. Výrazným příkladem jsou pískovcové skalní útvary, kde může chybný postup např. způsobit hluboké rýhy od jisticího lana na horní hraně skály, atp.

ZOPK horolezectví, vzhledem k jeho oblíbenosti a škodám, které mohou být tímto sportem spáchaný, upravuje v rámci **zvláště chráněných území**.

Na **území NP** se ZOPK horolezectví věnuje už v základních ochranných podmínkách, kde je uvádí mezi zakázanými činnostmi, pokud je prováděno mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.³⁹⁷ Horolezectví se nepřímou věnují i **blíže ochranné podmínky NP České Švýcarsko**, které zakazují zásahy do vývoje skalních útvarů (nejedná-li se o ohrožení lidského života či zdraví, nebo o bezprostředně hrozící škodu na majetku velkého rozsahu).³⁹⁸ Zákonomárci zákazem zásahů do vývoje skalních útvarů jistě mínili širší výklad tohoto pojmu, tedy se dá pod něj bezpochyby zařadit kromě horolezectví, které je zakázáno již základními ochrannými podmínkami, i jemu příbuzné aktivity jako bouldering, atp. (Oba tyto zákazy, jak v základních ochranných podmínkách NP, tak v bližších ochranných

³⁹⁵ § 53 odst. 1 písm. j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁹⁶ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

³⁹⁷ § 16 odst. 2 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³⁹⁸ § 16a odst. 1 písm. a) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

podmínkách NP České Švýcarsko, ovšem patří mezi zákazy relativní a orgán ochrany přírody z nich může udělit výjimky.³⁹⁹⁾

K problematice horolezectví se mohou také vyjadřovat **návštěvní řády**.

Jako příklad lze uvést **návštěvní řád Krkonošského NP**.⁴⁰⁰ Návštěvní řád tedy vyhrazuje celkem 4 oblasti, které lze užívat k provozování horolezectví (Hnědé skály, Hranostají skály, Emíny kameny, Lubošské skály), zároveň zdůrazňuje nutnost je při horolezectví maximálně šetřit a chránit a vymezuje i čas, kdy může být tento sport provozován (od východu do západu slunce).⁴⁰¹

Dalším příkladem je **návštěvní řád NP České Švýcarsko**, který jednak uvádí množství podmínek pro provozování horolezectví na území NP (např. provozování pouze členy Českého horolezeckého svazu, povinnost prokázat se průkazem tohoto svazu, povinnost hlášení nalezených hnízd ptáků na lezeckých objektech a další)⁴⁰² a jednak uvádí kompletní seznam míst, která jsou vyhrazena pro provozování tohoto sportu⁴⁰³. Tento návštěvní řád tedy, stejně jako návštěvní řád Krkonošského NP, představuje realizaci výjimky zákazu dané již základními ochrannými podmínkami NP (tedy možnost provozovat horolezectví v místech, která jsou vyhrazena Správou NP) a klade doplňující podmínky, které musí být splněny pro provozování tohoto sportu.⁴⁰⁴

Horolezectví na území **CHKO** není základními ochrannými podmínkami nijak řešeno. Nicméně zákaz či omezení provozování této činnosti může být upraveno bližšími ochrannými podmínkami konkrétních CHKO.

Např. CHKO Brdy podmiňují souhlasem

- značení horolezeckých terénů
- údržbu horolezeckých zařízení

³⁹⁹ § 43 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; blíže k problematice udělování výjimek viz podkapitola 2.5.1. Obecný přehled

⁴⁰⁰ návštěvní řád, jak již bylo uvedeno výše, je opatřením obecné povahy a jako takový je rovněž považován za vyhrazení míst dle § 43 odst. 3 ZOPK

⁴⁰¹ čl. 5 opatření obecné povahy č. 2/2010 Sb., Návštěvní řád Krkonošského NP; dostupné na <http://www.krnep.cz/navstevni-rad-krnap/> (dne 10. 1. 2018)

⁴⁰² čl. 6 vyhlášky č. 1/2001 Správy Národního parku České Švýcarsko; dostupné na <https://www.ceskesvycarsko.cz/cs/navstevni-rad-narodniho-parku-ceske-svycarsko> (dne 10. 1. 2018)

⁴⁰³ Ibid., příloha č. 2

⁴⁰⁴ § 66 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

- provádění horolezecké činnosti mimo značené horolezecké terény.⁴⁰⁵

Výkladem lze tedy dojít k tomu, že horolezecká činnost je mimo značené horolezecké cesty zakázána, není-li udělen souhlas vykonávat tuto činnost i mimo značené cesty.

Díky tomuto lze tedy dojít k závěru, že nebude-li horolezecká činnost na území CHKO zakázána či omezena ani bližšími ochrannými podmínkami (jako je tomu např. u CHKO Poodří⁴⁰⁶), na základě zásady legální licence je tedy horolezectví na území CHKO povoleno a lze ho provozovat za předpokladu respektování obecné ochrany přírody a krajiny a dalších ochranných podmínek.

ZOPK se k úpravě horolezectví opět vrací v případě **NPR**, kde je základními ochrannými podmínkami mimo zákazu vstupovat mimo cesty (pod což by se v podstatě dalo subsumovat i horolezectví, pro jehož provozování jistě člověk z cesty sejít musí) explicitně zakázáno i provozování horolezectví mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody.⁴⁰⁷ Horolezectví je zde tedy obecně zakázáno, pokud nejsou k jeho provozování vyhrazena místa, jako je tomu např. v případě NPR Kaňon Labe.⁴⁰⁸ Ta pomocí opatření obecné povahy zároveň umožňuje výjimku ze zákazu vstupovat mimo cesty⁴⁰⁹ a zároveň vymezuje místa, kde je možné provozovat horolezecký sport⁴¹⁰. Současně s tím zakotvuje pravidla a zásady chování, které je horolezec povinen dodržovat.⁴¹¹ Vzhledem k aktuálnosti tohoto předpisu, který nabyl účinnosti dne 4. 1. 2018, lze zaznamenat i reakci na jeden z trendů posledních let – napínání tzv. slackline a zákaz tohoto sportu⁴¹², který spočívá v překonávání horizontálně napnutého plochého lana způsobem, který by se dal nazvat provazochodectvím. Tento sport lze technicky, tedy jak samotným napínáním lana, tak vybavením i pohybem na skalách, zařadit pod horolezectví a vzhledem k účelu veškerých ustanovení ZOPK lze předpokládat, že

⁴⁰⁵ § 5 odst. 1 písm. i) - j) nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy; dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/266/033146.pdf?seek=1453891781> (dne 25. 1. 2018)

⁴⁰⁶ nařízení vlády č. 51/2017 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Poodří; dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/365/054495.pdf?seek=1502348512> (dne 25. 1. 2018)

⁴⁰⁷ § 29 písm. f) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴⁰⁸ opatření obecné povahy Správy Národního parku České Švýcarsko, č. j. SNPCS 07566/2017; dostupné na http://www.npcs.cz/sites/default/files/user_files/Uredni_deska/Opatreni_obecne_povahy/2017_12/171220_OOP_NPR_Kanon_Labe_2017.pdf (dne 25. 1. 2018)

⁴⁰⁹ dle § 43 odst. 1 a 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴¹⁰ realizace vyhrazení míst orgánem ochrany přírody na provozování horolezectví § 29 písm. f) ve spojitosti s § 43 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴¹¹ čl. 2 bod 3. opatření obecné povahy Správy Národního parku České Švýcarsko, č. j. SNPCS 07566/2017; dostupné na

http://www.npcs.cz/sites/default/files/user_files/Uredni_deska/Opatreni_obecne_povahy/2017_12/171220_OOP_NPR_Kanon_Labe_2017.pdf (dne 25. 1. 2018)

⁴¹² Ibid., čl. 2 bod 5. část 5. 2.

zákonodárce měl sám vůli zákazem horolezectví zakázat i napínání slackline na stejných místech.

Na územích **PR, NPP, PP** a **ochranných pásmech** se ZOPK k problematice horolezectví nijak nevyjadřuje. Tyto oblasti samozřejmě náleží do obecné ochrany přírody, která jim zakotvuje ochranné minimum. Omezení mohou, stejně jako výše, zakotvit bližší ochranné podmínky, vyjma ochranného pásma, kde je horolezectví možné zakázat či omezit pomocí dokumentu, kterým je pásmo vymezeno.

„Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že ... vykonává ve zvláště chráněném území ... činnost zakázanou nebo vykonává činnost, pro kterou je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody, bez tohoto souhlasu, ...“ ⁴¹³ **Přestupky** spáchané provozováním horolezectví je tedy možné spáchat v případě, kdy je horolezectví buď zakázáno anebo podmíněno souhlasem. Zákaz horolezectví je uplatněn v základních ochranných podmínkách NP, jak je uvedeno výše. Přestupek tedy spáchá ten, kdo na území NP provozuje horolezectví mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Přestupek spáchaný provozováním horolezectví bez udělení souhlasu lze např. spáchat na území CHKO Brdy. Brdy podmiňují provozování horolezectví souhlasem v případě lezení mimo značené horolezecké terény. ⁴¹⁴ Přestupek tedy spáchá ten, kdo provozuje horolezectví mimo značené lezecké cesty bez souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody. Za oba tyto přestupky lze udělit pokutu až do výše 100.000 Kč. ⁴¹⁵

4.6. Organizace běžeckých, orientačních a cyklistických závodů

Závody jsou způsobilé, pro velký počet účastníků a samozřejmě v závislosti na stylu pohybu, zanechat v přírodě velké stopy *„jak během konání akce (zvýšený hluk, rušení zvíře), tak i poté (poškození porostů, odpad po občerstvování závodníků apod.)“* ⁴¹⁶. Vzhledem k tomu podléhají buďto **souhlasu příslušného orgánu anebo alespoň oznamovací povinnosti**.

⁴¹³ § 87 odst. 3 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴¹⁴ § 5 odst. 1 písm. i) - j) nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy; dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/266/033146.pdf?seek=1453891781> (dne 25. 1. 2018)

⁴¹⁵ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴¹⁶ KOHOUT, D.; Ochrana přírody a sport; in AUCI 2/2015; str. 130

ZOPK se k organizování závodů vyjadřuje pouze v oblastech, kde se rozkládají **zvláště chráněná území**.

Nejpřísnější zákaz je z logiky věci zakotven na území **NP**. Tento je zakotven v základních ochranných podmínkách NP, není ovšem plošný a týká se pouze území mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí.⁴¹⁷ Mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody je tedy zakázáno pořádat nebo organizovat:

- sportovní akce
- turistické akce
- jiné veřejné akce.

Jakýkoliv typ závodu lze pochopitelně zařadit do sportovních akcí, proto se zákaz vztahuje i na ně. NP jsou tedy ohledně organizování závodů striktní a širě zákazu jejich pořádání je nastavena tak, aby pod ni spadaly veškeré akce, které se mají na území NP konat.

Jako příklad realizace výše zmíněných ustanovení lze jmenovat **návštěvní řád NP Šumava**, který výčet těchto míst uvádí.⁴¹⁸ Zároveň ovšem vytváří jisté kategorie veřejných hromadných akcí. První kategorií jsou hromadné veřejné církevní akce, pro které jsou vyhrazená místa určena. Pro konání těchto akcí je v návštěvním řádu zakotvena podmínka času konání, a tedy 9:00-18:00⁴¹⁹. Další kategorií jsou hromadné veřejné akce a akce ekologické výchovy, které je povoleno organizovat v zastavěných územích obcí, případně v areálech k tomuto zřízených.⁴²⁰ Tato úprava obsažená v návštěvním řádu je aktuální úpravou ZOPK rozšířena i na zastavitelné plochy obcí, jak bylo uvedeno výše. Poslední odstavec míří na veškeré jiné akce než jmenované a odkazuje na ustanovení ZOPK o povolování výjimek⁴²¹. Vzhledem k tomu je jasné, že se na jakémkoliv pořádání závodů bude vztahovat povinnost požádat o výjimku dle ZOPK.

Území CHKO jsou ve věci organizování závodů mírnější, zákaz jejich pořádání omezují pomocí základních ochranných podmínek v ZOPK na první a druhou zónu chráněné oblasti a pouze na takové soutěže na jízdních kolech, které se budou pořádat mimo cesty, místní komunikace a rovněž mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.

⁴¹⁷ § 16 odst. 2 písm. q) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴¹⁸ čl. 9 opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava; dohledatelné na http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf (dne 10. 1. 2018)

⁴¹⁹ Ibid., čl. 9 odst. 1 a 2

⁴²⁰ Ibid., čl. 9 odst. 3

⁴²¹ Ibid., čl. 9 odst. 4

Z toho plyne, pomocí výkladu na základě legální licence, že takové závody, které budou respektovat ostatní základní ochranné podmínky a bližší ochranné podmínky daného CHKO, lze na jejím území konat. Mezi těmito závody lze tedy uvést např. klasické běžecké závody, štafety či orientační závody, které budou realizovány na cestách i mimo cesty a nebudou vykonávány na kole. Na základě této úpravy tedy zůstává rovněž možnost konání cyklistických závodů na cestách, místních komunikacích a na místech vyhrazených příslušným orgánem ochrany přírody. Ve věci těchto závodů na území CHKO může rovněž příslušný orgán ochrany přírody povolit výjimku.⁴²²

Jinak mohou problematiku opět upravovat **bližší ochranné podmínky CHKO**. Jako příklad lze uvést poměrně nově vyhlášenou CHKO Brdy, která ve svých bližších ochranných podmínkách tento obecný zákaz pořádání soutěží rozšiřuje. Pořádání či organizování jakékoliv akce, které se zúčastní více než 100 účastníků (vyjma činnosti konaných v souvislosti s obranou státu apod.) a je konána mimo zastavěné území obce, je umožněno pouze s předchozím souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody.⁴²³ Obdobně upravuje problematiku organizování akcí (zahrnující pochopitelně i závody) CHKO Poodří.⁴²⁴

NPR nejsou ZOPK ve věci organizování závodů nijak upraveny. Z tohoto lze tedy vyvodit, že na základě dodržení dalších ochranných podmínek je možné na jejich území závody organizovat. V praxi je tedy možné organizovat např. běžecké či cyklistické závody, které se budou konat pouze v rámci cest a stezek, nebudou nijak měnit dochované přírodní prostředí a budou respektovat i ostatní základní ochranné podmínky stejně jako bližší ochranné podmínky dané NPR.

ZOPK se na území **PR, NPP ani PP** k pořádání závodů ani veřejných akcí nijak nevyjadřuje. Tyto oblasti podléhají obecné ochraně přírody a dle toho je také třeba přizpůsobit chování subjektů na nich se pohybujících. Ovšem odlišně mohou opět stanovit bližší ochranné podmínky. Na příklad PP Syslí louky u Loděnice ve svých bližších ochranných podmínkách

⁴²² blíže k problematice udělování výjimek viz podkapitola 2.5.1 Obecný přehled

⁴²³ § 5 písm. h) nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy; dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/266/033146.pdf?seek=1453891781> (dne 25. 1. 2018)

⁴²⁴ § 5 písm. f) nařízení vlády č. 51/2017 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Poodří; dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/365/054495.pdf?seek=1502348512> (dne 25. 1. 2018)

zakotvují možnost pořádání hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce pouze se souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody.⁴²⁵

K výslovné právní úpravě se ZOPK opět vrací v rámci **ochranných pásem**, kde je podmíněno souhlasem orgánu ochrany přírody pořádání:

- hromadných sportovních akcí
- turistických akcí
- jiných veřejných akcí.⁴²⁶

Tento souhlas není vyžadován v případě, že jsou tyto akce pořádány na místě vyhrazeném orgánem ochrany přírody a v zastavěném území obcí.

Přestupky na poli organizování závodů mohou být spáchány porušením zákazu jejich organizace na vybraných zvláště chráněných územích (viz výše) nebo jejich konáním bez souhlasu v místech, kde je souhlas vyžadován. ZOPK hovoří o přestupcích, kterých se dopouští ten, kdo: „...vykonává ve zvláště chráněném území... činnost zakázanou nebo vykonává činnost, pro kterou je vyžadován souhlas orgánu ochrany přírody, bez tohoto souhlasu, ...“⁴²⁷.

V případě vykonání činnosti přes zákaz i v případě vykonání bez souhlasu se oba přestupky velmi liší výší pokut, které za ně mohou být uloženy. Faktorem, který tuto maximální výši pokuty určuje, je organizátor akce, a to, zda je fyzickou či právnickou osobou. Fyzické osobě za spáchání tohoto přestupku může být uložena pokuta až 100.000 Kč⁴²⁸ a právnické osobě až 2.000.000 Kč⁴²⁹.

Jinak je situace řešena, rozkládají-li se na zvláště chráněných územích **lesy**. Jejich úprava je zajištěna LZ (jak již bylo výše několikrát řečeno), který je v postavení obecného zákona k ZOPK jako zákonu zvláštního.

LZ je, ač se jeho úprava organizace sportovních akcí vztahuje na celé území lesů, mírnější. V tomto případě totiž ochrana nespočívá ve vydání souhlasu, ale pouze

⁴²⁵ § 3 písm. d) nařízení Správy CHKO Český kras č. 1/2010, kterým se zřizuje PP „Sýslí louky u Loděnice“ a stanoví její bližší ochranné podmínky; dostupné na http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=13552 (dne 9. 1. 2018)

⁴²⁶ § 37 odst. 3 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴²⁷ § 87 odst. 3 písm. n) a § 88 odst. 2 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴²⁸ § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴²⁹ § 88 odst. 3 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

v **oznamovací povinnosti pořadatele** vůči orgánu státní správy lesů.⁴³⁰ Tato oznamovací povinnost musí splňovat několik kritérií:

- musí být předložena nejméně 30 dnů před konáním akce
- musí v ní být uvedeno místo a čas konání, předpokládaný počet účastníků, způsob zajištění
- souhlas vlastníka lesa.

Vzhledem k tomu, že organizování takovýchto akcí je podmíněno pouze oznamovací povinností, orgán státní správy lesů ji nemůže zakázat (tuto pravomoc ale v podstatě má vlastník lesa, vzhledem k tomu, že v případě kdy nedá souhlas s konáním akce, pořadatel nesplní ani kritéria, která musí být splněna pro oznámení), nicméně nejpozději do 15 dnů ode dne doručení oznámení může stanovit doplňující podmínky. Těmito podmínkami může být např. změna trasy, zajištění hasičské a zdravotnické podpory nebo doplnění o povinnost úklidu po konání akce.

S konáním obdobných akcí jsou často spojované, ovšem zakázané, dvě aktivity zmíněné přímo LZ. Ty ovšem nejsou implementovány v oznámení ani v souhlasu vlastníka lesa s konáním akce a pořadatel musí o výjimku z těchto zákazů požádat vlastníka výslovně⁴³¹. Těmito zákazy jsou: vjezd a stání motorových vozidel a ježdění mimo cesty a trasy na kole, koni, lyžích nebo saních.

LZ uvádí: „*Přestupku se dopustí ten, kdo v rámci obecného užívání lesa v lese... koná bez oznámení orgánu státní správy lesů organizované nebo hromadné sportovní akce, ...*“⁴³². Na rozdíl od ZOPK v tomto případě LZ nerozlišuje mezi organizátorem fyzickou osobou a organizátorem osobou právnickou a nehledě na osobu organizátora tedy ukládá stejnou pokutu ve výši až 15.000 Kč.⁴³³ Na organizaci závodů ovšem může navazovat spáchání dalších **přestupků**. Těmi mohou být rušení klidu a ticha v lese, porušení zákazu vjezdu a stání motorových vozidel a jízda mimo cesty a vyznačené tresy na kole, na koni, na lyžích či saních.⁴³⁴ Tyto aktivity, jak bylo uvedeno výše, mohou být provozovány jen se souhlasem vlastníka lesa a není-li k těmto aktivitám souhlas udělen a přesto jsou konány, dochází tím ke spáchání přestupků.

⁴³⁰ § 20 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴³¹ § 20 odst. 4 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴³² § 53 odst. 1 písm. p) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴³³ § 53 odst. 2 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴³⁴ § 53 odst. 1 písm. a), g), j) zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

Se stoupající popularitou turistiky, pobytu na čerstvém vzduchu a zdravého životního stylu stoupá i popularita těchto závodů, jejichž počty se rozrůstají. Mezi nejatraktivnější závody v přírodě momentálně patří série závodů „Běhej lesy“⁴³⁵, jejímž generálním partnerem jsou „Lesy ČR“ a jejíž cíl pro účastníky je nejen absolvování závodu, ale i poznání unikátních míst České republiky a české přírody.

4.7. Organizace fotografických workshopů

Otázka organizování fotografických workshopů je otázkou poněkud spornou, jelikož se zákon nevyjadřuje v této věci zcela jasně. Nejprve je nutné specifikovat, co se myslí „fotografickým workshopem“. V tomto případě bude podkapitola pojednávat o workshopu v podobě jedno či vícedenní organizované aktivity, která je pod vedením profesionálního fotografa a které se zúčastní průměrně 12 lidí. Účast na tomto workshopu je možná pouze na základě přihlášky. Náplní a zaměřením workshopu je fotografování přírody, ať se již jedná o krajinu či zvěř, často během východu či západu slunce, stejně jako noční oblohy. Na to navazuje případné nocování v přírodě. Předpokládá se pokorný a neinvazivní pobyt i pohyb v přírodě respektující obecnou i zvláštní ochranu přírody, mimo jiné i vzhledem k případnému fotografování divoké zvěře. Jako příklad lze uvést workshop Nikon školy „Mystická krajina Českého Švýcarska“.⁴³⁶

Jelikož se ZOPK k problematice konání veřejných akcí nijak nevyjadřuje na jiných územích než na zvláště chráněných, lze opět na základě zásady legální licence vyvodit, že je pořádání fotografických workshopů na územích odlišných od zvláště chráněných územích dovoleno, jelikož není zakázáno.

Naopak v **základních ochranných podmínkách NP ZOPK** uvádí: „*Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno... pořádat nebo organizovat sportovní, turistické nebo jiné veřejné akce mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, ...*“⁴³⁷. Výkladem tohoto ustanovení lze jasně dojít k závěru, že by organizaci fotografických workshopů na zvláště chráněných územích (za předpokladu, že naplňuje pojem jiná veřejná akce) bylo možné zařadit do stejné kategorie jako organizaci

⁴³⁵ dostupné na <https://behejlesy.cz/> (dne 9. 1. 2018)

⁴³⁶ dohledatelné na <https://nikonskola.cz/kurzy/13-mysticka-krajina-ceskeho-svycarska> (dne 12. 1. 2018)

⁴³⁷ § 16 odst. 1 písm. q) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

závodů, která byla probrána v předchozí podkapitole. Nicméně zákon nepodává jasný výklad spojení slov „jiná veřejná akce“. Metodické listy Agentury ochrany přírody a krajiny⁴³⁸ k problematice veřejnosti akce uvádějí: „*Akce naplňuje znak veřejnosti tehdy, když má na ni přístup veřejnost, nebo je na ni veřejnost zvána prostřednictvím veřejně dostupných pozvánek či propozic.*“⁴³⁹ Dále dokument vydaný k příležitosti novely ZOPK, který obsahuje stručná vysvětlení některých nově zavedených pojmů, uvádí: „*Veřejnou akcí se pro potřeby novely ZOPK rozumí: - akce konaná za účasti blíže neurčeného okruhu osob.*“⁴⁴⁰ A nakonec vnitřní sdělení legislativního odboru Ministerstva životního prostředí z roku 2009, které se věnuje veřejnosti akcí a případné nutnosti povolení výjimky v obdobné problematice- pořádání zájezdů cestovními kanceláři: „*Veřejnost těchto zájezdů je dána pouze tím, že se cestovní kanceláři může přihlásit každý, nicméně na místo konání vlastní akce se účastníci veřejně nezvou. Jinak řečeno, vlastní akce je přístupná pouze těm, kteří se přihlásili již dříve. Část akce, která se uskuteční na území národního parku tedy podmínku veřejnosti nesplňuje. Právě vlastní průběh akce na území národního parku je rozhodující. Napovídá tomu také uvozovací věta odstavce 1 v § 16 zákona, které hovoří o zákazech platných „na území národního parku“. Pokud se účastníci pohybují po vyznačených stezkách a dodržují další povinnosti stanovené zákonem, není v těchto případech podle našeho názoru nezbytná výjimka podle § 43 zákona.,,*⁴⁴¹

Na základě výše uvedeného a toho, že workshopů, o kterých tato podkapitola pojednává, je možné se zúčastnit pouze na základě platné přihlášky, lze tedy vyvodit, že tento typ akcí nelze považovat za akce veřejné. Nicméně Soubor uvádí: „*Co se rozumí hromadnou sportovní, turistickou či jinou veřejnou akcí, je třeba určit vždy v každém individuálním případě s ohledem na konkrétní celkové podmínky akce a zejména se zřetelem na její dopad na přírodní prostředí v daném místě a čase. Bude se tedy zvažovat charakter akce, počet jejích účastníků, ale také vegetační období, klimatické podmínky (např. sněhová pokrývka)*

⁴³⁸ Metodické listy jsou „*metodické návody závazné pro pracoviště AOPK ČR mající přispět ke sjednocování zajišťování činností v rámci AOPK ČR*“; <http://www.ochranaprirody.cz/metodicka-podpora/metodicke-listy/> (dne 30. 1. 2018)

⁴³⁹ Metodické listy Agentury ochrany přírody a krajiny ČR; Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ; 2/2015; č. j. 12320/ŘED/15; číslo 16.2; kapitola III. Obecná metodická doporučení, podkapitola 2. Využití legislativních nástrojů, Ochranné podmínky ZCHÚ a jejich využití

⁴⁴⁰ Slovník pojmů k novele zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; Ministerstvo životního prostředí; str. 10, písm. V

⁴⁴¹ Ministerstvo životního prostředí; Interní sdělení legislativního odboru z roku 2009; Věc: Právní názor ve věci pořádání veřejných akcí prostřednictvím cestovních kanceláří

apod.“⁴⁴² Z toho vyplývá, že posuzování, zda je workshop „jinou veřejnou akcí“ dle ZOPK, bude otázkou i individuálního posouzení jednotlivých správ NP. Obecně však lze předpokládat, vzhledem k malému počtu účastníků, respektování obecných i zvláštních (základních i bližších) ochranných podmínek a minimálnímu dopadu na přírodní prostředí, že fotografické workshopy typu, který je uveden v úvodu kapitoly, nespádají pod „jiné veřejné akce“ a není tedy třeba pro jejich pořádání žádat o výjimku.

V dalších zvláště chráněných územích ZOPK v základních ochranných podmínkách problematiku konání veřejných akcí neřeší⁴⁴³, lze tedy opět za pomoci zásady legální licence dojít k tomu, že je pořádání fotografických workshopů na těchto územích povoleno, nestanoví-li bližší podmínky jinak. Např. **CHKO Brdy** se k této problematice vyjadřuje přesněji než samotný ZOPK a uvádí: „*Na celém území chráněné krajinné oblasti je možné pouze s předchozím souhlasem příslušného orgánu ochrany přírody... pořádat a organizovat akce s účastí větší než 100 účastníků mimo zastavěné území obce, ...*“⁴⁴⁴ V tomto případě je jasně stanoveno, že ať se jedná o jakoukoliv akci s účastí více než 100 lidí, je nutné nejprve zažádat o souhlas s konáním akce. V tomto případě se tedy povinnost získání souhlasu fotografických workshopů uvedeného typu týkat nebude.

Zavádějící se může zdát organizace hromadných akcí v lese. LZ stanoví: „*Organizované nebo hromadné sportovní akce lze konat na základě oznámení orgánu státní správy lesů.*“⁴⁴⁵ V zákonech ani dostupných pramenech není specifikováno, co zákonodárce míní tímto slovním spojením „organizovaná nebo hromadná sportovní akce“. Lze rozumně předpokládat (zejména vzhledem k případným dopadům na lesní pozemky) a vzhledem ke stávající akci, že zákonodárce tímto myslel organizované sportovní akce a hromadné sportovní akce a nikoliv veškeré organizované akce (a dále i akce hromadné sportovní). Dále je vhodné vzít v úvahu i právo každého vstupovat do lesa.⁴⁴⁶ Za předpokladů konání takového typu workshopu, který byl uveden v úvodu podkapitoly (a tedy minimálním či žádným dopadům na lesní pozemky) a dodržování všech zákazů, o kterých hovoří LZ, lze

⁴⁴² AUTORSKÝ KOLEKTIV; Soubor stanovisek k ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005; Ministerstvo životního prostředí; edice Planeta 2005, odborný časopis pro životní prostředí ročník XII, číslo 7/2005; 2005; str. 49; §16 písm. e); dostupné na [https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/\\$FILE/Planeta%202005_6.pdf](https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/$FILE/Planeta%202005_6.pdf) (dne 2. 1. 2018)

⁴⁴³ vyjma CHKO a § 26 odst. 2 písm. c) ZOPK, které s tématem fotografických workshopů nesouvisí

⁴⁴⁴ § 5 odst. 1 písm. h) nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy; dostupné na <http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/266/033146.pdf?seek=1453891781> (dne 25. 1. 2018)

⁴⁴⁵ § 20 odst. 5 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

⁴⁴⁶ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., lesní zákon

dovodit, že vzhledem k zamýšlenému účelu tohoto ustanovení regulujícího organizování sportovních akcí, nelze fotografické workshopy pod tyto kategorie podřadit, a tudíž oznamovací povinnosti nepodléhají.

Konkrétnější problematika nocování během workshopů za účelem fotografování východu slunce či hvězdné oblohy bude řešena individuálně dle typu chráněného území, kde se workshop koná. Poté se na nocování v rámci workshopu budou vztahovat stejné předpisy, jaké byly uvedeny v příslušné podkapitole této práce.⁴⁴⁷

Na popularitu fotografování přírody reagují i samotné **Správy NP**, které se mnohdy organizace ujímají samy. Výhoda těchto workshopů je bezpochyby v jistotě pro NP, spočívající v možnosti výběru či vzdělání lektora, který bude zárukou respektování přírody i právních předpisů, které ji chrání.⁴⁴⁸

⁴⁴⁷ viz podkapitola 3.2.1. Táboření, bivakování a nocování

⁴⁴⁸ např. <http://www.krnap.cz/akce-pro-fotografy/> (dne 12. 1. 2018) nebo <https://akce.ceskesvycarsko.cz/cs/zazitky/fotograficke-workshopy> (dne 12. 1. 2018)

5. Závěr

Cílem této práce bylo zpracovat souvislý a komplexní dokument popisující problematiku turistiky a dalších vybraných volnočasových aktivit. Tato práce měla splňovat účel odborného dokumentu stejně jako dokumentu, který bude napomáhat s orientací v této problematice i neodborné veřejnosti.

Pro komplexnost práce bylo třeba věnovat pozornost i obecné části problematiky v prvních dvou kapitolách, kde byly rozvedeny základy právní úpravy všech následně probíraných aktivit. Stejně tak byly v této části popsány významné instituty jako udělování výjimek ze zákazů, vyhrazování míst pro provozování některých aktivit, omezení vstupu z důvodu ochrany přírody či omezení a zákaz činnosti a další, které hrají nezastupitelnou roli v právní úpravě ochrany přírody a krajiny.

Vybrané aktivity jsou vždy upraveny více právními předpisy, důvodem je mimo jiné i mnoho typů území, kde mohou být tyto aktivity provozovány. Jako příklad lze uvést jízdu na kole, kterou je možné, z pohledu této práce, provozovat v přírodě a krajině chráněné pouze obecnou ochranou, dále na zvláště chráněných územích, kde ji mohou upravovat kromě základních i bližší ochranné podmínky či návštěvní řády (o dalších omezeních na základě § 64 či § 66 nemluvě), a nakonec na území lesů. Při provozování jakékoliv volnočasové aktivity v přírodě je tedy třeba dbát na veškerou zvláštní úpravu vztahující se k danému území a pamatovat stejně tak i na obecnou ochranu přírody a krajiny. To orientaci v problematice poněkud znesnadňuje. Kromě množství různých ustanovení i pramenů, které se vztahují ke každé aktivitě, k tomu přispívá i nejasnost některých zákonem užívaných pojmů, k jejichž výkladu je třeba odborných dokumentů či judikatury.

K nejasnosti některých pojmů se dále připojuje i nejistota ohledně postojů orgánů ochrany přírody a dalších institucí věnujících se problematice ochrany životního prostředí.

Jako příklad lze uvést skupinu pojmů táboření, bivakování a nocování, které již byly vyloženy v podkapitole 3.2.1. Táboření, bivakování a nocování. Pro korektní výklad těchto pojmů, jak již bylo nastíněno výše, a pochopení jejich významu je třeba nahlédnout nejen do

zákonů, ale i do judikatury, do usnesení Správy CHKO Poodří⁴⁴⁹ a do dalších dokumentů jako např. do Souboru.

Na základě toho autorka usuzuje, že by bylo v rámci objasnění některých těchto pojmů vhodné je definovat např. vydáním oficiálního dokumentu Ministerstva životního prostředí či Agentury ochrany přírody České republiky (za vhodný příklad lze považovat uvedený Soubor nebo Slovník pojmů k novele zákona⁴⁵⁰), který by byl určen, jak již bylo uvedeno, primárně pro neodbornou veřejnost (nikoliv jako odborný dokument) pro usnadnění orientace v právní úpravě jmenovaných volnočasových aktivit a který by byl veřejnosti přístupný např. na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí či Agentury ochrany přírody a krajiny.

Kapitoly věnované jednotlivým aktivitám se pochopitelně zabývají zejména omezeními či zákazy jejich provozování. Veškerá tato omezení jakýchkoliv volnočasových aktivit vždy sledují stejný účel, kterým je bezpochyby ochrana přírody jako takové, snaha o její zachování a obnovu tak, aby sloužila nadále nám i budoucím generacím. Ačkoliv se některá omezení zdají veřejnosti příliš striktní či bezdůvodná, vždy je třeba pamatovat právě na tento jejich účel. Nicméně i tato omezení musí být přiměřená a musí odpovídat principu proporcionality a mají tedy zejména sledovat účel ochrany území, kde je daná aktivita provozována, a veškeré aktivity tedy omezovat pouze v nutné míře. Podstatná část ochrany zvláště chráněných území ovšem spočívá na orgánech ochrany přírody, které jsou oprávněny v jednotlivých zvláště chráněných územích přijímat bližší ochranné podmínky, vydávat návštěvní řády, vydávat jiná opatření obecné povahy, rozhodovat o výjimkách či souhlasech a další. Orientace v těchto předpisech a úpravě zvláště chráněných území není tak snadná jako v problematice provozování aktivit v přírodě a krajinně podléhající pouze obecné ochraně či při jejich provozování v lese. (V případě obecné ochrany přírody a krajiny lze často pomocí logického výkladu ustanovení společně s užitím zásady legální licence poměrně snadno dojít k jasnému závěru, zda je či není možné aktivitu provozovat, případně za jakých podmínek.⁴⁵¹

⁴⁴⁹ usnesení Správy CHKO Poodří č. j. 0001/PO/2011-3;
https://aa.ecn.cz/img_upload/0e368c428386e437f54a09ef37ee14eb/TZ___bivakovani_povoleno___priloha.pdf
f (dne 29. 1. 2018)

⁴⁵⁰ Slovník pojmů k novele zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; Ministerstvo životního prostředí

⁴⁵¹ např. právo volného průchodu upravené v § 63 ZOPK, kde jsou jasně stanoveny podmínky jeho výkonu, dále je jasně stanoveno na jaké pozemky se vztahuje a na jaké nikoliv, atd.

Je však nutno stále pamatovat na některé instituty umožňující omezení pohybu či činnosti i v těchto částech přírody. ⁴⁵²⁾

V případě provozování volnočasových aktivit ve zvláště chráněných územích tedy může být orientace obtížná jak pro neodbornou veřejnost tak pro veřejnost problematiky znalou. Samotné výše uvedené množství zdrojů upravujících ochranu zvláště chráněných území je už samo o sobě faktorem, který orientaci ztěžuje, ovšem největší roli v tom sehrávají zejména bližší ochranné podmínky a udělené výjimky ze zákazů společně s rozhodnutími o souhlasu k některým činnostem (z logiky věci má práce na mysli výjimky a souhlasy, které jsou vydány pro neurčitý okruh adresátu, tedy opatření obecné povahy).

Veškerá dokumentace týkající se všech zvláště chráněných území je dostupná na portálu Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky v Ústředním seznamu ochrany přírody. ⁴⁵³ Samotné vyhledání zvláště chráněného území na portálu je záležitostí poměrně snadnou i pro člověka, který není pokročilým uživatelem počítače a ve vyhledávání na internetu se příliš neorientuje. Nicméně celkově je portál spíše uživatelsky nepříznivý, a tím se snaha o umožnění přístupu veřejnosti ke komplexní právní úpravě jednotlivých zvláště chráněných území bohužel stává částečně neúspěšnou. Nepraktickým způsobem a podobou otevírání vložených dokumentů i jejich formátu ⁴⁵⁴ začínaje, obtížnou orientací v sekci „Povolování výjimek a souhlasy k činnostem“, kde mnohdy není ani možné dokument nalézt, konče.

Tato nepřehlednost a obtížnost vyhledávání jistě nepřispívá k právní jistotě ani informovanosti turistů a sportovců. Je nutno konstatovat, že ačkoliv je vytvoření internetového portálu obsahujícího veškeré informace o zvláště chráněných územích na jednom místě aktem, který by teoreticky byl skvělým řešením nedostatečné informovanosti veřejnost a mohl by velmi usnadňovat orientaci v právní úpravě dané problematiky, orientace v něm i práce s ním je přesto velmi obtížná. V rámci umožnění se informovat o právní úpravě všech zvláště chráněných území by bylo vhodné koncept portálu změnit a práci s ním zjednodušit.

I přes výše uvedené lze shrnout, že aktuální právní úprava je dle názoru autorky práce ideálním kompromisem mezi ochranou přírody a možností ji využívat za účelem rekreace a

⁴⁵² např. možnost omezení pohybu dle § 64 ZOPK či možnost omezení a zákazu činnosti dle § 66 ZOPK

⁴⁵³ <http://drusop.nature.cz/portal/> (dne 28. 1. 2018)

⁴⁵⁴ převážně jednotlivé naskenované strany dokumentu ve formátu JPEG místo přehlednějšího formátu PDF

volnočasových aktivit, které přispívají ke zlepšování vztahu veřejnosti k přírodě, což rovněž vede i k zájmu o ochranu přírody samotnou.

Jak již bylo řečeno výše, práce představuje komplexní dokument, který je kombinací odborné práce a přehledu pro „turistu/sportovce“, který má být i jemu nápomocen při seznámení se s právní úpravou jím provozované aktivity, což bylo cílem této práce.

Seznam použitých zkratk

Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Listina	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
ZŽP	zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
VZ	zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů
LZ	Zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon
ZO	zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
Soubor	Soubor stanovisek k zákonu o ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005
NP	národní park
CHKO	chráněná krajinná oblast
NPR	národní přírodní rezervace
PR	přírodní rezervace
NPP	národní přírodní památka
PP	přírodní památka
ZVP	zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě
Řád	vyhláška č. 344/1991 Sb., řád plavební bezpečnosti

Literatura

Monografie

1. DAMOHORSKÝ, M. A KOL.; Právo životního prostředí, 3. vydání; C. H. Beck; 2010; ISBN: 978-80-7400-338-7
2. DROBNÍK, J., DVOŘÁK, P.; Lesní zákon: komentář; Wolters Kluwer; Praha 2010; ISBN: 978-80-7357-425-3
3. HENDRYCH, D.; Právní slovník, 3. Vydání, C. H. Beck; Praha 2001; ISBN: 978-80-7400-059-1
4. HORÁČEK, Z., KRÁL, M., STRNAD, Z., VYTEJČKOVÁ, V.: Vodní zákon, Komentář, 3. vydání; SONDY, s.r.o.; Praha 2015; ISBN: 978-80-86846-57-6
5. STEJSKAL, V.; Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde Praha, a.s., Praha 2006; ISBN: 80-7201-609-1
6. STEJSKAL, V.; Zákon o ochraně přírody a krajiny, Komentář; Wolters Kluwer; Praha 2016; ISBN: 978-80-7552-229-0

Periodika

7. BALOUNOVÁ, E.: Turistické značení v Evropě- právní úprava turistického značení ve vybraných zemích Evropy; in České právo životního prostředí 4/2016; ISSN: 1213-5542
8. KOHOUT, D.; Ochrana přírody a sport; in AUCI 2/2015; 0323-0619
9. PAVELKA, I., SKOUMAL, M.; Limity oprávnění jízdy na koni v lese podle lesního zákona; in Právní rozhledy 15-16/2015; ISSN 1210-6410
10. STEJSKAL, V.: K nové právní úpravě § 17 odst. 1 zákona č.114/1992 Sb., o vyhlášení klidových území národních parků; in České právo životního prostředí 2/2017; ISSN: 1213-5542
11. STEJSKAL, V.; Nová právní úprava národních parků; in České právo životního prostředí 1/2017; ISSN: 1213-5542
12. STEJSKAL, V.: Právní aspekty udržitelného cestovního ruchu v národních parcích; in AUCI 3/2016; ISSN: 0323-0619

Právní předpisy

13. ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
14. usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
15. zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
16. zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě
17. zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon
18. zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
19. zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu
20. zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
21. zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
22. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
23. vyhláška č. 42/2015 Sb., o způsobilosti osob k vedení a obsluze plavidel
24. vyhláška č. 65/2015 Sb., o pravidlech plavebního provozu
25. zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Novely ZOPK

26. zákon č. 319/2016 Sb.
27. zákon č. 123/2017 Sb.
28. zákon č. 381/2009 Sb.
29. zákon č. 39/2015 Sb.

Rozhodovací činnost

30. rozsudek Městského soudu ze dne 29. 6. 2010 č. j. 7 Ca 19/2008 – 33
31. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2010, čj. 7 Ao 6/2010 – 44
32. usnesení vlády č. 1399 [online], [cit. 3. 1. 2018];
[https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DB3FEF2AE4F7F65AC12575660023DAE2/\\$FILE/1399%20uv071212.1399.pdf](https://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/DB3FEF2AE4F7F65AC12575660023DAE2/$FILE/1399%20uv071212.1399.pdf)

33. usnesení Správy CHKO Poodří č. j. 0001/PO/2011-3 [online], [cit. 29. 1. 2018];
https://aa.ecn.cz/img_upload/0e368c428386e437f54a09ef37ee14eb/TZ___bivakovani_povoleno___priloha.pdf

Návštěvní řády NP

34. vyhláška č. 1/2001, Návštěvní řád Národního parku České Švýcarsko [online], [cit. 10. 1. 2018];
<https://www.ceskesvycarsko.cz/cs/navstevni-rad-narodniho-parku-ceske-svycarsko>
35. opatření obecné povahy č. 2/2010 Sb., Návštěvní řád Krkonošského národního parku [online], [cit. 24. 1. 2018]; <http://www.krnap.cz/navstevni-rad-krnap/>
36. opatření obecné povahy č. 1/2013, Návštěvní řád Národního parku Šumava [online], [cit. 24. 1. 2018];
http://www.npsumava.cz/gallery/23/7054-7042_navstevnirad2013.pdf
37. vyhláška č. 22/95 Správy národního parku Podyjí [online], [cit. 18. 1. 2018];
<http://www.nppodyji.cz/navstevni-rad>

Zřizovací listiny některých zvláště chráněných území

38. nařízení Správy CHKO Český kras č. 1/2010 Sb., kterým se zřizuje PP „Syslí louky u Loděnice“ a stanoví její bližší ochranné podmínky [online], [cit. 9. 1. 2018];
http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=13552
39. nařízení Správy CHKO Český kras č. 2/2010 Sb., kterým se zřizuje PR Kobyla, stanoví její bližší ochranné podmínky [online], [cit. 2. 1. 2018];
http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?frame&SHOW_ONE=1&ID=219
40. nařízení vlády č. 292/2015 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Brdy [online], [cit. 25. 1. 2018];
<http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/266/033146.pdf?seek=1453891781>
41. nařízení vlády č. 51/2017 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Poodří [online], [cit. 25. 1. 2018];
<http://www.ochranaprirody.cz/res/archive/365/054495.pdf?seek=1502348512>

42. opatření obecné povahy Správy Národního parku České Švýcarsko, č. j. SNPCS 07566/2017 [online], [cit. 25. 1. 2018];
http://www.npcs.cz/sites/default/files/user_files/Uredni_deska/Opatreni_obecne_povahy/2017_12/171220_OOP_NPR_Kanon_Labe_2017.pdf
43. vyhláška č. 110/2017 Sb., o vyhlášení Národní přírodní rezervace Velký Špičák a stanovení jejích bližších ochranných podmínek [online], [cit. 24. 1. 2018];
http://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/zchru/index.php?SHOW_ONE=1&ID=503
44. zřizovací listiny CHKO [online], [cit. 30. 1. 2018];
<http://www.ochranaprirody.cz/statni-sprava/pravni-predpisy/zrizovaci-listiny-chko/>

Internetové zdroje

45. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky [online], [cit. 30. 1. 2018]:
www.ochranaprirody.cz
46. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, tisková zpráva- Bivakovat v chráněné oblasti? Ano, ale jen někde. [online], [cit. 30. 1. 2018]:
<http://www.ochranaprirody.cz/pro-novinare/tiskove-zpravy/bivakovat-v-chranene-krajinne-oblasti-ano-ale-jen-nekde/>
47. České Švýcarsko NP, Pravidla pro návštěvu národního parku [online], [cit. 4. 1. 2018]: http://www.npcs.cz/pravidla-pro-navstevu-narodniho-parku#S_dronem
48. České Švýcarsko o.p.s. [online], [cit. 12. 1. 2018] :
<https://ops.ceskesvycarsko.cz/cs/o-nas>
49. České Švýcarsko o.p.s., Pěší výlety po Českosaském Švýcarsku [online], [cit. 12. 1. 2018]: https://issuu.com/ceskevycarskoo.p.s./docs/a5_brozura_final_web
50. Hannah, projekt Expedice 8000 [online], [cit. 7. 1. 2018]:
<http://www.hannah.cz/hannah-expedice-8000>
51. Hasičský záchranný sbor České republiky, Moravskoslezská kraj, požární prevence [online], [cit. 4. 1. 2018]: <http://www.hzscr.cz/clanek/pozarni-prevence-hasici-radi-lesni-pozary.aspx>
52. Krkonošský NP, FAQ [online], [cit. 7. 1. 2018]:: <http://www.krnap.cz/faq/>
53. Krkonošský NP, aktuality [online], [cit. 13. 1. 2018]:
<http://www.krnap.cz/aktuality/tz-v-zimni-sezone-s-respektem-k-prirode/>

54. Krkonošský NP, popis skialpinistických tras [online], [cit. 13. 1. 2018]:
<http://www.krnap.cz/popis-tras/>
55. Krkonošský NP, ekologická výchova [online], [cit. 7. 1. 2018]:
<http://www.krnap.cz/ekologicka-vychova/>
56. KČT, turistické akce KČT [online], [cit. 7. 1. 2018]:
<http://www.kct.cz/cms/kalendar-turistickykh-akci#kalendarakci>
57. Lesy ČR, o společnosti [online], [cit. 7. 1. 2018]: <https://lesy.cz/o-nas/profil-firmy/>
58. Lesy ČR, tisková zpráva k Programu 2020 [online], [cit. 30. 1. 2018]:
<https://lesy.cz/tiskova-zprava/diky-lesum-cr-slouzi-turistum-v-jesenikach-dalsi-pristresek/>
59. Lesy ČR, vyhledávač naučných stezek [online], [cit. 7. 1. 2018]:
<https://lesy.cz/naucne-stezky/>
60. Lesy ČR, vyhledávač výletů [online], [cit. 7. 1. 2018]: <https://lesy.cz/tipy-na-vylet/>
61. Lesy ČR, vyhledávač výletů pro cyklisty [online], [cit. 12. 1. 2018]:
<https://lesy.cz/tipy-na-vylet/?type=®ion=&suitable=33&search>
62. Nikon škola, kurz Mystická krajina Českého Švýcarska [online], [cit. 12. 1. 2018]::
<https://nikonskola.cz/kurzy/13-mysticka-krajina-ceskeho-svycarska>
63. Pochod Praha-Prčice [online], [cit. 7. 1. 2018]: <http://www.praha-prcice.cz/>
64. Proslov generálního sekretáře UNWTO Taleba Rifaie ve věci cestovního ruchu [online], [cit. 29. 1. 2018]: <http://media.unwto.org/press-release/2015-06-05/message-unwto-secretary-general-taleb-rifai-occasion-world-environment-day->
65. Šumava NP, informační leták Nouzová nocoviště [online], [cit. 4. 1. 2018]:
http://www.npsumava.cz/gallery/13/4160-nouzova_nocoviste_2011.pdf
66. Šumava NP, přehled nocovišť [online], [cit. 4. 1. 2018]:
<http://www.npsumava.cz/cz/1426/sekce/prehled-nocovist/>
67. Šumava NP, kalendář akcí [online], [cit. 7. 1. 2018]:
<http://www.npsumava.cz/cz/1189/sekce/prehled-akci/>
68. Útulna na Jelení studánce [online], [cit. 2. 1. 2018]:
<http://www.boudy.info/bouda.php?txt=cz&id=43>
69. závody Běhej lesy [online], [cit. 9. 1. 2018]: <https://behejlesy.cz/>

Ostatní

70. AUTORSKÝ KOLEKTIV; Soubor stanovisek k ochraně přírody a krajiny v letech 1992-2005; Ministerstvo životního prostředí; edice Planeta 2005, odborný časopis pro životní prostředí ročník XII, číslo 7/2005; 2005; ISSN 1213-3393 ; [online], [cit. 29. 1. 2018]; [https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/\\$FILE/Planeta%202005_6.pdf](https://www.mzp.cz/ris/ekodisk-new.nsf/e75c7074f3a42826c1256b0100778c9a/77830ea1637b55dec12573fa00637472/$FILE/Planeta%202005_6.pdf)
71. MÁCHA, A.; Veřejné užívání jako subjektivní právo [online], [cit. 29. 1. 2018]; <http://www.mvcr.cz/clanek/verejne-uzivani-jako-subjektivni-pravo.aspx>
72. Ministerstvo životního prostředí; Interní sdělení legislativního odboru z roku 2009; Věc: Právní názor ve věci pořádání veřejných akcí prostřednictvím cestovních kanceláří
73. Plán péče; Krkonošský národní park a jeho ochranné pásmo (2010-2020); Část A- Rozbory; Správa Krkonošského národního parku; Vrchlabí; 2010; [online], [cit. 28. 1. 2018]; http://www.krnap.cz/data/File/legislativa/plan_pece_2010_2020/pp-krnap_cast-a_text-final.pdf
74. Program 2020; Lesy ČR; ISBN 978-80-86945-17-0; [online], [cit. 7. 1. 2018]; <https://lesy.cz/wp-content/uploads/2016/12/program-2020-web.pdf>
75. Stanovy KČT; [online], [cit. 26. 1. 2018]; <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=48509765&subjektId=737969&spis=323197>
76. Učební texty pro značkáře; díl B; Značkování pěších a lyžařských tras a terénních cyklotras; Cestovní příkaz ke značkářské činnosti; KČT, 2005
77. Učební texty pro značkáře; díl M; Vývoj turistického značení u nás a značení turistických tras ve většině evropských zemí; KČT, 2012
78. Metodické listy Agentury ochrany přírody a krajiny ČR; Usměrnování vybraných sportovních a rekreačních aktivit v ZCHÚ; 2/2015; č. j. 12320/ŘED/15; číslo 16.2

Abstrakt

Právní úprava turistiky a vybraných volnočasových aktivit v českém právním řádu

Předmětem této práce je „Právní úprava turistiky a vybraných volnočasových aktivit v českém právním řádu“. Jejím cílem je komplexní shrnutí problematiky provozování turistiky a dalších vybraných volnočasových aktivit v českém právním řádu. Práce čtenáře seznámí s ústavně-právními základy svobody pohybu a pobytu, stejně jako se společnými základy právní úpravy vybraných aktivit.

Práce se zvýšeně věnuje několika zákonům, které jsou z jejího pohledu nejvýznamnější. Tím vytváří základní přehled nejdůležitějších institutů, které upravují ochranu vod, ochranu lesa, obecnou a zvláštní ochranu přírody a krajiny, omezení vstupu z důvodu ochrany přírody a krajiny nebo omezení a zákaz činnosti a další.

Dále práce popisuje základy právní úpravy přestupků v uvedených zákonech.

V další části se práce zabývá jednotlivými aktivitami a limity jejich provozování. V práci je rozvedena tematika turistiky a s tím spojené táboření, nocování, bivakování a rozdělávání ohňů, které mají vzhledem k tématu práce poněkud výsadní postavení. Dále se práce věnuje vodáctví, jízdě na koni, jízdě na kole, běžkování a musheringu, horolezectví, organizaci závodů a organizaci fotografických workshopů.

Práce se rovněž v průběhu výše uvedených aktivit zabývá některými spornými pojmy jako je uvedené táboření, nocování, bivakování, volný přístup do krajiny či veřejné akce a tyto pojmy následně objasňuje.

Všechny aktivity je možné provozovat na několika typech území. Těmi jsou příroda a krajina chráněná pouze obecnou ochranou, dále zvláště chráněná území, které se dělí na šest kategorií, dále pak ochranná pásma a na závěr lesy.

U každé z aktivit je uveden výčet přestupků, které je ve spojitosti s nimi na různých typech území možné spáchat.

Práce má sloužit jako odborný dokument pro veřejnost znalou problematiky práva životního prostředí stejně jako přehledný dokument pro neobornou veřejnost, pro kterou může být obtížné se v problematice orientovat.

Klíčová slova

svoboda pohybu a pobytu, volnočasové aktivity, ochrana přírody a krajiny

Abstract

The legal regulation of hiking and some selected free-time activities in Czech legal system

The theme of this thesis is “The legal regulation of hiking and some selected free-time activities in Czech legal system”. The aim of it is comprehensive synopsis of the issue of practising hiking and other selected free-time activities in Czech legal system. It familiarizes its readers with constitutional law basis of freedom of movement and freedom of stay, as well as with common grounds of legal regulation of given activities.

Thesis is focused on a few laws, which are the most important from the perspective of this thesis. These laws allow basic overview of the most important institutes which regulate protection of water, protection of forest, general and particular protection of nature and land, restriction of admittance, restriction or prohibition of activity and other. Furthermore thesis talks about basis of legal regulation of offenses contained in given laws.

In next part thesis describes selected activities and limits of its practising. Thesis is especially focused on hiking, and related activities as camping, overnight staying in nature, bivouacking, fire-making, which have sort of privilege position (according to a title of thesis). Moreover thesis describes water tourism, horse-riding, bicycle-riding, cross-country skiing and mushering, climbing, organization of races and organization of photo-workshops.

Thesis besides this talks about some questionable concept in Czech legal system like mentioned camping, overnight staying in nature, bivouacking, free admittance to land or public event and after that it clarifies them.

All of selected activities is possible to operate in several types of areas. These are: nature and land protected by general protection of nature and land, particular protected areas, which are divided into six categories, protection zones and forests. In each subchapter which is focused on some activity is enumerated range of offences which can be committed in each type of area by executing mentioned activity.

Thesis should be vocational report for the people who are familiar with issues of environmental law as well as it should be synoptic document for the people who are not familiar with it, because for those can be difficult to orient in this issues.

Key words

freedom of movement and stay, free-time activities, protection of nature and land

